

ΕΝΔΕΙΚΤΗΣ

Η ΕΤΕΡΟΜΟΝΕΜΑΧΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ 18 ΜΑΡΤΙΟΣ 2007

Φιλοσοφική Σχολή Πανεπιστημίου Κύπρου: 10 χρόνια.

ΕΝΔΕΙΚΤΗΣ

Ενημερωτικό Δελτίο του Πανεπιστημίου Κύπρου
Τεύχος 16 - Μάρτιος 2007

Ο *Ενδείκτης* είναι περιοδική έκδοση του Πανεπιστημίου Κύπρου
και διευθύνεται από συντακτική επιτροπή.

Περιεχόμενα:

ΤΟ ΘΕΜΑ: Η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κύπρου: Δέκα Χρόνια	1
<i>Η Τελετή Εορτασμού της Δεκαετηρίδος της Φιλοσοφικής Σχολής</i>	2
<i>Διάλεξη του Ακαδημαϊκού και πρώην Υπουργού κ. Νίκου Κονομή</i>	15
<i>Το πρώτο λεξικό της κυπριακής σε ηλεκτρονική μορφή</i>	16
<i>Η Παπυρολογική Συλλογή του Πανεπιστημίου Κύπρου</i>	21
<i>Συμφωνία συνεργασίας Παν. Κύπρου και Βουλής των Αντιπροσώπων για το Φάκελο της Κύπρου</i>	30
<i>Συνέντευξη με τον Κοσμήτορα της Φιλοσοφικής Σχολής Καθηγητή Ιωάννη Ταϊφάκο</i>	32
<i>Η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κύπρου</i>	35
<i>Διατηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Βυζαντινών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Κύπρου</i>	36
<i>Το Σχολείο Ελληνικής Γλώσσας του Πανεπιστημίου Κύπρου</i>	38
<i>«Διαχρονικές Όψεις του Ελληνισμού στην Ανατολική Μεσόγειο»</i>	43
BIBΛΙΟ	
BRILL'S COMPANION TO THUCYDIDES, ed. by A. Rengakos & A. Tsakmakis	49
Γ' ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΘΟΥΚΥΔΙΔΗ, ΔΗΜΗΓΟΡΙΕΣ	50
ΑΦΗΓΗΣΙΣ ΛΙΒΙΣΤΡΟΥ ΚΑΙ ΡΟΔΑΜΝΗΣ. ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΣΚΕΥΗΣ «ΑΛΦΑ» Παναγιώτης Α. Αγαπητός,	50
ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΠΟΙΗΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΜΟΝΤΗ, <i>Λευτέρης Παπαλεοντίου</i>	51
Η ΗΘΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ, ΗΘΙΚΑ ΝΙΚΟΜΑΧΕΙΑ, <i>Δημήτρης Ι. Παπαδής</i>	52
ΑΡΧΑΙΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, <i>Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια: Δημήτριος Ι. Παπαδής</i>	52
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΙΚΡΟΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ, ΤΕΥΧΗ 1-20 (1997-2006)	53
HANDBOOK OF ASSET AND LIABILITY MANAGEMENT, VOL. 1, S.A., <i>Zenios and W.T. Ziemba</i> ,	53
COMPLEX EFFECTS IN LARGE EDDY SIMULATIONS, edited by Stavros C. Kassinos, <i>Carlos A. Langer, Gianluca Iaccarino and Parviz Moin</i>	54
ΕΙΔΙΚΗ & ΕΝΙΑΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ, <i>Ελένη Φτιάκα</i>	55
Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ: ΕΙΣΑΓΩΓΗ, ΚΕΙΜΕΝΑ, ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ, <i>επιμέλεια: Ιωσήφ Σ. Ιωσήφ</i>	55
TURKEY AND THE EUROPEAN UNION: INTERNAL DYNAMICS AND EXTERNAL CHALLENGES, <i>editor: Joseph S. Joseph</i>	56
KNOWLEDGE AND DATA MANAGEMENT IN GRIDS, <i>editors: Domenico Talia, Angelos Bilas, Marios D. Dikaiakos</i>	56
PROGRESS IN SCIENCE AND THE DANGER OF HUBRIS: GENETICS, TRANSPLANTATIONS, STEM CELL RESEARCH, <i>editors: C. Deltas, E. M. Kalokairinou και S. Rogge</i>	57
ΕΡΕΥΝΑ	
ΔΙΑΧΥΤΗ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ: Η ΝΕΑ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ Παναγιώτη Καλαγιάνου και Πουλχερίας Μπένου	58
ΝΕΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	
<i>Παναγιώτα Ι. Πύλα, Επίκουρος Καθηγήτρια</i>	63
<i>Μιχάλης Ν. Μιχαήλ, Λέκτορας</i>	63

Πρόεδρος Συντακτικής Επιτροπής: Σταύρος Α. Ζένιος, *Πρύτανης*, **Συντακτική Επιτροπή:** Κωνσταντία Αλεξάνδρου, Ζέλια Γρηγορίου, Έλενα Ζωμενή Ασοιώτη, Μαριάννα Κατσογιάννου, Σπύρος Μαρτζούκος, Αντώνης Τσακμάκης, **Υπεύθυνος Έγλης:** Αντώνης Τσακμάκης, **Επιμέλεια Έκδοσης:** Έλενα Ζωμενή Ασοιώτη, **Σχεδιασμός/Σελλοποίηση:** FBRH Consultants Ltd - Σάμιον Πιτσιλλίδης, **Εκτύπωση:** RPM Λιθογράφικα Ατδ.

Πανεπιστήμιο Κύπρου, Κτήριο Συμβουλίου Συγκλήτου Αναστάσιος Γ. Λεβέντης,
Λευκωσία, Τ.Θ. 20537, 1678 Λευκωσία,

Τηλ: 22892000, Τελεφαξ: 22892100, <http://www.ucy.ac.cy>

ΓΙΑ ΝΑ ΑΠΟΣΤΕΛΛΕΤΑΙ Ο ΕΝΔΕΙΚΤΗΣ ΣΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΑΣ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΗΣΕΤΕ:

Τ.Θ. 20537, 1678 ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΤΗΛ: 22894346, ΤΕΛΕΦΑΞ: 22894477, E-MAIL: endeiktis@ucy.ac.cy

Η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κύπρου: 10 Χρόνια

Η Φιλοσοφική Σχολή ιδρύθηκε το 1996. Είναι η κατεξοχήν Σχολή των Γραμμάτων και του Πολιτισμού του Πανεπιστημίου Κύπρου. Προτεραιότητά της είναι η διδασκαλία και η έρευνα των Ανθρωπιστικών Επιστημών της ελληνορωμαϊκής αρχαιότητας που αποτελούν τη βάση του Ευρωπαϊκού Πνεύματος και Πολιτισμού, καθώς και της Βυζαντινής και της Νεοελληνικής γραμματείας. Ερευνώνται επίσης και διδάσκονται η Φιλοσοφία, η Ιστορία και η Γλωσσολογία όλων των περιόδων. Η σημασία της Σχολής και των γνωστικών της αντικειμένων για τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό του μείζονος Ελληνισμού, καθώς και για τη συστηματική μελέτη του ευρύτερου χώρου της Ανατολικής Μεσογείου, είναι μεγάλη.

Στόχος της Σχολής είναι η δημιουργία στέρεης επιστημονικής βάσεως για την επιτόπου έρευνα των Κλασικών Πολιτισμών και όλων εν γένει των διδασκομένων αντικειμένων με διεθνή συνεργασία. Ακόμη, η μελέτη της συμβολής της Κύπρου στην Ελληνική γραμματεία, η σπουδή της κυπριακής ιστορίας και αρχαιολογίας από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, καθώς και η παροχή παιδείας που να στηρίζεται στις τοπικές πνευματικές δυνατότητες, είναι στα προγράμματα της Σχολής. Παράλληλη στόχευση είναι η τροφοδότηση και η στελέχωση της Μέσης Εκπαίδευσης και της Διοίκησης με ικανούς λειτουργούς που να είναι σε θέση να αναλάβουν και ηγετικές θέσεις στον στρατηγικό σχεδιασμό της Εκπαίδευσης εν όψει της ευρωπαϊκής πραγματικότητας της Κύπρου.

Το Νοέμβριο του 2006 η Φιλοσοφική Σχολή εόρτασε τα 10 χρόνια από την ίδρυσή της με σειρά επιστημονικών εκδηλώσεων. Ο Κοσμήτορας της Σχολής Καθηγητής Ιωάννης Ταϊφάκος, ανταποκρινόμενος στην πρόσκληση της συντακτικής επιτροπής του Ενδείκτη, μας διέθεσε μέρος του υλικού από αυτές τις εκδηλώσεις, μέσα από το οποίο παρουσιάζεται η πορεία της Σχολής τα δέκα αυτά χρόνια. Τον ευχαριστούμε θερμά, όπως και τους υπόλοιπους συντελεστές αυτού του τεύχους, που με τα κείμενά τους παρουσιάζουν ενδεικτικά ορισμένες από τις πολλές τρέχουσες δραστηριότητες της Σχολής.

Η Τελετή Εορτασμού της Δεκαετηρίδος της Φιλοσοφικής Σχολής

Αίθουσα Τελετών, Παρασκευή 24 Νοεμβρίου 2006, ώρα 19:00

**Προσφώνηση
του Κοσμήτορα της Φιλοσοφικής Σχολής
Καθηγητή ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΑΪΦΑΚΟΥ**

Είναι μεγάλη η χαρά της Φιλοσοφικής Σχολής, διότι την αποψινή ευφρόσυνη τελετή με αφορμή τη Δεκαετηρίδα του Ιδρύματος τιμούν με την παρουσία τους εκλεκ-

τοί προσκεκλημένοι, προσελθόντες να συνεορτάσουν με το ακαδημαϊκό προσωπικό και τους φοιτητές της Σχολής. Ο Έντιμος Υπουργός της Παιδείας και του Πολιτισμού, κ. Πεύκιος Γεωργιάδης, διακεκριμένος φίλος της Σχολής, ο Πρόξενος της Ελλάδος κ. Ιωάννης Τσαούσης. Η ελλαδική αντιπροσωπεία, με επικεφαλής τον Καθηγητή Νίκο Κονομή, Τακτικό Μέλος της Ακαδημίας Αθηνών, αποτελείται από τους φίλους Κοσμήτορες και των τεσσάρων Φιλοσοφικών Σχολών της Ελλάδος που ήλθαν για να μεταφέρουν τον χαιρετισμό τους παισιώνοντας τον Κοσμήτορα, ο Καθηγητής Θεοδόσης Πελεγρίνης από την Αθήνα, ο Καθηγητής Φοίβος Γκικόπουλος από τη Θεσσαλονίκη, ο Καθηγητής Μιχαήλ Κορδώσης από τα Ιωάννινα, ο Καθηγητής Αλέξης Καλοκαιρινός από την Κρήτη. Παρίστανται επίσης οι Αρχές και η Διοίκηση του δικού μας Πανεπιστημίου, ο Πρόεδρος του Συμβουλίου κ. Κίκης Λαζαρίδης με Μέλη του Συμβουλίου, ο Πρύτανης

Καθηγητής Σταύρος Ζένιος και οι Αντιπρυτάνεις Καθηγητές Χρίστος Σχιζας και Αντώνης Κάκας, ο Διευθυντής Διοίκησης και Οικονομικών κ. Ανδρέας Χριστοφίδης και οι φίλοι Προϊστάμενοι των Υπηρεσιών, με τους οποίους είχαμε εποικοδομητική συνεργασία. Τα νεοϊδρυθέντα Πανεπιστήμια της Κύπρου είναι και αυτά κοντά μας, το Ανοικτό Πανεπιστήμιο με τον Πρόεδρο της ΔΕ Καθηγητή Πάνο Ραζή, το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, με τον Αντιπρόεδρο Καθηγητή Παναγιώτη Περισιάνη. Πολλοί είναι και οι παρόντες εξίσου σημαντικοί φίλοι μας, αλλά και οι απόντες, προς τους οποίους απευθύνουμε την αγάπη μας για τη δεκαετή στήριξη και φιλία τους.

Κυρίες και κκ. συνάδελφοι,
Αγαπητοί φοιτητές και φοιτήτριες,
Κυρίες και κύριοι,

Εδώ και μία δεκαετία, από τον Μάιο 1996, το πνευματικό και επιστημονικό τοπίο της Κύπρου είναι πλουσιότερο. Τότε, με Υπουργό Παιδείας την κυρία Κλαίρη Αγγελίδου, διακεκριμένη λογοτέχνιδα που μας τιμά με την παρουσία της, ιδρύθηκε η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κύπρου ως μετεξέλιξη του Τμήματος Ελληνικών Σπουδών, Ιστορίας και Φιλοσοφίας που ανήκε στη Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών. Όλοι οι διδάσκοντες, με επικεφαλής τον τότε Πρόεδρο του Τμήματος, Καθηγητή Μιχάλη Πιερή – που σπουδαία υποχρέωση τον κράτησε απόψε μακριά μας – όλοι οι διδάσκοντες δέχθηκαν με χαρά το σημαντικό αυτό γεγονός και αγωνίστηκαν για την επιτυχία του

Στιγμιότυπο από τη δεξίωση. Από αριστερά: η τ. Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού κ. Κ. Αγγελίδου, ο Κοσμήτορας της Φιλοσοφικής Σχολής Καθηγητής Ι. Ταϊφάκος, ο Ομότιμος Καθηγητής Β. Καραγιώργης

εγχειρήματος. Η φύση και η ουσία της συλλήψεως του παλαιού Τμήματος κληροδότησαν και τη φυσιογνωμία στη Φιλοσοφική Σχολή, κύριο έργο της οποίας είναι, επομένως, η μελέτη του Ελληνικού Πολιτισμού και των συνδηλώσεών του σε τόπο και χρόνο. Ιδρύθηκε, λοιπόν, η Σχολή με τη δομή που διατηρεί και σήμερα, με πρώτο Κοσμήτορα τον Καθηγητή Πιερή και Προέδρους των τριών Τμημάτων, τον ομιλούντα του Τμήματος Κλασικών Σπουδών και Φιλοσοφίας, τον Καθηγητή Δημήτρη Αγγελάτο του Τμήματος Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών και τον Καθηγητή Δημήτρη Μιχαηλίδη του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας. Στη Σχολή προσαρτήθηκε και η Ερευνητική Μονάδα Αρχαιολογίας με Διευθυντή τον νυν Ομότιμο Καθηγητή Βάσο Καραγιώργη. Αργότερα δημιουργήθηκαν τα καθιδρύματα της Σχολής, το Σχολείο Ελληνικής Γλώσσας και το Πολιτιστικό Κέντρο του Πανεπιστημίου Κύπρου, τα οποία επεξέτειναν τη δρα-

στηριότητά μας και σε άλλους τομείς, του ίδιου πάντοτε πυρήνα.

Ολοκληρωμένη έτσι η Σχολή έφθασε να συμπληρώσει εφέτος την πρώτη δεκαετία της. Σκληρός, αλλά και δημιουργικός ήταν ο αγώνας του ακαδημαϊκού προσωπικού, το οποίο είχε καθήκον να διαχειριστεί το δημιούργημά του. Δεδομένων των περιστάσεων, οι κυριότερες από τις οποίες ήταν η έλλειψη ακαδημαϊκής παραδόσεως στο νησί και ο τεχνοκρατικός προσανατολισμός κοινωνίας και Πανεπιστημίου, η Φιλοσοφική Σχολή ορθοπόδησε και παρήγαγε σημαντικό έργο, χωρίς καθόλου να υστερήσει στα θεσμικά της καθήκοντα.

Εν πρώτοις, στελεχώθηκε με άριστο ακαδημαϊκό προσωπικό όλων των βαθμίδων επωφελούμενη από τον αυστηρό νόμο επιλογής. Τα σαράντα και πλέον Μέλη της Σχολής έχουν ενεργό και δραστήρια διεθνή παρουσία. Έπειτα, κατήρτισε πλήρη Προγράμματα Προπτυχιακών και Μεταπτυχια-

κών Σπουδών, τα οποία και συνεχώς αναπτύσσει αποδίδοντας στην κυπριακή και την ελλαδική Μέση Εκπαίδευση διδάσκοντες με προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς τίτλους. Σημειωτέον ότι ορισμένοι από τους μαθητές μας είναι ήδη Μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού της Σχολής ή και διδάσκοντες άλλων Πανεπιστημίων. Δεν υστερήσαμε και στην έρευνα. Πολλά είναι τα Ερευνητικά Προγράμμάτα μας που, πλην των άλλων, έχουν ενδιαφέρον για την κυπριακή φιλολογία, την κυπριακή ιστορία και αρχαιολογία. Πραγματοποιήσαμε σημαντικά Διεθνή Συνέδρια για την προαγωγή της Επιστήμης, αλλά και σειρές διαλέξεων διακεκριμένων συναδέλφων μας προς χάριν των φοιτητών μας. Δημιουργήσαμε ένα πολύτιμο κεφάλαιο συνεργασιών με Πανεπιστήμια και Καθηγητές του εξωτερικού, το οποίο συνεχώς αυξάνεται. Οι ανταλλαγές προσωπικού και φοιτητών είναι και αυτές από τα κύρια μελήματά μας. Με αυτή την ακατάπαυστη δραστηριότητά μας και εκμεταλλευόμενοι απολύτως τα μέσα που μας παρέχει η Πολιτεία, κατορθώσαμε να είμαστε ενεργοί και δραστήριοι μέτοχοι της διεθνούς επιστημονικής κίνησης στα γνωστικά μας αντικείμενα, για τα οποία υπάρχουν, όπως γνωρίζετε, πολύ αυστηρές προδιαγραφές. Μιλώ για την Κλασική Φιλολογία, τη Βυζαντινή, τη Νεοελληνική, τη Φιλοσοφία, την Ιστορία, την Αρχαιολογία, τη Γλωσσολογία, Επιστήμες με ισχυρή παγκόσμια παράδοση και επιτεύγματα, όπου, παραταύτα, κατορθώσαμε να έχουμε ανεγνωρισμένη και σταθερή παρουσία.

Και εντός του Πανεπιστημίου επιτύχαμε να έχουμε καλή θέση και συνεργασία. Έχω την πεποίθηση ότι το πριν δυσνόητο, δηλαδή η θέση της κατεξοχήν Σχολής των Γραμμάτων και του Πολιτισμού στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, έγινε τώρα κατανοητό, και από

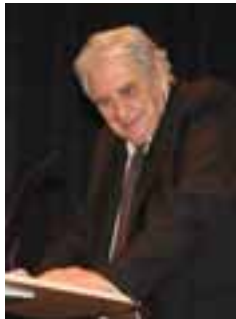
την Πρυτανική Αρχή και από τους Κοσμήτορες των άλλων Σχολών και από τη Σύγκλητο μαζί με τη συναντίληψη των διοικητικών Υπηρεσιών. Τους ευχαριστώ όλους γι' αυτό και ελπίζω σε συνεχώς βελτιούμενη συνεργασία.

Δεν είναι ώρα να μεμψιμοιρούμε, αλλά και η θέση της Σχολής στην ίδια την Κύπρο είμαι αισιόδοξος ότι θα βελτιωθεί όταν εκλείψουν ορισμένες γηγενείς αγκυλώσεις. Είναι αλήθεια ότι την κυπριακή κοινωνία απασχολούν εντόνως, παράλληλα με το εθνικό θέμα, πρωτοβάθμια προβλήματα, τα οποία καλούνται να συζητήσουν ή και να λύσουν συνεχώς τα ίδια πρόσωπα, με τις όποιες δυνατότητες, θεσμικές και νοητικές διαθέτουν. Δυστυχώς, η Κύπρος απέχει ακόμη από την αντιμετώπιση δευτεροβάθμιων ζητημάτων, στα οποία η Φιλοσοφική Σχολή θα είχε να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο με τον στοχασμό και την πνευματικότητα που εμπεριέχουν τα γνωστικά της αντικείμενα και παρουσιάζει η δράση των Μελών της. Το λυπηρό είναι ότι και κατά την παρούσα κατάσταση, υπάρχουν δυνάμεις που κρατούν μακριά τη Σχολή από εκείνο που η δυναμική της θα ήταν δυνατόν να συνεισφέρει, ώστε να διευκολυνθεί κατά πολύ η πορεία των κυπριακών πραγμάτων. Όμως, εμείς είμαστε παρόντες και συνεχίζουμε. Και, αφού ευχαριστήσω όλους, όσοι προσήλθαν να συνεορτάσουν μαζί μας απόψε, και την κυρία Σκεύω Κύρου που παρουσιάζει την τελετή, θα κλείσω επαναλαμβάνοντας την απάντηση που έδωσα προ ημερών σε φίλο δημοσιογράφο, όταν ρωτήθηκα για τις σημαντικότερες πτυχές της προσφοράς μας. «Το σημαντικότερο», είπα, «είναι ότι υπάρχει εδώ Φιλοσοφική Σχολή, απευθυνόμενη στη συνείδηση των ανθρώπων, για να τους θυμίζει ποιοί είναι, ότι δεν βρίσκονται μετέωροι στη Μεσόγειο μεταξύ Ανατολής και Δύσεως, αλλ' ότι ανή-

κουν στη μεγάλη πνευματική παράδοση των απαρχών του δυτικού Πολιτισμού. Αυτήν που έδωσε τις ιδέες της Δημοκρατίας, της Ελευθερίας, του Ανθρωπισμού. Είναι οι ρίζες μας, η καλύτερη υποθήκη για το παρόν και το μέλλον».

Χαιρετισμός

**του Υπουργού Παιδείας και Πολιτισμού
ΠΕΥΚΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ**

Ο σημερινός εορτασμός της δεκαετηρίδας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κύπρου, που γίνεται με την πανηγυρική αυτή εκδήλωση, είναι

πράγματι μια σημαντική στιγμή στην ιστορική πορεία της Σχολής, η οποία αποτελεί το κατ' εξοχήν Ίδρυμα των Γραμμάτων και του Πολιτισμού του τόπου μας.

Η συμπλήρωση μιας δεκαετίας είναι αναμφίβολα ένα ορόσημο και μια καλή ευκαιρία για έναν απολογισμό των πεπραγμένων, αλλά και για έναν επιβαλλόμενο αναστοχασμό για τη χάραξη μιας καινούριας πορείας προς το μέλλον. Ιδιαίτερα για ένα ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα και μια Σχολή, όπως είναι η Φιλοσοφική, που έχει να επιδείξει μια πολυσημαντη πνευματική δράση και προσφορά προς τον τόπο, η ώρα αυτή του δεκάχρονου απολογισμού είναι ταυτόχρονα και μια στιγμή περηφάνιας και καταξίωσης.

Τα τρία τμήματα σπουδών της Σχολής, τα οποία δέχονται κάθε χρόνο μεγάλο αριθμό φοιτητών, στους κλάδους των κλασικών σπουδών και της φιλοσοφίας, των βυζαντινών και νεοελληνικών σπουδών

και της ιστορίας και αρχαιολογίας, έχουν ως βασικό στόχο την προώθηση της διδασκαλίας και της έρευνας των ανθρωπιστικών επιστημών, που αποτελούν τη βάση του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Η φιλολογία, η φιλοσοφία, η ιστορία, η αρχαιολογία και η γλωσσολογία όλων των περιόδων, που αποτελούν τα βασικά γνωστικά αντικείμενα της Φιλοσοφικής Σχολής, ερευνώνται και διδάσκονται με τρόπο που συμβάλλει σημαντικά στον ευρωπαϊκό προσανατολισμό του μείζονος Ελληνισμού, αλλά και στη μελέτη του ευρύτερου χώρου της Ανατολικής Μεσογείου.

Ιδιαίτερη, όμως, είναι η συμβολή της Φιλοσοφικής Σχολής και στη μελέτη της κυπριακής γραμματείας, σε σχέση με την ευρύτερη ελληνική γραμματεία, όπως επίσης και η σπουδή της κυπριακής ιστορίας και αρχαιολογίας από την αρχαιότητα ίσαμε σήμερα.

Τα διάφορα εκπαιδευτικά και ερευνητικά προγράμματα τα οποία εφαρμόζει η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κύπρου, με τις υψηλές απαιτήσεις και προδιαγραφές, συμβάλλουν επίσης στην όσο το δυνατόν αρτιότερη και επιστημονικότερη κατάρτιση των φοιτητών, οι οποίοι με την αποφοίτησή τους στελεχώνουν στη συνέχεια τη Μέση Εκπαίδευση της Κύπρου. Και είναι κοινή διαπίστωση ότι οι νέοι φιλόλογοι-απόφοιτοι της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κύπρου είναι αρκούντως εφοδιασμένοι με τις αναγκαίες γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να αντεπεξέλθουν με επιτυχία στις απαιτήσεις και τις δυσκολίες του λειτουργήματος του εκπαιδευτικού.

Θα ήταν όμως παράλειψη να μην τονίσουμε με την ευκαιρία της δεκαετηρίδας και τη μεγάλη συμβολή της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου

Κύπρου στην ευρύτερη πνευματική και πολιτιστική ζωή της πρωτεύουσας, αλλά και του τόπου γενικότερα. Η συμβολή αυτή γίνεται μέσω ποικίλων εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων που καλύπτουν όλους τους τομείς της φιλολογίας και της ευρύτερης πνευματικής ενασχόλησης και δράσης, για τις οποίες όλοι οι συντελεστές είναι άξιοι θερμών συγχαρητηρίων.

Απευθύνοντας θερμό χαιρετισμό στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κύπρου με την ευκαιρία του πανηγυρικού εορτασμού της δεκαετηρίδας νιώθω την ανάγκη να εκφράσω τα πιο θερμά μου συγχαρητήρια στον Κοσμήτορα της Σχολής καθηγητή Ιωάννη Ταϊφάκο, που επιτελεί εθνικό έργο, όπως επίσης και στους άλλους δύο διατελέσαντες κοσμήτορες, καθηγητές Μιχάλη Πιερή και Δημήτρη Τριανταφυλλόπουλο.

Συγχαίρω επίσης τους Προέδρους των Τμημάτων και τους Διευθυντές των καθηδρυμάτων της Σχολής, όπως επίσης και σε όλους τους διδάσκοντες στη Σχολή.

Καλωσορίζω επίσης τους κοσμήτορες των τεσσάρων Φιλοσοφικών Σχολών της Ελλάδας, που τιμούν με την παρουσία τους την εορταστική αυτή εκδήλωση, όπως επίσης και τον Ακαδημαϊκό και επίτιμο διδάκτορα της Φιλοσοφικής Σχολής Κύπρου, κ. Νικόλαο Κονομή, ο οποίος, μέσα στα πλαίσια της σημερινής τελετής θα δώσει σχετική διάλεξη με θέμα «Έλληνες αυτοί οι άγνωστοι».

Τέλος, απευθύνω θερμό χαιρετισμό σε όλους τους φοιτητές της Φιλοσοφικής Σχολής, ευχόμενος κάθε επιτυχία στους στόχους τους, και στη Σχολή ακόμα μεγαλύτερη επιτυχία και καταξίωση στο χώρο του Πανεπιστημίου Κύπρου, αλλά και σε πανελλαδικό και πανευρωπαϊκό επίπεδο.

Χαιρετισμός

*του Πρύτανη του Πανεπιστημίου Κύπρου
Καθηγητή ΣΤΑΥΡΟΥ Α. ΖΕΝΙΟΥ*

«Οι συγκρούσεις ξεκινούν από το μυαλό, και στο μυαλό πρέπει να ανοικοδομήσουμε την Ειρήνη.»

Έντιμε κύριε Υπουργέ, κύριε Κοσμήτορα της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κύπρου, κύριοι Κοσμήτορες των Φιλοσοφικών Σχολών των ελλαδικών Πανεπιστημίων, εκλεκτοί προσκεκλημένοι και αγαπητοί συνάδελφοι, φοιτήτριες και φοιτητές.

Δεν ανέμενα να χαιρετίσω τον εορτασμό για τα Δεκάχρονα της Φιλοσοφικής μας Σχολής με αυτό το απόφθεγμα του βραβευθέντος με το Βραβείο Πούλιτζερ, ποιητή Archibald MacLeish. Θα προτιμούσα να αρχίσω λέγοντας ότι, «Όταν γιορτάζει η Φιλοσοφική Σχολή γιορτάζει το Πανεπιστήμιο» και αυτή είναι η αλήθεια. Και να συνεχίσω λέγοντας ότι, «Όταν γιορτάζει το Πανεπιστήμιο γιορτάζει η κυπριακή κοινωνία» αυτό θα έπρεπε να είναι αλήθεια.

Όμως, στις μέρες μας, η κυπριακή κοινωνία παρακολουθεί έκπληκτη τις επιθέσεις μασκοφόρων νέων κατά αλλόθρησκων μαθητών της Αγγλικής Σχολής. Ένα θλιβερό γεγονός το οποίο αποδεικνύει ότι το οικοδόμημα της ειρήνης δεν έχει ακόμη ανεγερθεί στο μυαλό των νέων μας, και αναδεικνύει τη σπουδαιότητα του πανεπιστημιακού θεσμού, και ιδιαίτερα της Φιλοσοφικής του Σχολής. Τα γεγονότα των ημερών μας υπενθυμίζουν με οδυνηρό τρόπο ότι καθυστερήσαμε, για 30 χρόνια από την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας, τη δημιουργία Πανεπιστημίου και θέτουν ένα

τεράστιο βάρος στους ώμους των πνευματικών ανθρώπων της.

Το βάρος αυτό καλείται, δυσανάλογα, να σηκώσει η Φιλοσοφική Σχολή. Διότι ο επιστημονικός λόγος που αρθρώνουν οι επιστήμες που τιμούμε σήμερα αποτελεί το θεμέλιο του νοητικού οικοδομήματος της ειρήνης.

Τα θέματα της φιλοσοφίας, της ιστορίας, του πολιτισμού και της γλώσσας τροφοδοτούν συζητήσεις γύρω από τον συλλογικό αυτοπροσδιορισμό μιας κοινωνίας και προσφέρουν υλικό για πολιτικές τοποθετήσεις ή ιδεολογική χρήση. Έχει, επομένως, ξεχωριστή σημασία να φθάνει ο λόγος των επιστημών αυτών όχι μόνο σε όλες τις εστίες διαλόγου αλλά και να αξιοποιείται κατάλληλα. Να αντικαθιστά προκαταλήψεις και ιδεοληψίες με έγκυρη γνώση, ευσεβείς πόθους με τεκμηριωμένες θέσεις, ασαφείς παραστάσεις με συγκροτημένες απόψεις, εμμονές με διαλεκτική.

Το ανθρώπινο είδος έχει μια μοναδική ικανότητα να προβαίνει σε τραχείς διαχωρισμούς μεταξύ ομοιογενών ομάδων βάσει χρώματος, θρησκείας, εθνικής καταγωγής, φυλετικού προσανατολισμού και να δικαιολογεί τη χρήση βίας στην έκταση που του επιτρέπει η τεχνολογία της εποχής. Η φανατική συμπεριφορά έχει μια επικίνδυνη ικανότητα να επανεμφανίζεται σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα και σε διαφορετικούς χώρους, ενώ τα σύγχρονα μέσα ενημέρωσης επιτρέπουν την άμεση, γραφική και ευρεία αναμετάδοση της αιτιολογίας για τη χρήση βίας.

Εκτεταμένες επιστημονικές έρευνες δείχνουν ότι παρά τις κακές συνήθειες του ανθρώπινου είδους, που φαίνεται να πηγάζουν από το πολύ μακρινό μας παρελθόν, είμαστε μάλλον σε θέση να αναπτύξουμε νέα πρότυπα συμπεριφοράς, καλλιεργώντας τη θετική αμοιβαioτητα, τις διαπολιτισμικές σχέσεις, την κοινωνική αλληλεγγύη, και την αναγνώριση κοινών στόχων. Από αυτήν την οπτική γωνία, η δημιουργική επίλυση συγκρούσεων απαιτεί ειλικρινή

συνεργασία, καλή επικοινωνία, αναγνώριση των κοινών αρχών και αξιών, νομιμοποίηση της ετερότητας, αμοιβαία εμπιστοσύνη, ανταλλαγή πληροφοριών, αυτοπεποίθηση.

Η Φιλοσοφική Σχολή, συνδυάζοντας τη μελέτη της ιστορίας, των παραδόσεων και των εθνικών μας αξιών με τη μελέτη της ικανότητας του ανθρώπινου είδους για στοχασμό και αναστοχασμό, αποτελεί ίσως την πλέον σημαντική επένδυση της κοινωνίας μας προς την ανοικοδόμηση της Ειρήνης στη συνείδηση των νέων. Αυτή ακριβώς η τεράστια στρατηγική σημασία, τόσο της Σχολής όσο και του Πανεπιστημίου γενικότερα, δεν μπορεί να αποτιμηθεί απλά μέσα από φόρμουλες κοστολόγησης του έργου και διαπραγμάτευσης οικονομικών και ανθρώπινων πόρων ή υλικής υποδομής.

Πολλά είναι τα επιτεύγματα και οι επιτυχίες της Σχολής και στη συνέχεια θα τ' ακούσουμε από τους βασικούς συντελεστές τους. Ως Πρύτανης του Πανεπιστημίου τα γνωρίζω και είμαστε υπερήφανοι για αυτά. Ωστόσο, όσο και αν προσπαθήσω για το αντίθετο, τα μάτια μου είναι πάντα στραμμένα μπροστά. Κοιτώ τη δεύτερη δεκαετηρίδα και βλέπω τη Φιλοσοφική Σχολή ως έναν πρωτοπόρο φορέα εκσυγχρονισμού και ανανέωσης της κοινωνίας.

Για να επιτύχει όμως η Σχολή στην υψηλή της αποστολή πρέπει να θέσει ως πρωτεύοντα στόχο την επιστημονική αριστεία και να αναπτύξει διεθνείς προσανατολισμούς. Όχι μόνο για να τοποθετήσουμε την Κύπρο στον παγκόσμιο επιστημονικό χάρτη των φιλολογικών επιστημών, αλλά και για να αυξήσουμε την εγκυρότητα του λόγου μας αναφορικά με τις μεγάλες προκλήσεις της κοινωνίας μας. Εξάλλου, οι καταβολές του αιτήματος για αριστεία είναι αρχαιοελληνικές. Το συναντάμε κατεξοχήν στο πλατωνικό έργο αλλά και στους αρχαίους γεωμέτρους. Επομένως, η Φιλοσοφική Σχολή μέσα από το διεθνή της προσανατολισμό θα μας επιτρέψει να διασαφηνίσουμε την ουσία της έννοιας της αριστείας και να

την απεγκλωβίσουμε από μονοδιάστατες τεχνοκρατικές διαστάσεις.

Τέλος, οφείλω να αναδείξω το συμβολισμό της παρουσίας των Κοσμητόρων των Φιλοσοφικών Σχολών των ελλαδικών Πανεπιστημίων. Η παρουσία σας εδώ αποτελεί έμπρακτη διάψευση όλων όσων θεωρούσαν ότι η δημιουργία ενός Πανεπιστημίου στην Κύπρο θα δρούσε ανασταλτικά στους δεσμούς του κυπριακού Ελληνισμού με το ελληνικό έθνος. Αλλά και διάψευση της άποψης ότι οφείλαμε να επιλέξουμε ανάμεσα στη νομιμοφροσύνη προς την Κυπριακή Δημοκρατία και τη δέσμευση στα εθνικά ιδανικά του Ελληνισμού. Και το μήνυμά με την ευκαιρία των εορτασμών της Δεκαετηρίδας της Φιλοσοφικής Σχολής υπό τη σκιά των γεγονότων στην Αγγλική Σχολή είναι ότι, η Πανεπιστημιακή κοινότητα διατυπώνει, έμπρακτα και όχι συνθηματικά, μια σύγχρονη άποψη. Η οποία μας επιτρέπει να ανταποκριθούμε στις πολυπλοκότητες της εποχής.

Να υιοθετήσουμε, δηλαδή, διαχρονικές πανανθρώπινες αξίες, όπως είναι η ανεκτικότητα και η αποδοχή της διαφορετικότητας, ενώ παράλληλα να αναπτύξουμε την ικανότητα για ορθολογισμό και κριτική σκέψη με ευαισθησία περί των δικών μας αξιών αλλά και των αξιών των «άλλων». Για να αναγνωρίσουμε έτσι ότι ναι, είμαστε Έλληνες και Χριστιανοί αλλά είμαστε συνάμα, και κυρίως πλέον, Κύπριοι και Ευρωπαίοι πολίτες. Ενεργοί πολίτες μιας ενσυνείδητα πολυ-πολιτισμικής και πολυ-θρησκευτικής ευρωπαϊκής οικογένειας.

Καλωσορίζω λοιπόν ιδιαίτερα τους Κοσμητορες των Φιλοσοφικών Σχολών των Ελλαδικών Πανεπιστημίων, και μαζί με εσάς καλωσορίζω και όλους τους εκλεκτούς προσκεκλημένους της Σχολής μας. Κλείνοντας, θα ήθελα να συγχαρώ τόσο τον Κοσμήτορα όσο και το ακαδημαϊκό προσωπικό και τους φοιτητές της Φιλοσοφικής Σχολής για τη σημαντική αυτή πρωτοβουλία.

Χαιρετισμός

του Κοσμήτορα της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Καθηγητή ΘΕΟΔΟΣΗ ΠΕΛΕΓΡΙΝΗ

Κύριε Υπουργέ,
Κύριε Πρύτανη,
Κύριοι Κοσμητορες, Κυρίες και Κύριοι,

Είναι ιδιαίτερη η χαρά και η τιμή που αισθάνομαι

απόψε συμμετέχοντας, ως εκπρόσωπος της Φιλοσοφικής Σχολής των Αθηνών, στην γιορτή για τα δέκα χρόνια από την ίδρυση της Φιλοσοφικής Σχολής του πανεπιστημίου της Κύπρου. Και είναι ακόμη η σημερινή τελετή μια ευκαιρία για να εκφράσω μια-δυο σύντομες σκέψεις. Με την αποψινή εκδήλωση δίνεται η ευκαιρία να δειχθεί πόσο ο ελληνισμός τιμά την θεραπεία των ανθρωπιστικών σπουδών. Είναι γεγονός ότι διεθνώς, εδώ και δεκαετίες, το ενδιαφέρον των πανεπιστημίων και των άλλων ερευνητικών κέντρων έχει στραφεί προς την προαγωγή των θετικών επιστημών και της τεχνολογικής έρευνας –σε τέτοιο σημείο, μάλιστα, ώστε να υποστηρίζεται κιόλας πως η καλλιέργεια των ανθρωπιστικών γραμμάτων είναι περιττή, ανώφελη ενασχόληση, «χάσιμο χρόνου». Δεν είναι απόψε η κατάλληλη ώρα να αναπτύξει κανείς επιχειρήματα εναντίον της ορθότητας του ισχυρισμού αυτού. Είναι απόψε, όμως, η ευκαιρία, με τον εορτασμό των δέκα χρόνων λειτουργίας της Φιλοσοφικής Σχολής της Κύπρου, να δειχθεί, και να τονιστεί ότι η Ελλάδα και η Κύπρος εξακολουθούν, ενάντια στην τεχνολογική και θετικιστική φρενίτιδα του καιρού μας, να επι-

δεικνύουν την ιδιαίτερη ευαισθησία τους προς τις ανθρωπιστικές σπουδές. Στην αίθουσα αυτή βρισκόμαστε τέσσαρις κοσμήτορες από την Ελλάδα και ένας Κοσμήτωρ της Κύπρου εκπροσωπώντας πέντε φιλοσοφικές σχολές, όπου θεραπεύονται η φιλολογία, η φιλοσοφία, η ψυχολογία, η γλωσσολογία, η ιστορία, η αρχαιολογία κ.ά.

Ασφαλώς, δεν αρκούν η ίδρυση και η λειτουργία φιλοσοφικών σχολών για να δρέψουμε τους καιρούς τους οποίου μπορεί να προσφέρει στον σύγχρονο άνθρωπο η μελέτη των επιστημών που συγκροτούν αυτό που λέμε «ανθρωπιστική παιδεία». Απαιτούνται κι άλλα πράγματα: η μέθοδος προσέγγισης και η οργάνωση των ανθρωπιστικών επιστημών, η εξασφάλιση των οικονομικών πόρων για την δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών εκπαίδευσης και έρευνας, η επαγγελματική προοπτική στους νέους που θα αποφασίσουν να στραφούν προς την ανθρωπιστική παιδεία, κ.ά. Όμως, το γεγονός ότι οι πατρίδες μας ανέλαβαν την πρωτοβουλία να ιδρύσουν πέντε φιλοσοφικές σχολές είναι η βάση για να επιδιώξουμε, με σύνεση και επιμονή, να τις φέρομε στο επίπεδο εκείνο για το οποίο θα μπορούμε να είμαστε υπερήφανοι ως προς το είδος της γνώσης που θα προσφέρουν.

Πέρα, όμως, από την αφορμή για να αναφερθώ στο μέλλον των φιλοσοφικών σχολών μας, η αποψινή γιορτή μου δίνει την ευκαιρία να στρέψω με συγκίνηση το βλέμμα μου προς τα πίσω, στο παρελθόν, και να επισημάνω τον μακρόχρονο δεσμό της φιλοσοφικής σχολής των Αθηνών με την Κύπρο. Δεν είναι μόνο το πλήθος των Κυπρίων οι οποίοι σπούδασαν στην Φιλοσοφική Σχολή των Αθηνών, ορισμένοι από τους οποίους μάλιστα βρίσκονται απόψε εδώ, αλλά είναι και το προσκύνημα

στην Κύπρο που εδώ και είκοσι και πλέον χρόνια επιχειρεί, ανελλιπώς, κάθε έτος μεγάλη αντιπροσωπεία της Φιλοσοφικής Σχολής των Αθηνών, αποτελούμενη από καθηγητές, φοιτητές και διοικητικούς υπαλλήλους, που συνετέλεσαν ώστε να δημιουργηθεί μεταξύ μας μια εκλεκτική σχέση συγγένειας, όπως θα έλεγε ο Γκαίτε. Η ίδρυση της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Κύπρου πριν από δέκα χρόνια ήρθε να τονίσει ακόμη περισσότερο τον πνευματικό αυτόν δεσμό, καθώς πολλοί από τους συναδέλφους που διδάσκουν εδώ αποτελούν πνευματικά τέκνα της Φιλοσοφικής Σχολής των Αθηνών. Η ελπίδα μου, βέβαια, είναι η πνευματική συγγένεια μεταξύ των φιλοσοφικών σχολών των Αθηνών και της Κύπρου να διευρυνθεί και να περιλάβει στους κόλπους της και τις άλλες φιλοσοφικές σχολές της Ελλάδας – χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν ήδη σχέσεις πνευματικού χαρακτήρα μεταξύ της Φιλοσοφικής σχολής της Κύπρου και των φιλοσοφικών σχολών των άλλων, πέρα από το πανεπιστήμιο Αθηνών, ελληνικών πανεπιστημίων απλώς, εννοώ, οι υπάρχουσες αυτές σχέσεις να ενισχυθούν ακόμη περισσότερο.

Κλείνοντας, και αφού εκφράσω ένα θερμό ευχαριστώ για την πρόσκλησή Σας, Κύριε Κοσμήτορ της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Κύπρου, να μοιραστώ μαζί με σας και με τα άλλα μέλη της Σχολής της οποίας προΐστασθε την χαρά για την συμπλήρωση ήδη δέκα χρόνων λειτουργίας της, θα ήθελα να ευχηθώ από τα βάθη της ψυχής μου να εξελιχθεί αυτή ακόμη περισσότερο και να μεγαλουργήσει. Οίκοθεν νοείται, ότι η ευχή αυτή είναι η ευχή ολόκληρης της Φιλοσοφικής Σχολής των Αθηνών, την οποίαν έχω την τιμή να εκπροσωπώ απόψε εδώ.

**Χαιρετισμός
του Κοσμήτορα της Φιλοσοφικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
Καθηγητή ΦΟΙΒΟΥ ΓΚΙΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Αξιότιμε κ. Υπουργέ Παιδείας και Πολιτισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας, κ. Πρόεδρη της Κύπρου στην Ελλάδα, κ. Πρύτανη του Πανεπιστημίου Κύπρου, κ.

Κοσμήτορα της Φιλοσοφικής Σχολής Κύπρου, κκ. Κοσμήτορες των Φιλοσοφικών Σχολών της Ελλάδας, κκ. Πρόεδροι των Τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής Κύπρου, αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι, αγαπητοί φοιτητές και φοιτήτριες, κυρίες και κύριοι.

Η Φιλοσοφική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης απευθύνει εγκάρδιο, αδελφικό και συναδελφικό χαιρετισμό στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου της Κύπρου, με την ευκαιρία των εορτασμών για τα πρώτα δέκα χρόνια της ζωής της.

Δέκα χρόνια που χαρακτηρίστηκαν από επίπονες προσπάθειες, κόπους και θυσίες τόσο του διδακτικού και ερευνητικού της προσωπικού, όσο και του διοικητικού προσωπικού και των άλλων εργαζομένων, που όλα αυτά τα χρόνια υπηρέτησαν, κάτω από δύσκολες πολλές φορές συνθήκες, τον σκοπό τους. Ιδιαίτερη αναφορά θα πρέπει να κάνουμε και στις φοιτήτριες και τους φοιτητές που αποφάσισαν να ακολουθήσουν τις σπουδές τους στη Φιλοσοφική Σχολή για να υπηρετήσουν κι αυτοί με τη σειρά τους τα ανθρωπιστικά ιδεώδη.

Μέσα σ' αυτά τα δέκα χρόνια, αλλά και παλαιότερα, υπήρξαν στιγμές και περίοδοι

στενής συνεργασίας και αλληλοϋποστήριξης στο δύσκολο έργο μας ανάμεσα στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κύπρου και τη Φιλοσοφική Σχολή του Αριστοτελείου, και απέδωσαν γόνιμους καρπούς.

Η Φιλοσοφική Σχολή γεννήθηκε ως τόπος μελέτης των αξιών και του περιεχομένου της ανθρωπιστικής κουλτούρας, είτε πρόκειται για τον κόσμο των βιβλίων, είτε των εργαλείων της ψηφιακής εποχής. Κοινό στοιχείο είναι η αγάπη για την έρευνα και την ανακάλυψη και η ιδέα ότι οι τρόποι και η ποιότητα της επικοινωνίας είναι το κομβικό σημείο των ανθρωπίνων σχέσεων.

Οι Φιλοσοφικές Σχολές, και είμαστε απόλυτα πεπεισμένοι γι' αυτό, αναπτύσσουν τη συζήτηση γύρω από τις ιδέες, ανοίγονται προς μακρινούς κόσμους του παρελθόντος και κοντινούς της σύγχρονης καθημερινής ζωής, με ιδιαίτερη προσοχή στον λόγο και τις κοινωνικές παραμέτρους, που είναι κεντρικά στοιχεία της ζωής των ανθρώπων. Για τους λόγους αυτούς, οι Φιλοσοφικές Σχολές δεν θα γεράσουν ποτέ, και παραμένουν ακόμη οι πλέον κατάλληλες να προσφέρουν στους φοιτητές τους όλα τα απαραίτητα εργαλεία για να ερμηνεύσουν τον πολιτισμό του χθες και του σήμερα και να προσεγγίσουν με κριτικό και ανανεωτικό πνεύμα τον κόσμο που τους περιβάλλει.

Σήμερα, άλλαξαν ριζικά οι συνθήκες των ορίων μέσα στα οποία αναπτύσσεται το Πανεπιστήμιο. Έτσι, το Πανεπιστήμιο –και η Φιλοσοφική Σχολή– αποκτά νέο ρόλο και νέους στόχους: την ομοιομορφία των δομών και των επιπέδων σπουδών, ώστε να προσαρμόζονται στις σύγχρονες απαιτήσεις και τη δημιουργία συνθηκών μεγαλύτερης κινητικότητας διδασκόντων και διδασκομένων στον ευρωπαϊκό χώρο, την αύξηση των δαπανών για την έρευνα, που θα οδηγήσει στην αύξηση των «εργαζομένων της γνώσης» (knowledge workers),

επειδή η σύγχρονη βιομηχανία της γνώσης έχει ανάγκη από μαζικό ανθρώπινο πνευματικό δυναμικό και όχι πια από μια περιορισμένη ελίτ. Το Πανεπιστήμιο λοιπόν θα έχει τον κυρίαρχο ρόλο να διαμορφώσει το μεγαλύτερο μέρος αυτού του δυναμικού.

Πέρα από αυτούς τους στόχους που πρέπει να πετύχει, το Πανεπιστήμιο βρίσκεται μπροστά και σε διάφορους παράγοντες που καθιστούν αναγκαία μια αλλαγή. Υπάρχουν εξωτερικοί παράγοντες, όπως ο περιορισμός των δαπανών στη βάση μιας πολιτικής μεγαλύτερου οικονομικού ορθολογισμού προς τους δημόσιους θεσμούς, η όλο και μεγαλύτερη παρέμβαση των ιδιωτών σε εσωτερικά θέματα των Πανεπιστημίων, οι διαφορετικές προσδοκίες των φοιτητών σχετικά με την εκπαίδευση. Τους εσωτερικούς παράγοντες αποτελούν, αντίθετα, οι εντάσεις ανάμεσα στις δομές της έρευνας και εκείνες της διδασκαλίας που προέρχονται από τις διαφορετικές απαιτήσεις, οι όλο και πιο μαζικοποιημένες ανάγκες διδασκαλίας, οι προοπτικές καριέρας και, ας μου επιτραπεί, οι καθόλου ελκυστικές απολαβές.

Επειδή τα Πανεπιστήμια θα πρέπει να απολαμβάνουν την αυτονομία τους, σ' αυτά ανήκει και το καθήκον να επιλύσουν όλα αυτά τα προβλήματα. Παρακολουθούμε λοιπόν από τη μια μεριά προσπάθειες δημιουργίας στρατηγικών που πρέπει να χαρακτηούνται κι από την άλλη διαφορετικές λύσεις, που ποικίλουν σύμφωνα με παράγοντες όπως οι εθνικές παραδόσεις και οι μεμονωμένες θεσμικές διαδρομές.

Στο φως όλων αυτών, μπαίνουν ορισμένα ερωτήματα: από τη στιγμή που άλλαξαν οι οριακές συνθήκες των Πανεπιστημίων, άλλαξε και η σχέση διδασκαλία/έρευνα; Η νέα ανάπτυξη καθοδηγείται από μερικά μεγάλα μοντέλα ή από διαφοροποιημένα και αποσπασματικά παραδείγματα; Ποιος ασχολείται με το να δώσει μια νέα μορφή

στη συνάντηση ανάμεσα στη διδασκαλία και την έρευνα και ποιες θα είναι οι λύσεις; Ποιος είναι, τελικά, ο ρόλος της αυτονομίας του Πανεπιστημίου; Σημεία, τα παραπάνω, που αποτελούν σημαντικούς λόγους προβληματισμού και συζήτησης. Είναι λοιπόν απαραίτητο να οριστούν σαφώς κανόνες ηθικής και ευθύνης, ώστε να αλλάξει η αντίληψη για την εργασία και το πανεπιστημιακό περιβάλλον.

Σ' αυτό το πλαίσιο, οι Φιλοσοφικές Σχολές, τόπος μελέτης των αξιών και του περιεχομένου των Ανθρωπιστικών Σπουδών, καλούνται να αναπτύξουν πρωτοβουλίες και να έχουν έναν πρωταρχικό ρόλο στην κοινωνία. Και για να πετύχουμε τους στόχους μας είναι αναγκαία η αλληλοβοήθεια και η διαρκής επικοινωνία και συνεργασία ανάμεσά μας.

Εύχομαι στον σεβαστό Κοσμήτορα και σε κάθε μέλος της Σχολής κάθε επιτυχία στο δύσκολο και δημιουργικό τους έργο.

Χαιρετισμός

του Κοσμήτορα της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Καθηγητή ΜΙΧΑΗΛ ΚΟΡΔΩΣΗ

Κυρίες και Κύριοι

Με πολλή χαρά σήμερα σας μεταφέρω το χαιρετισμό της Φιλοσοφικής Σχολής Ιωαννίνων, τρίτης κατά σειρά στην Ελλάδα, μετά εκείνες των Αθηνών και Θεσσαλονίκης, καθώς και τις ευχές (και ολόκληρου του Πανεπιστημίου) όπως η Φιλοσοφική Κύπρου διανύσει πολλές δεκαετίες γόνιμου και δημιουργικού βίου.

Σήμερα η παρουσία των Κυπρίων στη μικρή,

σχετικά, πόλη των Ιωαννίνων είναι πολύ έντονη. Περισσότεροι από 200 φοιτητές σπουδάζουν στη Φιλοσοφική Ιωαννίνων και 800-900 σ' ολόκληρο το Πανεπιστήμιο. Στην πόλη υπάρχουν και Σύλλογοι Κυπρίων φοιτητών και Σπουδαστών με σκοπό τη λύση των προβλημάτων τους και κυρίως την προώθηση εθνικού προβλήματος.

Όπως είναι γνωστό, Κύπριοι εθελοντές αγωνίσθηκαν στο πλευρό της Ελλάδας κατά τους τελευταίους πολέμους, δείχνοντας την αλληλεγγύη τους και το αγωνιστικό πνεύμα που τους διακρίνει. Η συμμετοχή τους δεν έλειψε και κατά τους αγώνες του 1912-13 και μάλιστα στον πόλεμο για την απελευθέρωση των Ιωαννίνων από τον ελληνικό στρατό, όπου, μερικοί απ' αυτούς έπεσαν στο πεδίο της μάχης. Ο εθελοντισμός στη μεγαλόνησο πήρε μεγάλες διαστάσεις, με πρώτον τον δήμαρχο Λεμεσού Χριστόδουλο Σώζο που σκοτώθηκε στις 6 Δεκεμβρίου του 1912, καθώς και με γιατρούς, νοσοκόμους, δασκάλους, ακόμη και βουλευτές, ιερείς, όπως ο Μακάριος Μυριανθεύς, μοναχούς, όπως από τη Μονή Κύκκου, μαθητές γυμνασίου, φοιτητές του Πανεπιστημίου Αθηνών, από τους οποίους οι περισσότεροι κατετάγησαν στο σώμα Κρητών και πολέμησαν στο Μπιζάνι κλπ.

Αποτέλεσμα των σχέσεων αυτών ήταν και η αδελφοποίηση του δήμου Λεμεσού με την πόλη των Ιωαννίνων στις 2 Ιουλίου 1984, «στα πλαίσια της σύσφιγξης των ήδη αδελφικών σχέσεων μεταξύ των δήμων και των κατοίκων των δύο πόλεων», καθώς και η αδελφοποίηση της Αγίας Νάπας Κύπρου με τα Ιωάννινα στις 26 Σεπτεμβρίου του 1997, οπότε και οι δύο πλευρές υπέγραψαν πρωτόκολλο φιλίας και συνεργασίας για τους ίδιους λόγους και με σκοπό την περαιτέρω ανάπτυξη σχέσεων, ανταλλαγές επισκέψεων κλπ.

Κυρίες και Κύριοι,

Η ευγενική πρόσκληση του Κοσμήτορα της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κύπρου κυρίου Ταϊφάκου για τον εορτασμό της δεκαετηρίδος (1996-2006) μας συγκινεί και μας θυμίζει ότι η συνεργασία με τις Φιλοσοφικές Σχολές της Ελλάδας όχι μόνο δεν πρέπει να διακοπεί, αλλά και να ενταθεί και να τεθεί σε μονιμότερη βάση. Δέκα χρόνια ζωής της Φιλοσοφικής Σχολής Κύπρου δεν είναι πολλά, αλλά ούτε και λίγα, για να εξαγάγει κανείς τα πρώτα συμπεράσματα. να δει δηλαδή τι έγινε, τι δεν έγινε και τι πρέπει να γίνει. Γενικά, όμως, πιστεύω ότι σήμερα, δέκα χρόνια μετά από την ίδρυση της Σχολής, μπορεί να είναι ικανοποιημένος για την πρόοδο που επετεύχθη και να μην ανησυχεί για το μέλλον της, γιατί δείχνει να πατά σε γερές βάσεις. Σας συγχαίρω και εύχομαι «καλή συνέχεια».

Χαιρετισμός

*του Κοσμήτορα της Φιλοσοφικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Κρήτης*

Καθηγητή ΑΛΕΞΗ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΥ

Κύριε Υπουργέ,
Κύριε Πρύτανη,
Κυρίες και κύριοι
συναδέλφοι,

Σας μεταφέρω τους
αδελφικούς χαιρε-
τισμούς του Πρύ-
τανη και της

Συγκλήτου του Πανεπιστημίου Κρήτης καθώς και, ιδιαίτερα, των συναδέλφων μου της εκεί Φιλοσοφικής Σχολής.

Κύριε Κοσμήτορα,

Σας ευχαριστώ για την ευγενική σας πρόσκληση και πρώτ' απ' όλα για τη σκέψη να

μοιραστούμε αυτή τη χαρά των δέκα χρόνων της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Κύπρου.

Σε προσωπικότερη βάση, επιτρέψτε μου να δηλώσω τα ισχυρά αισθήματα που με καταλαμβάνουν σε κάθε ταξίδι μου στην Κύπρο, και τα οποία δεν οφείλονται μόνο στην αίσθηση μιας στενότερης συγγένειας ανάμεσα στα δυο νησιά και τους ανθρώπους τους. Η ιστορία, οι ιστορίες μας, προσφέρονται ασφαλώς για τη μελέτη παραλληλίων και αποκλίσεων πάνω σ' ένα κοινό συγκριτικό υπόβαθρο. Αλλά αυτή είναι η συζήτηση μιας άλλης στιγμής.

Η σημερινή συνάντηση, σε περίπτωση χαράς, στρέφει την προσοχή μας σε ζητήματα μάθησης, εκπαίδευσης και έρευνας, και ιδιαίτερα στην οργανωτική συγκρότηση των γνωστικών μας αντικειμένων.

Αποτελεί διαπίστωση, όχι αθεμελίωτη αξιολογική κρίση, ότι η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου της Κύπρου έχει ήδη ένα ενεργητικό επιτυχιών και ότι σήμερα, κοιτάζοντας πίσω, τα μέλη της, οι συντελεστές των επιτυχιών, έχουν λόγο να αισθάνονται ικανοποίηση, δικαίωση και να αντλούν την αισιοδοξία και τη δύναμη που θα τους χρειαστεί για την επόμενη μέρα, για τον επόμενο καιρό.

Σε κάθε περίπτωση, όμως, το περιβάλλον της κοινωνίας και της οικονομίας της γνώσης, από τη μια μεριά, και η ιδιαίτερη ιστορικότητα που ορίζει τις συντεταγμένες των Φιλοσοφικών Σχολών εν γένει, πρέπει να αποτελέσει για μας ζήτημα προβληματισμού. Και θέλω να ευχαριστήσω τον Κοσμήτορα καθηγητή κ. Ταϊφάκο γι' αυτόν τον πρόσθετο λόγο, ότι μας δίνει σήμερα τη δυνατότητα ν' ανταμώσουμε και να ανταλλάξουμε απόψεις, να προβληματιστούμε από κοινού κι αυτό ν' αποτελέσει απαρχή τακτών συναντήσεών μας στο εξής.

Υπάρχει λόγος, υπάρχουν λόγοι, που πρέ-

πει να γίνουν σκοποί:

Α) Ότι η ανθρωπιστική παιδεία πρέπει να επαναποθετηθεί επιθετικά μέσα στο διεθνές ακαδημαϊκό πλαίσιο, το οποίο φαίνεται να ευνοεί όλο και περισσότερο τη θετική, εφαρμοσμένη έρευνα και εκπαίδευση. (Είναι η κυρίαρχη ρητορική, αλλά τα πράγματα δεν έχουν απαραίτητως έτσι, και πάντως μπορούν ν' αλλάξουν).

Β) Ότι, μέσα στο πλαίσιο της ανθρωπιστικής παιδείας, οι Φιλοσοφικές Σχολές δεν μπορούν να αρκούνται στο ρόλο του παραδοσιακού υπολοίπου, ή για να το πω λιγότερο προκλητικά, μιας κλειστής περιοχής την οποία χρειάζεται να υπερβούν όσοι αυτοποθετούνται στο χώρο των κοινωνικών επιστημών χωρίς να δέχονται συγκεκριμένους ιδεολογικούς καθορισμούς που υπήρξαν συστατικοί των Φιλοσοφικών Σχολών στον ευρύτερο ελλαδικό χώρο.

Ο παραδοσιακός ιδρυτικός καθορισμός της Φιλοσοφικής Σχολής στον ελλαδικό χώρο, που σχετίζεται με την εθνική ιδεολογία, χρωματίζει τοπικά τη διάκριση ανάμεσα σε humanities και social sciences η οποία τείνει να γίνει παραδεκτή τις τελευταίες δεκαετίες από τη διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα.

Ασφαλώς, δεν θα λύσουμε τα υπαρξιακά μας προβλήματα σε λίγα λεπτά, και πάντως όχι στα επόμενα δευτερόλεπτα. Ωστόσο, θεωρώ χρήσιμο, μπροστά σ' ένα ευρύ λόγιο κοινό, ορισμένα ερωτήματα να διατυπώνονται, γιατί αυτό συμβάλλει στη μορφοποίησή τους. Σε κάθε περίπτωση, δεν πρέπει να χάνουμε από τα μάτια μας τη μεγάλη εικόνα, που είναι τετραδιάστατη, έχει και τη διάσταση του ιστορικού χρόνου μέσα στο οποίο διαμορφώθηκαν οι μαθήσεις μας και χαραχθηκαν τα όρια των επιστημονικών μας περιοχών. Και μέσα στη μεγάλη εικόνα να βρίσκουμε τον εαυτό μας στην πραγματική του θέση, ώστε να τον κινήσουμε προς τη σωστή κατεύθυνση.

Στον συνεχή επιμερισμό του επιστητού και τον καταμερισμό της γνώσης, στην πορεία αυτή που ξεκίνησε από την εποχή του Διαφωτισμού, όταν η φυσική φιλοσοφία εξελίχθηκε σε φυσική επιστήμη και η επιστήμη αντιδιαστάθηκε πια με την τέχνη, σ' αυτή την πορεία του διαφορισμού δεν είμαστε, ίσως, εμείς οι πιο κερδισμένοι. Εμείς, που εξακολουθούμε να συζητούμε για τις προϋποθέσεις της γνώσης, και που εντάσσουμε την αναζήτηση της αλήθειας μέσα στην βαθύτερη αναζήτηση του νοήματος. Εμείς, που ονομαστήκαμε scholars απέναντι στους scientists, μπορεί και να ωφεληθούμε από την επιβίωση, έστω και μέσα σ' ένα σχηματικό διχασμό, αν προτάξουμε προγραμματικά τον ορίζοντα της γεφύρωσης προς τη χαμένη ενότητα, μέσα από την παιδεία.

Πως αλλιώς; Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να είμαστε ανοιχτοί, όχι απλώς τυπικά διατηρητικοί, διασχολικοί και παντοιοτρόπως διεπιστημονικοί, που και αυτό σήμερα δυσκολευόμαστε να το κάνουμε. Τουλάχιστον στη Ελλάδα, έχουμε την τάση να κλεινόμαστε στα τείχη των Τμημάτων που μας κληροδότησε η τελευταία εκπαιδευτική μεταρρύθμιση περιμένοντας αμυντικά την επόμενη. Αλλά και σε μας και στους φοιτητές μας χρειάζονται οι ανοιχτοί ορίζοντες και το ταξίδεμα στην απεριόριστη γνώση. Τουλάχιστον, ως δυνατότητα.

Οι καιροί, το ξέρετε, είναι δύσκολοι στην Ελλάδα για τους πανεπιστημιακούς. Η λύση στη σημερινή κρίση είναι, νομίζω, να αποδειχτούμε μεταρρυθμιστικότεροι από τους μεταρρυθμιστές. Έχουμε το σταθερό υπόβαθρο για να το κάνουμε χωρίς να χάσουμε τον εαυτό μας. Και πιστεύω ότι αυτό ισχύει ακόμα περισσότερο για τον πυρήνα των ανθρωπιστικών σπουδών, για τις μαθήσεις των Φιλοσοφικών μας Σχολών.

Σας ευχαριστώ.

Εκ μέρους των φοιτητών της Φιλοσοφικής Σχολής χαιρετίζει ο κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΕΝΤΩΝΑΣ

Κύριε Υπουργέ,
Κύριε Πρύτανη,
Κύριε Κοσμήτορα
της Φιλοσοφικής
Σχολής του Πανεπιστημίου Κύπρου,
Κύριοι Κοσμήτορες
των Φιλοσοφικών
Σχολών του Ελλα-

δικού χώρου, Κυρίες και Κύριοι μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού, Εκλεκτοί προσκεκλημένοι, Αγαπητοί συμφοιτητές, αγαπητές συμφοιτήτριες,

Σε μια προσπάθεια καθορισμού της αξίας αυτής της δεκάχρονης παρουσίας της Φιλοσοφικής Σχολής στην Κύπρο, το σπουδαιότερο επίτευγμα, πέρα από την παροχή γνώσεων στα γνωστικά πεδία της σχολής, είναι η διαμόρφωση συνείδησης για τη ταυτότητα της νήσου σαν μια εξελικτική πορεία που συνεχίζεται, και όχι σαν κάτι αυτοφύες που μπορεί μεταβληθεί ολοκληρωτικά ή να διαγραφεί. Η ίδρυση της Φιλοσοφικής Σχολής αποτέλεσε τη θρυαλλίδα για σημαντικές εξελίξεις στον χώρο των Γραμμάτων στην Κύπρο, που απελευθερώνοντας δημιουργικές δυνάμεις, έδωσαν ώθηση στη διαμόρφωση νέων πνευματικών ανθρώπων, προετοιμασμένων να αντιμετωπίσουν επιτυχώς τα σύγχρονα πολυειδή και πολύπλοκα προβλήματα του ανθρώπου. Εδώ, στη Φιλοσοφική Σχολή, αναγεννιούνται και σμιλεύονται αξίες και ιδανικά που έχουν τις ρίζες τους στις απαρχές του δυτικού πολιτισμού και είναι βαρύνουσας σημασίας να λαμβάνουν θέση στις συνειδήσεις της νέας γενιάς, ιδιαίτερα σ' αυτή τη κρίσιμη ιστορική για τον τόπο μας περίοδο, που από τη μια έχουμε την άμπωτη του πνευματικού πολιτισμού και το ξαρμάτωμα της μνήμης και από την άλλη συνεχίζουμε να αντικρίζουμε τα ακανθώδη

συρματομπλέγματα που κρατούν ακόμα το νησί μοιρασμένο. Ως νέοι της Κύπρου δηλώνουμε παντού και πάντα τη θέληση μας για επανένωση, λευτεριά και επιστροφή και αυτή μας τη θέληση δεν τη διαπραγματευόμαστε. Τα όσα η Φιλοσοφική Σχολή διδάσκει, μπορούν να αποτελέσουν πνευματικά όπλα σ' αυτό τον αγώνα της νέας γενιάς και να της ξεριζώσουν από τη σκέψη της τη νοοτροπία του να νίπτει ποντοπιλατικά τας χείρας της, παρέχοντάς της σωστούς προσανατολισμούς. Η συμπλήρωση δέκα χρόνων από ιδρύσεις της Σχολής είναι ορόσημο στην πορεία της. Είναι ευθύνη της ακαδημαϊκής κοινότητας της Σχολής, αλλά και της φοιτητικής, να μην αλωθούμε σε απολογισμούς που θα ενθουσιάζουν τα αυτιά μας, αλλά να προχωρήσουμε σε μια υπεύθυνη αξιολόγηση της μέχρι τώρα πορείας και να αντικρίσουμε με ελπίδα το μέλλον, αναπτύσσοντας νέες στρατηγικές και θέτοντας νέους μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους, για να βρεθεί η Φιλοσοφική Σχολή στην πρωτοπορία της προσπάθειας για δημιουργία σκεπτόμενων ανθρώπων, αρνούμενων να δεχτούν την πνευματική τυποποίηση. Ως φοιτητές δηλώνουμε έτοιμοι και πρόθυμοι να γίνουμε πρωταγωνιστές σ' αυτή την προσπάθεια. Πραγματοποιώντας μια προσπάθεια για θεώρη-

ση της μελλοντικής πορείας πλεύσης της Σχολής, ως φοιτητές πιστεύουμε ότι άξονες αυτής της πορείας θα πρέπει να αποτελέσουν:

- η ουσιαστική εκπαίδευση των φοιτητών μακριά από στερεότυπα που θέτουν φραγμούς στη δημιουργική σκέψη,
- η χρήση σύγχρονων μεθόδων, που θα της επιτρέψουν να έρθει σε επαφή με τις θετικές και εφαρμοσμένες επιστήμες, επιτυγχάνοντας την ώσμωση που είναι αναγκαία για την προαγωγή του πολιτισμού στον τόπο,
- και τέλος ο πιο αισθητός ρόλος της Φιλοσοφικής Σχολής στην κυπριακή κοινωνία. Και αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, γιατί η κυπριακή κοινωνία χρειάζεται τα φώτα της σχολής, για να δημιουργηθεί εκείνο το διανοητικό και πολιτιστικό περιβάλλον που θα οδηγήσει το κοινωνικό γίγνεσθαι στην πρόοδο.

Κλείνοντας αυτό το σύντομο χαιρετισμό θα ήθελα να μεταφέρω τη βαθύτατη θέληση των φοιτητών της Σχολής, να συνδράμουν δημιουργικά σ' αυτόν τον πνευματικό αγώνα της σχολής για να πετύχουμε τη σωστή παιδεία και αγωγή όπως την περιέγραψε αιώνες πριν ο Σταγειρίτης φιλόσοφος, ο Αριστοτέλης: αυτή δηλαδή που μας μαθαίνει να χαιρόμαστε και να ευχαριστιόμαστε, να λυπούμαστε και να δυσσαρεστούμαστε με αυτά που πρέπει.

Διάλεξη του Ακαδημαϊκού και πρώην Υπουργού κ. Νίκου Κονομή

Από αριστερά: κα Κονομή, κος Κονομή, κος Χριστοφίδης

Στην πολύ ενδιαφέρουσα ομιλία του ο κ. Κονομής υποστήριξε ότι η εποχή που οι αρχαιογνωστικές επιστήμες ταυτίζονταν στενά με την ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα έχει παρέλθει ανεπιστρεπτή. Η πτώση της Μυκηναϊκής Ελλάδος προκάλεσε ριζική διακοπή στην πολιτιστική συνέχεια της Ελλάδος με τις χώρες της Εγγύς Ανατολής. Η Ελλάδα ωστόσο της πρώτης χιλιετίας ήταν διαφορετική. Όταν οι επαφές με την Ανατολή επανλήφθηκαν συγγένευσαν περισσότερο με τις εξωτερικές επιδράσεις που συζητούνται στο έργο του Burkert παρά με τη συστηματική συγγένεια που υπήρχε την εποχή του Χαλκού. Οι Έλληνες των «Σκοτεινών Αιώνων» και της «Αρχαϊκής Εποχής» έθεσαν τα θεμέλια ενός νέου πολιτισμού, του ανυπέρβλητου πολιτισμού της Κλασικής Ελλάδος.

Το πρώτο λεξικό της κυπριακής σε ηλεκτρονική μορφή

Παρουσίαση του έργου

«Συντυχιές» είναι το όνομα ενός προγράμματος εφαρμοσμένης έρευνας που υλοποιείται αυτή τη στιγμή στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κύπρου. Με λίγα λόγια, πρόκειται για τη δημιουργία ενός λεξικού της κυπριακής σε ηλεκτρονική μορφή. Ο κυριότερος στόχος του έργου είναι καλυφθεί ένα μεγάλο βιβλιογραφικό κενό, τις συνέπειες του οποίου συναισθάνεται όχι μόνο ο ειδικός σε γλωσσικά θέματα, αλλά κυρίως ο Κύπριος πολίτης: τα υπάρχοντα λεξικά της κυπριακής είναι ελάχιστα, όλα σε έντυπη μορφή και τα περισσότερα από αυτά δεν φαίνεται να έχουν δημιουργηθεί με επιστημονικές προδιαγραφές.

Για να υλοποιηθεί ο πιο πάνω στόχος, χρειάζεται να συγκεντρωθεί και να δημοσιευτεί ένα υλικό που θα αντιπροσωπεύει το γλωσσικό πλούτο της κυπριακής διαλέκτου όχι μόνο όπως αυτή εμφανίζεται μέσα από τα ήδη υπάρχοντα λεξικά, αλλά και μέσα από τη συγχρονική χρήση της. Η επεξεργασία του περιεχομένου θα ακολουθήσει την αρχή σύμφωνα με την οποία λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες των μελλοντικών χρηστών, θεωρώντας ότι ο σκοπός του λεξικού γλώσσας δεν είναι μόνο να καταλάβει ή να αναγνωρίσει ο χρήστης τη σημασία της λέξης, αλλά και να μπορεί να τη χρησιμοποιήσει σωστά. Το τελικό προϊόν του έργου θα είναι διαθέσιμο στο διαδίκτυο μέσα από τις σελίδες του Πανεπιστημίου Κύπρου όπου θα μπορεί κανείς να το συμβουλευτεί ελεύθερα. Θα δοθεί με τον τρόπο αυτό η δυνατότητα στο ευρύ κοινό να αποκτήσει

εύκολη και άμεση πρόσβαση σε ένα πλήρες έργο επιστημονικών προδιαγραφών.

Από τα όσα ειπώθηκαν μέχρι τώρα, αντιλαμβανόμαστε ότι το έργο αποτελείται από δύο διαφορετικού τύπου εργασίες:

- Το καθαρά λεξικογραφικό μέρος, το οποίο χωρίζεται σε τρία υποσύνολα: συλλογή των δεδομένων για την κατάρτιση του λημματολογίου, καθορισμό των προδιαγραφών του λεξικού και επεξεργασία των λημμάτων.
- Το υπολογιστικό μέρος του έργου, το οποίο επίσης χωρίζεται σε σχεδιασμό και υλοποίηση λογισμικού α) για το λεξικογράφο και β) για το χρήστη.

Το λεξικογραφικό μέρος

Το «υλικό» στην περίπτωση του λεξικού γλώσσας είναι το λημματολόγιο, το σύνολο των λέξεων που περιλαμβάνονται σε αυτό. Για να συγκεντρωθεί ένα τέτοιο υλικό για την κυπριακή, είναι προφανές ότι η πρώτη και πιο άμεσα προσβάσιμη πηγή είναι τα ήδη υπάρχοντα λεξικά. Η εργασία εντοπισμού των έργων αυτών έχει αρχίσει από το Ιανουάριο του 2005. Αυτή τη στιγμή έχουν συγκεντρωθεί όλα τα υπάρχοντα λεξικά της κυπριακής και έχει γίνει αποδελτίωση των σημαντικότερων από αυτά, με αποτέλεσμα να έχουν συγκεντρωθεί (σε ηλεκτρονική μορφή) περισσότεροι από 50.000 διαφορετικοί τύποι λέξεων που υπολογίζεται ότι αντιστοιχούν σε περισσότερα από 8.000 λήμματα τα οποία θα αποτελέσουν τον πυρήνα του λημματολογίου που θα συμπεριληφθεί στις Συντυχιές. Είναι πολύ σημα-

ντικό να αναφέρουμε εδώ τη συμβολή των φοιτητών του Τμήματος Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών που έκαναν το μεγαλύτερο μέρος της αποδελτίωσης. Παράλληλα, συγκεντρώνεται νέο υλικό, σε έντυπη και σε ηλεκτρονική μορφή: συλλογές εκφράσεων και παροιμιών, κυπρολογικές εκδόσεις, γλωσσάρια λογοτεχνικών έργων, κείμενα από το διαδίκτυο, αλλά και πρωτότυπα δεδομένα που έχουν κατά καιρούς συγκεντρωθεί από φοιτητές του Πανεπιστημίου Κύπρου στο πλαίσιο εργασιών γλωσσολογίας. Από το υλικό αυτό μπορούν αντληθούν αφενός καθαρά λεξιλογικά δεδομένα, που θα αποτελέσουν πηγή εμπλουτισμού του αρχικού λεξιλογίου, και αφετέρου στοιχεία κατάλληλα για την τεκμηρίωση της χρήση των λημμάτων σε φυσικό περιβάλλον.

Οι προδιαγραφές επεξεργασίας των λημμάτων αποτελούν αντικείμενο πρωτότυπης έρευνας, που ακολουθεί τις αρχές της σύγχρονης λεξικογραφίας. Παραθέτουμε εδώ τις βασικές κατευθύνσεις της εργασίας αυτής.

Λεξικογραφική επεξεργασία ενός λήμματος σημαίνει επιλογή και καταχώριση μίας σειράς δεδομένων, των οποίων το σύνολο ονομάζεται μικροδομή. Η μικροδομή αντνακλά λοιπόν την εσωτερική οργάνωση του λεξικού και περιλαμβάνει το σύνολο των πληροφοριών που δίνονται για κάθε λήμμα, όπως και τον τρόπο οργάνωσης και παρουσιάσής τους. Οι πληροφορίες αυτές μπορούν να ομαδοποιηθούν στις πιο κάτω κατηγορίες:

α) Γραφή, προφορά και μορφολογική πληροφορία

Το λήμμα καταχωρίζεται στο λεξικό με την κανονική του μορφή: ενικός αριθμός για τα ουσιαστικά, πρώτο πρόσωπο για τα ρήματα κλπ.. Όσον αφορά την ορθογραφία της κυπριακής είναι γνωστό ότι αφενός χρησιμοποιούνται ταυτόχρονα πολλά συστήμα-

Η πρόσβαση του τελικού χρήστη στα δεδομένα του λεξικού θα είναι διαδικτυακή, μέσα από τις ιστοσελίδες του Πανεπιστημίου Κύπρου

τα ορθογράφησης και αφετέρου ο συγγραφέας κάθε λεξικού προκρίνει ένα από αυτά, με αποτέλεσμα να είμαστε αντιμέτωποι με μία εξαιρετικά έντονη πολυτυπία. Για παράδειγμα, η ίδια λέξη μπορεί να εμφανίζεται ως τζιαμαί ή τσιαμαί, όξιον ή όξυνον κλπ., κάτι το οποίο, στα έντυπα λεξικά, δυσχεραίνει και καθυστερεί την αναζήτηση των λημμάτων. Σε ένα λεξικό ηλεκτρονικής μορφής, όπως αυτό που προτείνουμε εδώ, είναι δυνατή η αποτύπωση της πολυτυπίας αυτής, εφόσον υπάρχει δυνατότητα καταγραφής όλων των μορφών με τις οποίες εμφανίζεται κάθε λέξη. Έτσι, άσχετα από τον τύπο τον οποίο θα πληκτρολογήσει ο χρήστης κατά την αναζήτηση, το σύστημα θα τον παραπέμψει σε μία οθόνη στην οποία εμφανίζεται η λέξη με όλες τις γραφές της. Η ορθογραφία συνοδεύεται από το συλλαβισμό της λέξης.

Όπως συνηθίζεται διεθνώς, για την απόδοση της προφοράς θα χρησιμοποιηθεί το Διεθνές Φωνητικό Αλφάβητο (ΔΦΑ). Και στο επίπεδο αυτό εμφανίζεται ένα αντίστοιχο ζήτημα με αυτό της πολυτυπίας, λόγω της ποικιλίας προφορών. Δεδομένου ότι δεν υπάρχει μέχρι σήμερα σχετική επιστημονική έρευνα για την κυπριακή, θα πρέπει να καταγράφονται όλες οι γνωστές προφορές για κάθε λέξη, άσχετα από το θετικό ή αρνητικό χαρακτηρισμό τους, για παράδειγμα: ακατάχνωτα = ακατάγνωτα.

Στη ζώνη αυτή των πληροφοριών εντάσσεται και η γραμματική κατηγορία στην οποία ανήκει το λήμμα, όπου πρέπει επίσης να αναφέρεται το γένος για τα ουσιαστικά και η συζυγία για τα ρήματα, δίνοντας, όπου αυτό είναι δυνατό, στοιχεία και για την κλίση των λέξεων. Η πιλοτική έρευνα κατέδειξε ότι η δήλωση της γραμματικής κατηγορίας στην οποία ανήκει το λήμμα αποσιάζει από πολλά λεξικά, γιατί φαίνεται ότι οι συντάκτες θεωρούν ότι πρόκειται για προφανή (και άρα πλεοναστική) πληροφορία. Στην πραγματικότητα, η γραμματική κατηγορία αποτελεί σημαντική πληροφορία για τον αναγνώστη, ιδιαίτερα όταν περιλαμβάνει στοιχεία όπως «άκλιτο ουσιαστικό», «απαντά μόνο στον πληθυντικό» κλπ. ή όταν συνδέεται με ομόηχες λέξεις όπως π.χ. λαός (κόσμος) και λαός (λαγός). Ιδιαίτερη αντιμετώπιση χρειάζονται τα επίθετα με ονοματική χρήση, κάτι το οποίο μπορεί να καταλήξει σε διαχωρισμό σε περισσότερα λήμματα· για παράδειγμα, ουσιαστικά όπως το όξινο (λεμόνι) ή το βραστικό (αφέψημα) μπορούν να αποτελέσουν διαφορετικά λήμματα από τα επίθετα όξινος, -η, -ον και βραστικός, -ή, -όν.

β) Σημασιολογική πληροφορία

Στα λεξικά γλώσσας το μεγαλύτερο βάρος δίνεται στην επεξεργασία της σημασίας, στην περίπτωση μας στην αντιστοίχιση με τις λεξικές

μονάδες της κοινής νέας ελληνικής. Αν και δεν είναι δυνατόν να ολοκληρωθεί το μέρος αυτό της επεξεργασίας στη διάρκεια του προγράμματος που παρουσιάζουμε εδώ, προβλέπεται να γίνει τουλάχιστον η καταγραφή των συνωνύμων και αντιθέτων, έτσι ώστε στην τελική μορφή του λεξικού, ο χρήστης να μπορεί να παραπεμφθεί αυτόματα στα αντίστοιχα λήμματα με την τεχνολογία του υπερκειμένου. Για να ολοκληρωθεί η σημασιολογική ανάλυση και να προστεθεί η ερμηνεία των λέξεων θα χρειαστεί περαιτέρω εργασία, η οποία μπορεί να γίνει σε επόμενο ερευνητικό πρόγραμμα, οπότε θα είναι δυνατό να ολοκληρωθεί η σημασιολογική επεξεργασία των λημμάτων και να εμπλουτιστεί το λεξικό με νέα δεδομένα.

γ) Χρηστικά παραδείγματα, εκφράσεις, παροιμίες

Σε ένα λεξικό γενικής γλώσσας, τα παραδείγματα αναφέρονται σε καθεμία από τις σημασίες του λήμματος και μπορούν να παρέχουν επιπλέον πληροφορία, προσθέτοντας χαρακτηριστικά χρήσιμα αφενός για την κατανόηση της έννοιας και αφετέρου για τη χρήση του λήμματος. Για να έχουν τα παραδείγματα ουσιαστική αξία, είναι προτιμότερο να είναι αυθεντικά και να αναφέρονται σε θέματα της σύγχρονης ζωής. Ιδιαίτερη σημασία, επομένως, θα πρέπει να δίνεται στο φρασεολογικό πλαίσιο στο οποίο συνήθως συναντάται ένα λήμμα, π.χ. για μία λέξη όπως πουργού, θα είναι καλύτερα να εμφανίζεται στο παράδειγμα το ρήμα παίζω. Αν τα παραδείγματα προέρχονται από τις πηγές εμπλουτισμού του λεξικού, αυτές θα πρέπει να αναφέρονται σε χωριστό πεδίο της βάσης δεδομένων. Τα παραδείγματα θα πρέπει να αποτελούνται από πλήρεις προτάσεις και να μην συγχέονται με τα πολυλεκτικά σύνθετα και με τις εκφράσεις στις οποίες μπορεί να συμμετέχει το λήμμα. Για παράδειγμα, για λήμματα όπως έσσω και γάλα, τα πολυλεκτικά έσσω

μου και γάλαν όξινον δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως παράδειγμα (κάτι το οποίο συναντάμε σε πολλά λεξικά). αντίστοιχα, εκφράσεις όπως φκάλλω το όξινον ή δέρνω τον νουν μου δεν μπορούν να θεωρηθούν κατάλληλα παραδείγματα χρήσης των ρημάτων φκάλλω και δέρνω. Η πρωτοτυπία σε σχέση με τα έντυπα λεξικά είναι ότι οι εκφράσεις μπορούν να συνδέονται (με την τεχνολογία του υπερκειμένου) με όλες τις λέξεις που περιέχουν, π.χ. η έκφραση στο τέλος της ημέρας μπορεί να εμφανίζεται τόσο στο λήμμα τέλος όσο και στο λήμμα ημέρα. Οι εκφράσεις πρέπει να συνοδεύονται από την ερμηνεία τους και, όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο, από σχολιασμό για τη χρήση τους. Σε χωριστό πεδίο της βάσης δεδομένων μπορούν να καταχωρίζονται παροιμίες ανάλογα με τις πηγές που θα χρησιμοποιηθούν.

Το λογισμικό

Η δημιουργία ενός λεξικού σε ηλεκτρονική μορφή είναι εργασία με ιδιαίτερες ανάγκες τεχνολογικής υποστήριξης. Ενώ το περιεχόμενο του λεξικού αντιπροσωπεύεται από την εργασία των γλωσσολόγων, η χρήση των τεχνολογιών αιχμής δημιουργεί ιδιαίτερες απαιτήσεις συνεργασίας με τους ειδικούς της πληροφορικής, ώστε να υπάρχει κάλυψη των πραγματικών αναγκών π.χ. ως προς την επικοινωνία μεταξύ της εφαρμογής για τη συγγραφή του λεξικού και της εφαρμογής για τη χρήση του στο διαδίκτυο ή ως προς τη φιλικότητα σε σχέση με τους τελικούς χρήστες.

Για την επεξεργασία του γλωσσικού υλικού έχει επιλεγεί το πρόγραμμα Tshwanelex, το οποίο είναι ειδικά σχεδιασμένο για τη συγγραφή λεξικών και έχει ήδη δοκιμαστεί σε περισσότερες από 100 γλώσσες (βλ. και <http://tshwanedje.com/tshwanelex/>). Παρόλα αυτά, χρειάστηκε να σχεδιαστεί μία ειδική έκδο-

ση για να αντιμετωπιστούν οι ιδιαιτερότητες που προκύπτουν από τη χρήση των διακριτικών στην ορθογραφία της κυπριακής. Το περιβάλλον εργασίας του λεξικογράφου που παρέχει το Tshwanelex εκμεταλλεύεται όλες τις βασικές δυνατότητες των σύγχρονων συστημάτων διαχείρισης βάσεων δεδομένων (εισαγωγή, διαγραφή, ενημέρωση, αναζήτηση δεδομένων) και παράλληλα προσφέρει ειδικές λειτουργίες σχετικές με τη συγγραφή λεξικών, όπως:

- προβλέπονται διάφορα επίπεδα χρήσης και ασφάλειας, ανάλογα με την ειδικότητα του χρήστη (π.χ. καταχωρητής, διορθωτής, υπεύθυνος σύνταξης...),
- δεδομένα σχετικά με την οργάνωση της εργασίας (ημερομηνίες εισαγωγής κάθε λήμματος και ενημέρωσης κάθε δελτίου, όνομα του συντάκτη και του επιμελητή...) καταχωρίζονται και να ενημερώνονται αυτόματα. Το αποτέλεσμα της χρήσης ενός τέτοιου εργαλείου είναι η συγγραφή του λεξικού να αποδοσμεύεται όσο το δυνατόν περισσότερο από τις τεχνικές λεπτομέρειες και να ακολουθεί υποχρεωτικά ορισμένους κανόνες εργασίας, έτσι ώστε να ελαχιστοποιούνται οι πιθανότητες λαθών κατά την καταχώριση και επεξεργασία των λημμάτων. Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, η πρόσβαση του τελικού χρήστη στα δεδομένα του λεξικού θα είναι διαδικτυακή, μέσα από τις ιστοσελίδες του Πανεπιστημίου Κύπρου. Η εφαρμογή επικοινωνίας (interface) που σχεδιάζεται αυτή τη στιγμή, έχει γνώμονα την διευκόλυνση του χρήστη: η μεγαλύτερη βαρύτητα δίνεται στη φιλικότητα και τη δυναμική του ηλεκτρονικού λεξικού, ώστε να είναι πιο εύχρηστο από τα συμβατικά λεξικά και να προσελκύει έναν όσο γίνεται μεγαλύτερο αριθμό επισκεπτών, ιδιαίτερα νεαρής ηλικίας. Το σημαντικότερο χαρακτηριστικό της εργονομίας είναι οι δυνατότητα για διάφορους τρόπους αναζήτησης, για παράδειγμα:

- αλφαβητική αναζήτηση, στην οποία συμπεριλαμβάνονται και οι διάφορες γραφές ή προφορές κάθε λέξης,

- αναζήτηση κατάληξης: ο χρήστης μπορεί να πληκτρο-λογήσει μία κατάληξη (π.χ. ωνω, ουδι...) και να δει όλες τις λέξεις που την περιέχουν,

- αναζήτηση τεμαχίου: ο χρήστης μπορεί να πληκτρολογήσει οποιαδήποτε σειρά γραμμάτων (επι , δια , ...) και να δει όλες τις λέξεις που την περιέχουν,

- αναζήτηση με ?, που επιτρέπει τον εντοπισμό διγραφιών και/ή ανορθογραφιών: ο χρήστης βάζει ένα ερωτηματικό στη θέση του γράμματος για το οποίο αμφιβάλλει και το σύστημα εμφανίζει στην οθόνη τον τύπο ή τους τύπους με τους οποίους έχει λημματοποιηθεί η λέξη: π.χ. πληκτρολογώντας τους χαρακτήρες ό ξ ? ν ο, ο χρήστης θα μπορεί να πληροφορηθεί ότι το λήμμα διαθέτει δύο γραφές, όξινο και όξυνο.

Με όποιον τρόπο και να γίνει η αναζήτηση του λήμματος, ο χρήστης οδηγείται σε μία οθόνη που περιέχει όλες τις διαθέσιμες πληροφορίες, για παράδειγμα:

- γραφή, με όλους τους τρόπους ορθογράφησης της λέξης,
- προφορά, με χρήση συνθετικής φωνής,
- συλλαβισμός,
- γραμματική κατηγορία,
- σημασία (ή σημασίες) της λέξης,
- χρηστικά παραδείγματα,
- συνώνυμες και αντίθετες λέξεις.

Παρόλο που το σύνολο αυτό των πληροφοριών δεν θα είναι διαθέσιμο εξαρχής (το έργο είναι πολύ μεγάλο για να ολοκληρωθεί στο πλαίσιο ενός προγράμματος εφαρμοσμένης έρευνας), είναι σημαντικό να κατανοήσουμε ότι, εφόσον πρόκειται για λεξικό ηλεκτρονικής μορφής, οι προσθήκες, διορθώσεις ή άλλου είδους αλλαγές μπορούν να φτάνουν στο χρήστη σε σχεδόν πραγματικό χρόνο, χωρίς να χρειάζεται να περιμένουν την επόμε-

νη έκδοση όπως γίνεται στα έντυπα λεξικά. Έτσι, στην πρώτη φάση της διάθεσής τους στο κοινό, οι Συντυχιές μπορεί να είναι μία απλή συλλογή λέξεων, στη συνέχεια όμως θα τις βλέπουμε να εμπλουτίζονται συνεχώς με περισσότερα δεδομένα.

Προοπτικές

Κλείνοντας, θα πρέπει να τονίσουμε τον πρωτοποριακό χαρακτήρα του έργου, εφόσον παρόμοιο λεξικό δεν υπάρχει στην αγορά, όχι μόνον της Κύπρου, αλλά ούτε και της Ελλάδας. Νοούμενου ότι οι Συντυχιές είναι το πρώτο λεξικό ηλεκτρονικής μορφής που προτείνεται για την κυπριακή, φιλοδοξούν να αποτελέσουν έργο αναφοράς για τη μελέτη και την εκμάθησή της, καλύπτοντας ένα πραγματικό κενό, όχι μόνο στο χώρο της λεξικογραφίας, αλλά και στο επίπεδο της χρήσης των νέων τεχνολογιών, που είναι ακόμα υποτυπώδης στις ανθρωπιστικές επιστήμες του ελληνόφωνου χώρου. Πέρα από τα αναμενόμενα οφέλη για την ερευνητική κοινότητα, σημαντικό είναι και το όφελος για το ευρύ κοινό, που είναι και ο τελικός χρήστης του προϊόντος. Εκτός από τον προφανή του στόχο, που είναι να έχουν οι χρήστες άμεση και εύκολη πρόσβαση σε ένα πλήρες έργο επιστημονικών προδιαγραφών, ένα τέτοιο έργο μπορεί να οδηγήσει σε διάφορα υποπροϊόντα, ανάλογα με τις ανάγκες διαφόρων ομάδων χρηστών: εκτός από τους ερευνητές που ασχολούνται με θέματα γλώσσας, οφέλη μπορούν να προκύψουν για τη δημόσια εκπαίδευση μέσω της δημιουργίας εκπαιδευτικών λεξικών κατάλληλων για νεότερους χρήστες. Μετά την ολοκλήρωση των εργασιών εξάλλου, θα υπάρχει δυνατότητα να συζητηθεί και η έκδοση του λεξικού σε έντυπη μορφή.

Μαριάννα Κατσογιάννου

Ἡ Παπυρολογικὴ Συλλογὴ τοῦ Πανεπιστημίου Κύπρου

Πάπυρος

Ἀπὸ τὸ φυτὸ πάπυρος (ἡ ἐπιστημονικὴ του ὀνομασία εἶναι *cyperus papyrus*), φυόμενο στὴν ἀρχαία Αἴγυπτο, παρήγετο κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα ἕνα ὑλικὸ ποὺ ἐχρησίμευε ὡς φορεὺς γραφῆς, δηλ. ἕνα εἶδος χαρτιοῦ: Δύο στρώματα λεπτῶν καὶ ὄχι ὑπερβολικὰ μακρῶν λωρίδων, κομμένων ἀπὸ τὸ στέλεχος τοῦ φυτοῦ, ἐτοποθετοῦντο τὸ ἕνα πάνω στὸ ἄλλο, κατὰ τρόπον ὥστε οἱ λωρίδες τοῦ ἄνω στρώματος νὰ σχηματίζουν ὀρθὴ γωνία μὲ τὶς ὑποκείμενες. Ἀκολουθῶς τὰ δύο στρώματα ὑφίσταντο συμπέσι καὶ ἄλλη ἐπεξεργασία ὥστε νὰ ἐνωθοῦν σὲ ἕνα ὀρθογώνιο φύλλο, στοῦ ὁποίου καὶ τὶς δύο πλευρὲς μπορούσε κανεὶς νὰ γράψῃ μὲ μελάνι καὶ τὸ κατάλληλο ἐργαλεῖο – ἂν καὶ ἡ πλευρὰ ἢ κατ' ἐξοχὴν προωρισμένη γιὰ τὴν γραφὴ ἦταν ἐκεῖνη ποὺ προήρχετο ἀπὸ τὸ ἄνω στρώμα. Στὸ ἐμπόριο ὁ πάπυρος, ὅπως ὀνομάζουμε σήμερα πλὴν τοῦ φυτοῦ καὶ τὸ παράγωγο αὐτοῦ χαρτί, διετίθετο σὲ μονάδες περισσοτέρων τοῦ ἐνὸς φύλλων (συχνὰ 20), κολλημένων μεταξύ τους καὶ τυλιγμένων σὲ κυλινδρικό σχῆμα.

Ὁ πάπυρος ἐξήγετο κατὰ τὴν Ἑλληνορωμαϊκὴ Ἀρχαιότητα σὲ ὀλόκληρο τὸν κόσμον τῆς Μεσογείου, ὅπου καὶ ἐπὶ αἰῶνες ἀπετέλεσε τὸν πλέον διαδεδομένο φορέα γραφῆς· κυριαρχοῦσε ἤδη ἀπὸ τὴν Κλασσικὴ Ἐποχὴ τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας (5ος-4ος αἰ. π.Χ.) μέχρι τὴν Ὑστέρη Ἀρχαιότητα (4ος-6ος αἰ. μ.Χ.), ὅποτε καὶ τὸν ἐξετόπισε βαθμηδὸν ἡ παρασκευαζομένη ἀπὸ δέρματα ζῶων περγαμηνή.

Ἀνακαλύψεις παπύρων – Δημιουργία τῆς Παπυρολογίας

Μέχρι τὸν 19ον αἰ. ἡ τόσο διαδεδομένη ἄλλοτε χρῆσι τοῦ παπύρου ἀποτελοῦσε γιὰ τὴν ἐπιστῆμη θεωρητικὴ μόνον γνῶσι, καθὼς ἐλάχιστα κείμενα γραμμένα στὸ ὑλικὸ αὐτὸ εἶχαν ἐπιζῆσει στὴν Εὐρώπη, καὶ αὐτὰ ἀπὸ πολὺ ὄψιμη ἐποχὴ. Τὴν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνες ἐπιβίωσί του στὰ κλίματα τῆς ἠπείρου αὐτῆς κατέστησε ἀδύνατη ἡ εὐαισθησία του στὴν ὑγρασία.

Ἰδανικὲς ἀντιθέτως συνθήκες γιὰ τὴν διατήρησί του ἐπικρατοῦν στὸ ξηρὸ κλίμα τῆς ἐρήμου στὴν Αἴγυπτο. Τυχαῖα, ὑπὸ μυθιστορηματικὲς συχνὰ συνθήκες ἀνακαλυμμένοι στὴν χώρα αὐτὴ πάπυροι ἄρχισαν νὰ φθάνουν στὴν Εὐρώπη ἀπὸ τὸν ὄψιμο 18ον αἰ., ἐνῶ ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ ἐπομένου αἰῶνος ἄρχισε ἡ ἐσκεμμένη ἀναζήτησί τους μὲ ἐπιστημονικὲς ἀνασκαφὲς μεγάλης ἐκτάσεως ἀπὸ Εὐρωπαϊκὲς καὶ Ἀμερικανικὲς ἀποστολές, παραλλήλως μὲ τὶς ὁποῖες βέβαια ἀνθοῦσαν καὶ οἱ λαθρανασκαφές.

Οἱ ἀνακαλυπτόμενοι πάπυροι δὲν μπορούσαν νὰ ἀποτελέσουν ἀντικείμενο μιᾶς μόνης ἐπιστῆμης, καθὼς ἦσαν γραμμένοι σὲ διάφορες γλώσσες: Ἐκτὸς τῶν κειμένων στὴν Αἰγυπτιακὴ (στὴν ἱερογλυφικὴ, ἱερατικὴ ἢ δημοτικὴ γραφὴ, ἀργότερα δὲ στὸ Κοπτικὸ ἀλφάβητο, βασισμένο στὸ Ἑλληνικὸ) ὑπῆρχαν κείμενα στὴν Ἀραμαϊκὴ, τὴν Ἀραβικὴ, τὴν Ἑλληνικὴ. Ἡ τελευταία ἔγινε ἐπίσημος γλῶσσα τῆς διοικήσεως τῆς Αἰγύπτου καὶ γνώρισε ἐκεῖ εὐρυτάτη διάδοσι μετὰ τὴν κατάκτησι τῆς χώρας ἀπὸ τὸν Μ. Ἀλέξανδρο (332 π.Χ.) καὶ τὴν ἐπακόλου-

θο ύπαγωγή της υπό την δυναστεία τῶν Πτολεμαίων, ιδρυμένη ἀπὸ τὸν στρατηγὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ Διάδοχο Πτολεμαῖο Α Σωτήρα. Ἡ θέσι τῆς Ἑλληνικῆς παρέμεινε κυρίαρχος καὶ μετὰ τὴν ἐνσωμάτωσι τῆς χώρας στὴν Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία ἀπὸ τὸν Ὀκταβιανό (30 π.Χ.) καί, παρὰ κάποιες ἀρχικὲς προσπάθειες γιὰ ἐνίσχυσι τῆς Λατινικῆς στὴν διοίκησι, καὶ κατὰ τὴν Βυζαντινὴν περίοδο τῆς ἱστορίας της (συμβατικὴ ἀρχὴ τὸ 284 μ.Χ.). Ἡ κατάκτησι τῆς χώρας ἀπὸ τοὺς Ἄραβες τὸ 642 μ.Χ. τὴν ἀπέσπασε πλέον ὀριστικῶς ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ ἱστορία καὶ πολιτισμό, ἂν καὶ ἡ χρῆσι τῆς Ἑλληνικῆς δὲν ἔπαυσε παρὰ σταδιακά.

Γιὰ τὴν μελέτη τῶν Ἑλληνικῶν καὶ τῶν πολὺ σπανιωτέρων Λατινικῶν παπύρων συνέστη περὶ τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰ. μία νέα ἀρχαιογνωστικὴ ἐπιστῆμη, ἡ Παπυρολογία, ποὺ στρατολογεῖ μέχρι σήμερα τοὺς θεράποντές της κυρίως ἀπὸ τοὺς χώρους τῆς Κλασσικῆς Φιλολογίας καὶ τῆς Ἀρχαίας Ἱστορίας. Ἡ Παπυρολογία ἀποκλείει ἀπὸ τὸ πεδίο της τοὺς παπύρους σὲ ἄλλες γλῶσσες (ὑπεύθυνες εἶναι οἱ ἄλλες εἰδικότητες, κατὰ περίπτωσιν Αἰγυπτιολογία, Σημιτικὲς Σπουδές, Ἀραβολογία, κ.ο.κ.), περικλείει ὅμως σ' αὐτὸ χρονικῶς καὶ τοπικῶς συγγενῆ τῶν παπύρων κείμενα, γραμμένα σὲ ἄλλα ὑλικά, π.χ. ὄστρακα (θραύσματα πηλίνων ἀγγείων, οἰκονομικὴ λύσι γιὰ σύντομα κείμενα τῆς καθημερινῆς ζωῆς), ξύλινες πινακίδες, περγαμινῆ (πλὴν τῶν ἐπιγραφῶν, οἱ ὁποῖες παραμένουν ἀντικείμενον τῆς ἀρχαιοτέρας στὸν κύκλο τῶν ἐπιστημῶν Ἐπιγραφικῆς), ὅπως ἐπίσης καὶ τίς σπάνιες περιπτώσεις παπύρων ἀπὸ ἄλλες περιοχὲς τοῦ ἀρχαίου κόσμου.

Περιεχόμενον τῶν Ἑλληνικῶν παπύρων

Οἱ πάπυροι δὲν μᾶς σώζονται ὡς ἀποτέλεσμα ἐπιλογῆς· δὲν πρόκειται γιὰ κείμενα ποὺ κάποιος ἔκρινε ὅτι πρέπει νὰ διαιω-

σθοῦν, ἀλλὰ γιὰ ὁποιοδήποτε γραπτὸ ἔτυχε νὰ ἐπιβιώσῃ μέχρι σήμερα ὑπὸ τὴν ἄμμο τῆς ἐρήμου, ξεχασμένο σὲ ἐγκαταλελειμμένο οἰκισμό, ἢ πεταμένο σὲ σωρὸ ἀπορριμμάτων, δηλαδὴ ὅτιδήποτε γραφόταν στὴν Ἑλληνορρωμαϊκὴ Αἴγυπτο, μία κοινωνία, ὅπου ἡ γνῶσι τῆς γραφῆς ἦταν διαδεδομένη καὶ οἱ χρήσεις της ποικίλες: Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἀνθηρὸ ἐμπόριο βιβλίων – φυσικὰ χειρογράφων, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη –, τεράστια ἦταν καὶ ἡ παραγωγή ἐγγράφων ἀπὸ τὸ ἀνεπτυγμένο γραφειοκρατικὸ σύστημα, ἐνῶ ἡ γραφὴ εὔρισκε καὶ κάθε εἶδους λιγώτερο ἐπίσημη ἐφαρμογὴ στὴν καθημερινὴ ζωὴ, ἀπὸ ἐπιστολὲς μέχρι λογαριασμοὺς καὶ ἀπὸ σχολικὲς ἀσκήσεις μέχρι μαγικὰ κείμενα μὲ κατάρεις κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἢ καὶ ἐρωτικὴ μαγεία.

Μία χρήσιμη διαίρεσι τοῦ ὑλικοῦ γίνεται μεταξὺ φιλολογικῶν (λογοτεχνικῶν) καὶ μὴ φιλολογικῶν (μὴ λογοτεχνικῶν) παπύρων· γιὰ τὴν δευτέρη ὁμάδα χρησιμοποιεῖται καὶ ὁ ὅρος 'ἔγγραφα'.

Φιλολογικοὶ πάπυροι

Μὲ τὸν ὅρο ἐννοοῦμε παπύρους μὲ κείμενα λογοτεχνικά, μὲ τὴν κάπως εὐρεῖα ἀποδοχὴ ποὺ ἔχει ἡ ἔννοια γιὰ τὴν Ἀρχαιότητα (καθὼς περιλαμβάνει καὶ κείμενα φιλοσοφικά, ἐπιστημονικά, τεχνικά κ.ἄ.). Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρόκειται γιὰ ὑπολείμματα βιβλίων, εἴτε στὴν ἐπικρατοῦσα μέχρι τὸν 2ον μ.Χ. αἰ. μορφή τοῦ κυλίνδρου ποὺ ξετυλίγεται μὲ τὸ δεξιὸ καὶ ξανατυλίγεται μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι, εἴτε στὴν μορφή τοῦ κώδικος, πρόδρομο τοῦ σημερινοῦ βιβλίου, ποὺ ἀναδύεται τὸν 2ον αἰ. καὶ βαθμηδὸν ἐκτοπίζει τὴν προκάτοχό της· στοὺς λογοτεχνικοὺς παπύρους θὰ συγκαταλεχθῇ ὅμως λ.χ. καὶ ἓνα σύντομο ποίημα ποὺ κάποιος, ἴσως ἓνας μαθητῆς, ἀντέγραψε σὲ μεμονωμένο φύλλο παπύρου ἢ σὲ ὄστρακο κ.ο.κ. Τὰ κείμενα ποὺ σώζονται οἱ πάπυροι κάθε ἐποχῆς ποικίλλουν ἀπὸ τίς ἀρχὲς τῆς

Ἑλληνικῆς λογοτεχνίας μέχρι τὰ πρὸ σύγχρονα ἔργα· βεβαίως λόγῳ τοῦ ἐγγενοῦς συντηρητισμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας οἱ συγγραφεῖς ποὺ ἀντεγράφοντο καὶ διεκινουῦντο περισσότερο στὸ ἐμπόριο, ἐπομένως σώζονται μέχρις ἡμῶν καὶ σὲ μεγαλύτερον ἀριθμὸ, εἶναι οἱ μεγάλοι Κλασσικοί, Ὅμηρος (ἢ βᾶσι τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας), Δημοσθένης, Εὐριπίδης, Ἰσοκράτης. Πολὺ σπάνια, καὶ μόνο γιὰ αὐτόχθονες Ἑλληνοφώνους ποιητὲς τῆς Αἰγύπτου, ἔχουμε καὶ αὐτόγραφα τῶν ἔργων τους, ὅπου οἱ διορθώσεις καὶ μεταβολὲς ἐπιτρέπουν νὰ διαφανῇ ὁ ἀγῶνας τῆς ποιητικῆς δημιουργίας· δυστυχῶς σὲ ὅλες τὶς ἐλάχιστες αὐτὲς περιπτώσεις πρόκειται γιὰ ἀφανεῖς στιχοπλόκους τῆς ἐποχῆς.

Μὴ φιλολογικοὶ πάπυροι

Ὁ εὐκολώτερος τρόπος νὰ ὀρισθῇ ἡ κατηγορία αὐτὴ εἶναι ἀρνητικῶς, ὡς τὸ σύνολο τῶν μὴ λογοτεχνικῶν κειμένων. Εἶναι κείμενα γραμμένα γιὰ τὴν ἐξυπηρέτησι τῶν διαφόρων πρακτικῶν ἀναγκῶν τοῦ βίου καί, ὅπως αὐτές, ἡ ποικιλία τους εἶναι σχεδὸν ἀνεξάντλητη. Τὰ δημόσια ἔγγραφα ἀφοροῦν σὲ ὑποθέσεις στὶς ὁποῖες ἀναμειγνύεται τὸ Κράτος, ἐνῶ τὰ ἰδιωτικά ἔγγραφα σὲ σχέσεις μεταξὺ ἰδιωτῶν – χωρὶς βέβαια καὶ αὐτὴ ἡ διαίρεσι νὰ καλύπτῃ ὅλες τὶς περιπτώσεις. Δείγματος χάριν μπορεῖ κανεὶς νὰ μνημονεύσῃ κάποιες εὐρεῖες κατηγορίες, ὅπως κείμενα μὲ τὰ ὁποῖα ἰδιῶτες ἀποτείνονται στὶς Ἀρχές (π.χ. καταγγελίες, αἰτήματα ἀστυνομικῆς φύσεως, πολλὲς φορὲς μὲ ἐκπληκτικὰ ἐναργεῖς περιγραφὲς ἐπιθέσεων, κλοπῶν, ξυλοδαρμῶν· ἀναφορὲς γεννήσεων καὶ θανάτων στὴν οἰκογένεια· ἀπογραφὲς περιουσιακῶν στοιχείων), ἔγγραφα τῆς διοικήσεως (ὅπως νομοθεσία, βασιλικά καὶ ἀργότερα αὐτοκρατορικά διατάγματα· ἀνακοινώσεις πρὸς τὸ Κοινόν· ἢ συχνὰ λαβυρινθώδης ἀλληλο-

Δύο σπαράγματα τοῦ ἰδίου κειμένου

γραφία μεταξὺ γραφείων, ἐσωτερικὲς ἀναφορὲς, φορολογικοὶ κ.ἄ. κατάλογοι· πρακτικὰ δικῶν)· δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα (συμβόλαια γάμων, δανείων, ἀγορῶν, μισθώσεων· διαθήκες, δωρεές, ἀπελευθερώσεις δούλων)· ἰδιωτικὲς ἐπιστολές. Σύνολα ἔγγραφων συγκεντρωμένων κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα ἀπὸ ἓνα ἄτομο, οἰκογένεια, ὄργανισμὸ κτλ. καλοῦνται ἀρχεῖα. Τὸ μέγεθος ἐνὸς μὴ φιλολογικοῦ παπύρου μπορεῖ νὰ ποικίλλῃ, ἀναλόγως πρὸς τὴν ἔκτασι τοῦ κειμένου, ἀπὸ ἓνα τετράγωνο ἢ ὀρθογώνιο κομματάκι (κομμένο ἀπὸ τὸν κύλινδρο τοῦ ἐμπορίου), μέχρι ὀλοκλήρους κυλίνδρους μὲ φορολογικὰ κατάστιχα, ἰδιωτικὸς λογαριασμὸς κ.οὔ.κ.

Μεταξὺ τῶν δύο κατηγοριῶν ἔχουν τὴν

θέσι τους οί λεγόμενοι ήμιφιλολογικοί πάπυροι, μαγικοί, σχολικοί, μαθηματικοί, άστρονομικοί και άστρολογικοί, ταχυγραφικοί κ.ά. Βάσει άλλου κριτηρίου συνίσταται ή κατηγορία τών Χριστιανικών παπύρων, σπουδαίων μνημείων τής έξαπλώσεως τής νέας θρησκείας, πού περιλαμβάνει τόσο φιλολογικά κείμενα – παπύρους τής Βίβλου, πατερικά κείμενα, ύμνους και προσευχές – όσο και έγγραφα, π.χ. ιδιωτικές έπιστολές Χριστιανών, καταλόγους με έκκλησιαστικά σκεύη.

Όπως είναι άναμενόμενο, άριθμητικώς υπερτεροϋν κατά πολύ οί μη φιλολογικοί πάπυροι. Η όχι έντελώς ίσομερής κατανομή τών εύρεθέντων παπύρων ανά τους αιώνες τής Έλληνικής παρουσίας στην Αίγυπτο όφείλεται στους τυχαίους παράγοντες πού κυβερνοϋν τήν διάσωση και τήν άνεύρεσί τους μάλλον παρά στο ότι σε κάποιες περιόδους ύπήρχε πολύ περιωρισμένη γραπτή παραγωγή.

Έπιστημονική σημασία

Άνεκτίμητη είναι ή συμβολή τών Έλληνικών παπύρων στις άρχαιογνωστικές έπιστήμες: Οί φιλολογικοί πάπυροι διασώζουν συχνά έργα (ή πάντως αποσπάσματα από έργα) τής Αρχαίας Έλληνικής Γραμματείας πού δέν μάς είχαν σωθῆ δια τής Βυζαντινής χειρογράφου παραδόσεως, τών περγαμηνών δηλ. ή χαρτών κωδίκων, στους όποιους από τον 9ον αί. άντεγράφησαν όσα κείμενα τής παλαιότερας γραμματείας ήσαν άκόμη διαθέσιμα, μετά μία περίοδο καταστροφών και άδιαφορίας για τά Κλασσικά γράμματα· οί πάπυροι, κατά αιώνες παλαιότεροι από τήν πηγή αυτή, μάς γνωρίζουν έργα, συγγραφείς, όλόκληρα λογοτεχνικά είδη πού είτε δέν έφθασαν ποτέ στους Βυζαντινούς λογίους, είτε χάθηκαν έν συνεχεία. Ένδεικτικώς μπορεί

κανείς νά αναφέρει τους λυρικούς ποιητές Σαπφώ και Άλκαίο, τον ρήτορα Υπερείδη, τον κωμικό ποιητή Μένανδρο, ό όποιος πριν από τους παπύρους ήταν μόνον ένα όνομα· τὸ άβεβαίου πατρότητος ιστορικό έργο πού όνομάζεται συμβατικώς Έλληνικά τής Όξυρύγχου, τήν Αθηναίων Πολιτεία του Άριστοτέλους και τά Αίτια του Καλλιμάχου. Και για έργα όμως γνωστά από Βυζαντινά χειρόγραφα οί πάπυροι λόγω τής ηλικίας τους συχνά παρέχουν μορφή έγγύτερη στο πρωτότυπο.

Έξίσου μεγάλη είναι και ή σημασία τών έγγράφων, καθώς φωτίζουν πλευρές τής ζωής κατά τήν Αρχαιότητα, για τις όποιες οί άρχαιοι συγγραφείς (π.χ. ιστορικοί) άδιαφόρησαν πλήρως. Διοίκησι (οί δομές του Πτολεμαϊκού κράτους και κατόπιν τής Ρωμαϊκής και Βυζαντινής Αιγύπτου μάς είναι γνωστές όσο κανενός άλλου άρχαίου κρατικού σχηματισμού), οικονομία, δημογραφία, κοινωνιολογία και πλείστοι όσοι άλλοι σκοτεινοί άλλοϋ τομείς μποροϋν εδώ νά διερευνηθοϋν βάσει τών μαρτυριών τών παπύρων. Ίδιαιτέρως μπορεί κανείς νά μνημονεύση τήν συμβολή τους σε ζητήματα πού άρχικώς έτέθησαν από άλλους κλάδους για άλλες έποχές και άπασχολοϋν σήμερα έντονότερα και τήν Αρχαιογνωσία, π.χ. τήν θέσι τής γυναίκας, τις σχέσεις κατακτητών και άυτοχθόνων κατά τήν Έλληνιστική περίοδο (δηλ. τις σχέσεις Έλλήνων και Αιγυπτίων· στην μελέτη τέτοιων θεμάτων άντανακλώνται οί έμπειρίες από τὸ τέλος τής Εϋρωπαϊκής Αποικιοκρατίας), τήν διγλωσσία (Έλληνική – Αιγυπτιακή, Έλληνική – Λατινική). Τεράστια τέλος είναι ή προσφορά τών μη φιλολογικών παπύρων στην Ιστορία τής Έλληνικής γλώσσας, κυρίως τής γλώσσας τών άπαιδευτων λαϊκών στρωμάτων.

Πάπυροι στην Κύπρο

Στην Κύπρο, που ιστορικώς συνδέεται τόσο στενά με την Πτολεμαϊκή ιδιαίτερος Αίγυπτο και όπου φυσικά έχρησιμοποιείτο κατά την Αρχαιότητα ο πάπυρος, το κλίμα δὲν επέτρεψε νὰ σωθοῦν δείγματα του. Τὸ 2006 τὸ Πανεπιστήμιο Κύπρου προέβη γιὰ τὶς ἐρευνητικὲς καὶ διδακτικὲς ἀνάγκες τοῦ Τμήματος Κλασσικῶν Σπουδῶν καὶ Φιλοσοφίας στὴν ἀγορὰ ἑνὸς μικροῦ ἀριθμοῦ πρωτοτύπων ἀνεκδότων παπυρικῶν κειμένων προερχομένων ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. Οἱ πάπυροι διετίθεντο στὸ διεθνὲς ἐμπόριο ἀρχαιοτήτων καὶ ἔργων τέχνης.

Τοὺς πόρους γιὰ τὴν ἀγορὰ διέθεσε τὸ Πανεπιστήμιο ὡς μέρος προγράμματος Ἐναρκτήριας Χρηματοδότησεως ποὺ ἐνεκρίθη στὸν γράφοντα, εἰδικευμένο στὴν Παπυρολογία. Τὸ πρόγραμμα εἶναι διετές, γιὰ τὰ ἔτη 2006 καὶ 2007. Ἀπὸ τοὺς ἐγκεκριμένους γιὰ τὸ διαρρεῦσαν πρῶτο ἔτος πόρους ἔγινε ἡ ἀγορὰ τῶν παπύρων καὶ ἑνὸς μέρους τοῦ ἀπαιτήτου γιὰ τὴν συντήρησι καὶ ἐπιστημονικὴ τους μελέτη τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ, μεταξὺ ἄλλων στερεοσκοπικοῦ μικροσκοπίου μὲ ἐξωτερικὴ πηγὴ φωτός. Ἡ ὑποκειμένη σὲ νέα ἔγκρισι δόσι τοῦ 2007 προορίζεται νὰ διατεθῆ κυρίως γιὰ τὴν ἀγορὰ νέων κειμένων.

Ὁ γράφων ὀφείλει νὰ εὐχαριστήσῃ πολλοὺς συναδέλφους καὶ συνεργάτες στὸ Πανεπιστήμιο γιὰ τὴν ὑποστήριξί τους:

Τὴν ἀρχικὴ ιδέα γιὰ τὴν ἀξιοποίησι τοῦ θεσμοῦ τῆς ἐναρκτήριας χρηματοδότησεως κατὰ τὸν τρόπο αὐτὸ εἶχε ὁ Κοσμήτωρ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς, Ἰωάννης Ταΐφάκος, ὁ ὁποῖος καὶ ἀκολούθως ἐνίσχυσε παντοιοτρόπως τὴν αἴτησι. Ἡ τ. Ἀντιπρύτανης Ἀκαδημαϊκῶν Ὑποθέσεων, Ἐλπίδα Κερανοῦ-Παπαηλιοῦ, καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐρευνας στὴν προηγουμένη

Ἐπίσημη ἀλληλογραφία

σύνθεσί της ἐπέδειξαν μεγάλο ἐνδιαφέρον καὶ κατανόησι γιὰ ἓνα ἀντικείμενο κάπως ἀσυνήθιστο, ὅπως ἐν συνεχείᾳ καὶ ὀλόκληρη ἡ Σύγκλητος καὶ τὸ Συμβούλιο Προσφορῶν καὶ Οἰκονομικῶν. Ἡ Πρόεδρος τοῦ ΚΦΙ, Ἄννα Παναγιώτου-Τριανταφυλλοπούλου, παρέσχε καὶ παρέχει κάθε ἐπιθυμητὴ διευκόλυνσι. Οἱ Διοικητικὲς Ὑπηρεσίαι τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τὸ προσωπικό τους ἀντιμετωπίζουν μὲ προθυμία καὶ ἐνεργητικότητα ὅλα τὰ ἀναφύομενα προβλήματα. Συνεχῆς καὶ πολὺτιμη εἶναι τέλος καὶ ἡ συνδρομὴ τῆς Μαρίας Χαριλάου, Γραμματέως τοῦ ΚΦΙ.

Περιεχόμενο

Πρόκειται ἀποκλειστικῶς γιὰ μὴ φιλολογικὸς παπύρους στὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα, περ. 45 μεγαλύτερα καὶ μικρότερα σπαράγματα. Τὰ κείμενα ἔχουν ἐξαχθῆ ἀπὸ νεκρικὰ περιβλήματα καὶ ἀπὸ ἐσωτερικὰ κριτήρια φαίνονται νὰ ἔχουν κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν ἴδια προέλευσι.

Ἡ μέχρι τώρα μελέτη τους ἔχει ἐπιτρέψει τὰ ἀκόλουθα συμπεράσματα: Προέρχονται ἀπὸ τὸν Ἡρακλεοπολίτη νομὸ τῆς Μέσης Αἰγύπτου, μίᾳ διοικητικῆ περιφέρειᾳ μὲ

πρωτεύουσα τὴν Ἡρακλεόπολι (ἀρχ. Ἡρακλέους πόλις), καὶ χρονολογῶνται στὸν δεῦτερο π.Χ. αἰῶνα, στὰ τέλη τῆς βασιλείας τοῦ Πτολεμαίου Στ' Φιλομήτορος καὶ στὰ πρῶτα χρόνια τοῦ ἀδελφοῦ του, Πτολεμαίου Η' Εὐεργέτου Β'. Τὸν προσδιορισμὸ τῆς προελεύσεως ἐπιτρέπουν τὰ ἀπαντῶντα στὰ κείμενα τοπωνύμια (μεταξὺ ἄλλων ἢ πρωτεύουσα καὶ ὁ ὠχυρωμένος ὄρμος τοῦ νομοῦ), ἐπὶ πλέον δὲ ἡ μνεία ἑνὸς γνωστοῦ ἀξιωματοῦχοῦ τοῦ νομοῦ, τοῦ στρατηγοῦ (μὲ πολιτικὴς κυρίως ἀρμοδιότητες) Τήρου.

Τὰ ἔγγραφα εἶναι γενικῶς διοικητικῆς φύσεως. Τὸ πιθανώτερο εἶναι ὅτι προέρχονται ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα ἑνὸς στρατιωτικοῦ ἀξιωματοῦχοῦ, ὑπευθύνου γιὰ τὶς ὑποθέσεις τῶν λεγομένων κατοίκων ἰππέων (πρόκειται γιὰ ἄνδρες τοῦ ἰππικοῦ, στοὺς ὁποίους τὸ κράτος εἶχε παραχωρήσει γαίες). Στὸν ἀξιωματοῦχο αὐτόν, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα εἶναι Μοῖρις καὶ ἔδρα ἢ Ἡρακλέους πόλις, ἀποτεῖνονται ὀνομαστὶ κάποια κείμενα, αἰτήσεις κατοίκων ἰππέων, ἐνῶ καὶ τῶν ἄλλων, ἀποσπασματικῶν κειμένων ἢ πλειονότης φαίνεται νὰ ἔχη σχέσι μὲ τὴν τάξι αὐτή, ὅπως π.χ. κάποια δείγματα ἐσωτερικῆς ἀλληλογραφίας ποὺ ἀφοροῦν σὲ ἀδικήματα κατοίκων ἰππέων, κατάλογοι στρατιωτικῶν, ἕνας κατάλογος σχετικὸς μὲ διατροφή ἵππων. Σὲ ἕνα κείμενο ἀναφέρεται καὶ ὁ θεσμὸς τοῦ ἱπποκοινωνίου, ἐνώσεως τῶν κατοίκων ἰππέων μιᾶς περιοχῆς.

Τὸ σύνολο περιέχει καὶ κάποια κείμενα, τὰ ὁποῖα εἶναι δυσκολώτερο νὰ ὑπαχθῶν στὸν τομέα ἀρμοδιότητος τοῦ Μοίριδος, μεταξὺ ἄλλων καὶ μία αἴτησι (ὑπόμνημα) πρὸς τὸν μνημονευθέντα στρατηγὸ τοῦ Ἡρακλεοπολίτου Τήρη. Εἴτε πρόκειται γιὰ κείμενα ποὺ ἀπεστάλησαν σὲ ἄλλους ἀξιωματοῦχους, ἀλλὰ διεβιβάσθησαν ἀπὸ αὐτοὺς στὸν Μοῖρι, εἴτε ὁ κατασκευαστὴς τοῦ συγκεκριμένου περιβλήματος ἀπλῶς

χρησιμοποίησε ἔγγραφα ἀπὸ περισσότερα τοῦ ἑνὸς γραφεῖα τῆς διοικήσεως.

Ἰδιωτικῆς φύσεως εἶναι λίγα κείμενα, δύο κατάλογοι ἐξόδων καὶ μία ἐπιστολή. Πιθανώτατα ἦσαν στὴν κατοχὴ ἀνθρώπων ἐργαζομένων στὰ γραφεῖα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα προέρχεται τὸ ὑπόλοιπο ὑλικό, καὶ κατέληξαν τυχαῖα μαζὶ μὲ αὐτὸ στὰ χέρια τῶν κατασκευαστῶν τῶν περιβλημάτων.

Τὴν ἐπιστημονικὴ ἀξία τοῦ ὑλικοῦ ἐπαυξάνει τὸ γεγονὸς ὅτι ἀποτελεῖ τοῦλάχιστον ἕν μέρει ὁμοιογενὲς σύνολο, προερχόμενο ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ γραφεῖου. Ἔτσι ἀκόμη καὶ μικρὰ σπαράγματα, ποὺ δὲν σώζουν ἀξιόλογο κείμενο, ἀποκτοῦν ἀξία ὡς μάρτυρες γιὰ τὶς τεχνικὲς ἀρχειοθεσίας καὶ ἐπεξεργασίας τῶν εἰσερχομένων (π.χ. τὴν προσθήκη ἡμερομηνίας πάνω ἀπὸ τὸ κείμενο, τὴν συνένωσι διαφόρων ἀσκέτων μεταξὺ τους ἔγγραφων σὲ ἕνα κύλινδρο).

Νεκρικὰ περιβλήματα ὡς πηγὴ παπύρων

Ἀπὸ τὸν 3ον αἰ. π.Χ. μέχρι τὸν 1ον αἰ. μ.Χ. ἐπεκράτησε στὴν Αἴγυπτο ἡ τεχνικὴ κατασκευῆς νεκρικῶν περιβλημάτων ἀπὸ στρώματα παπύρου. Γιὰ τὶς ἀνάγκες τους οἱ κατασκευαστὲς χρησιμοποιοῦσαν ὄχι μόνον ἄγραφα τεμάχια παπύρου – προφανῶς κατωτέρας ποιότητος –, ἀλλὰ καὶ ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα τοὺς διέθεταν μαζικὰ κρατικὲς κυρίως ὑπηρεσίες ἐκκαθαρίζοντας τὰ παλαιὰ καὶ ἄχρηστα πλέον ἀρχεῖα τους. Αὐτοὶ τὰ κολλοῦσαν μεταξὺ τους καὶ μὲ ἄγραφα τεμάχια σὲ ἐπάλληλα στρώματα καὶ σχημάτιζαν ὀλόσωμο περίβλημα γιὰ τὸ ταριχευμένο σῶμα τοῦ νεκροῦ ἢ ἐπὶ μέρους περιβλήματα ἢ καλύμματα εἰδικοῦ σχήματος γιὰ διάφορα μέλη τοῦ σώματος. Οἱ σημερινὲς μέθοδοι ἐπιτρέπουν τὴν ἀποκόλλησι τῶν διαφόρων στρωμάτων καὶ τὴν ἀπομόνωσι τῶν ἐπιγεγραμμένων σπαργμάτων παπύρου.

Συντήρησι, φύλαξι

Τὰ παπυρικά σπαράγματα εἶναι σὲ σχετικὰ καλὴ, ἂν καὶ ἀποσπασματικὴ, κατάστασι, δὲν χρειάζονται δηλαδὴ ἰδιαίτερη τεχνικὴ συντήρησι (π.χ. ἴσιωμα, καθαρισμὸ ἀπὸ ἀκαθαρσίες). Ἡ συνήθης πρακτικὴ στὶς παπυρολογικὲς συλλογὲς εἶναι νὰ τοποθετῆται κάθε σπάραγμα μεταξὺ πλακῶν διαφανοῦς υἄλου (φυσικῆς ἢ συνθετικῆς) γιὰ τὴν προστασία του ἀπὸ τὶς ἀτμοσφαιρικὲς συνθήκες καὶ τὴν ἀνετώτερη μελέτη του, χωρὶς τὸν κίνδυνο νὰ ὑποστῇ φυσικὴ φθορά. Τὸ σπάραγμα, τὸ ὁποῖο μπορεῖ νὰ φέρῃ γραφὴ καὶ στὶς δύο πλευρὲς, στερεώνεται στὴν μία πλάκα μὲ λεπτὲς λωρίδες εἰδικῆς κολλητικῆς ταινίας, ὥστε νὰ μὴ μετακινήται κατὰ τὴν μελέτη, μεταφορὰ ἢ καὶ ἀποθήκευσι. Τὰ σπαράγματα ἀριθμοῦνται καθ' ἕκαστον κατὰ τὸν χρόνον εἰσόδου τους στὴν συλλογὴ.

Ἡ τεχνικὴ αὐτὴ ἐπεξεργασία δὲν μπορεῖ ὅμως νὰ γίνῃ μηχανικῶς, ἀλλὰ προαπαιτεῖ τὴν ἐπιστημονικὴ μελέτη τοῦ ὕλικου. Οἱ πάπυροι τοῦ Πανεπιστημίου Κύπρου ἀποτελοῦσαν ἀρχικῶς ἓνα ἀδιάκριτο σύνολο μεγαλυτέρων, μικροτέρων καὶ μικροσκοπικῶν σπαραγμάτων, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὅμως μποροῦσαν νὰ ἀπομονωθοῦν τεμάχια παπύρου μὲ ὅμοια γραφὴ καὶ ἀνάλογο χρῶμα, ὕψῃ, σχῆμα. Ἡ τρέχουσα μελέτη τοῦ ὕλικου ἔχει ὀδηγήσει σὲ κάποιες ἀπὸ αὐτὲς τὶς περιπτώσεις στὴν διαπίστωσι ὅτι πρόκειται γιὰ τμήματα ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κειμένου, σχισμένα ἢ κομμένα κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα ἢ καὶ κατὰ τὴν διάλυσι τοῦ μητρικοῦ περιβλήματος μούμιας. Δύο ἢ καὶ περισσότερα σπαράγματα συνιστοῦν κάποτε τὸ ἓνα τὴν ἄμεση συνέχεια τοῦ ἄλλου, ὁπότε καὶ μποροῦν νὰ συγκολληθοῦν – καὶ ἐδῶ μὲ τὴν χρῆσι λεπτοτάτων λωρίδων κολλητικῆς ταινίας – καὶ νὰ ἀποτελέσουν ἓνα μεγαλύτερο τεμάχιο. Ἄλλοτε ὅμως τὰ σπαράγματα δὲν μποροῦν νὰ ἐνωθοῦν,

Ἰδιωτικὴ ἐπιστολή

ὁπότε θὰ τοποθετηθοῦν ἀπλῶς μαζὶ μεταξὺ δύο πλακῶν.

Ὅταν ὀλοκληρωθῇ ἡ συντήρησι καὶ μελέτη τῶν παπύρων καὶ ὑπάρξῃ καὶ ἡ ἀντικειμενικὴ δυνατότης, ἡ Συλλογὴ θὰ ἀποτεθῇ στὴν Νέα Βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου. Στὶς μεγάλες συλλογὲς σὲ Βιβλιοθήκες καὶ Μουσεῖα οἱ πάπυροι φυλάσσονται ὑπὸ συνθηκῆς ἐλεγχομένης θερμοκρασίας καὶ ὑγρασίας, τὶς ὁποῖες ὅμως συνήθως οἱ μικρότερες παπυρολογικὲς συλλογὲς ἀδυνατοῦν νὰ ἐξασφαλίσουν, χωρὶς πάντως ὀφθαλμοφανὴ βλάβη τοῦ ὕλικου τους.

Ἐπιστημονικὴ ἀξιοποίησι τῆς Συλλογῆς

Ἡ ἐπιστημονικὴ μελέτη ἐνὸς μὴ φιλολογικοῦ παπύρου ἔχει ὡς ἀφετηρία τὴν ἀνάγνωσι τοῦ κειμένου. Αὐτὴ δὲν εἶναι μηχανικὴ διαδικασία, ἀπλὴ ἀντιγραφή γραμμάτων ἀπὸ τὸν πάπυρον στὸ χαρτὶ τοῦ ἐρευνητοῦ, ἀλλὰ ἀπαιτεῖ καὶ προσπάθεια ἐρμηνείας αὐτοῦ ποῦ βλέπει τὸ μάτι: Τὰ Ἑλληνικὰ παπυρικά κείμενα εἶναι γραμμένα σὲ κεφαλαιογράμματο γραφῇ, χωρὶς χωρισμὸ τῶν λέξεων καὶ ἐκτὸς μεμονωμένων περιπτώσεων λογοτεχνικῶν παπύρων χωρὶς τόνους καὶ πνεύματα. Κάποιες γραφὲς εἶναι πιὸ εὐανάγνωστες, κάποιες λιγώτερο· πολλὲς φορὲς ἀπὸ τὴν ταχύτητα τοῦ γραφέως τὰ γράμματα χάνουν τὸ εὐκρινὲς τους σχῆμα ἢ ἐνώνονται σὲ ἐκ πρώτης ὄψεως ἀδιαφοροποίητες ἀλυσίδες· φυσικὲς φθορὲς καὶ

χάσματα στὸν φορέα τοῦ κειμένου δια-
ταράσσουν πολὺ συχνὰ τὴν συνέχειά του.
Τὶς δυσκολίες αὐτὲς μπορεῖ νὰ ὑπερβῆ ὁ
μελετητὴς μόνον διατυπώνοντας διαρκῶς
νέες ὑποθέσεις ἐρμηνείας τοῦ κειμένου, τὶς
ὁποῖες ἐν συνεχείᾳ ἐπιβεβαιώνει ἢ δια-
ψεύδει ὁ πάπυρος, δηλαδὴ ἀνάγνωσι καὶ
ἐρμηνεία συναρτῶνται – ὅπως συναρτᾶται
μαζί τους καὶ ἡ ἴδια ἢ πρόοδος τῆς τεχνικῆς
συντηρήσεως τοῦ παπύρου.

Ὁ ἀσφαλέστερος ὁδηγὸς γιὰ τὴν κατανόη-
σι τοῦ κειμένου εἶναι τὸ παράλληλο ὕλικό,
τὰ ἤδη δημοσιευμένα παπυρικά κείμενα.
Πλὴν τῶν διαφόρων ἐντύπων βοή-
θημάτων – λεξικῶν, γραμματικῶν, συνθε-
τικῶν μελετῶν – ἀνεκτίμητες ὑπηρεσίες
παρέχει ἡ Duke Data Bank of
Documentary Papyri (DDBDP), ἠλεκτρο-
νικὴ βᾶσι δεδομένων ποὺ περιέχει ὅλους
τοὺς ἐκδεδομένους μέχρι τὸ 1996 μὴ φιλο-
λογικοὺς Ἑλληνικοὺς παπύρους καὶ ἐντὸς
τῆς ὁποίας μποροῦν νὰ γίνουν ἀνα-
ζητήσεις μὲ κατάλληλα προγράμματα. Ὅσο
περισσότερο τυποποιημένο εἶναι ἓνα κείμενο
(π.χ. ἓνα συμβόλαιο, γιὰ τὸ ὁποῖο ὑπῆρχε προ-
καθωρισμένο ὑπόδειγμα, ὅπου ἀπλῶς συνε-
πληροῦντο οἱ λεπτομέρειες τῆς ἐκάστοτε
συναλλαγῆς), τόσο εὐκολώτερη ἀποβαίνει ἡ
ἐπεξεργασία, πλήρως χασμάτων κτλ.

Τὰ πορίσματα τῆς ἐξετάσεως τοῦ παπύρου
γίνονται γνωστὰ στὴν διεθνή ἐπιστήμη μὲ
τὴν ἔκδοσί του, ὑπὸ μορφὴν εἴτε ἄρθρου
εἴτε (ὅταν μάλιστα ἀποτελεῖ μέρος μεγα-
λυτέρου συνόλου, ὅπως στὴν προκειμένη
περίπτωσι) αὐτοτελοῦς δημοσιεύσεως. Οἱ
ἐκδόσεις παπύρων, συνήθως Ἀγγλό-
γλωσσες, Γαλλόγλωσσες, Γερμανόγλωσσες
ἢ Ἰταλόγλωσσες, ἔχουν προτεταγμένη
εἰσαγωγή, στὴν ὁποία συζητοῦνται τὰ
γενικώτερα προβλήματα ἐρμηνείας τοῦ
κειμένου καὶ ἀποτιμᾶται ἡ συμβολὴ του
στὴν γνώσι μας γιὰ τὰ θέματα στὰ ὁποῖα
ἀφορᾶ, ὑποδεικνύονται παράλληλα κείμε-

να καὶ καθορίζεται ἡ προέλευσι καὶ ἡ χρο-
νολογία του. Ἀκολουθεῖ τὸ Ἑλληνικὸ
κείμενο καὶ ἡ μετάφρασί του στὴν γλῶσσα
τῆς ἐκδόσεως καὶ ἐπιτάσσονται σχόλια σὲ
ἐπὶ μέρους προβλήματα ἐρμηνευτικά,
γλωσσικά, ἀποκαταστάσεως τοῦ κειμένου
κ.ο.κ. Ὅταν δημοσιεύονται συγγενῆ
κείμενα, τὰ κοινὰ χαρακτηριστικά τους
συνεξετάζονται σὲ γενικώτερες εἰσαγωγές.
Στὶς σύγχρονες παπυρολογικὲς ἐκδόσεις
καταβάλλεται προσπάθεια νὰ δημοσιεύε-
ται καὶ φωτογραφία κάθε ἐκδιδομένου
παπύρου, ὥστε νὰ παρέχεται στὸν χρήστη
καὶ ὀπτικὴ εἰκόνα καὶ δυνατότης ἐλέγχου
τῆς μεταγραφῆς.

Χρήσι στὴν διδασκαλία

Ἡ ἀγορὰ τῶν κειμένων ἔγινε ὄχι μόνον
γιὰ ἐρευνητικούς, ἀλλὰ καὶ γιὰ διδακτι-
κοὺς σκοποὺς, γιὰ νὰ μποροῦν οἱ φοι-
τητὲς καὶ φοιτήτριες, οἱ ὁποῖοι παρακο-
λουθοῦν κατὰ τὴν διάρκεια τῶν σπουδῶν
τους, προπτυχιακῶν ἢ μεταπτυχιακῶν,
μαθῆματα Παπυρολογίας, νὰ ἐξοικειώνω-
νται μὲ τὸν πάπυρο ὡς φορέα γραφῆς καὶ
μὲ τὶς ἰδιαιτερότητές του. Κατὰ τὴν διδα-
σκαλία τῆς Παπυρολογίας στὸ Μεταπτυ-
χιακὸ Πρόγραμμα Κλασσικῶν Σπουδῶν
οἱ πάπυροι τῆς Συλλογῆς μποροῦν νὰ
ἀποτελέσουν καὶ ἀντικείμενα γιὰ τὴν
ἐκπόνησι ἐργασιῶν.

Ψηφιοποίηση τῆς Συλλογῆς

Ἡ διεθνὴς Παπυρολογία ἔχει μὲ ἐνθουσιασ-
μὸ υἱοθετήσῃ τὶς σύγχρονες μεθόδους
ψηφιακῆς ἀπεικονίσεως ὡς ἀπάντησι σὲ δύο
συμφυῆ μὲ τὸ ἀντικείμενο καὶ τὸ ἔργο τῆς
προβλήματα: Κατὰ πρῶτον τὴν ἀνάγκη νὰ
δημιουργῆται φωτογραφικὸ ἀρχεῖο ὄλων
τῶν παπύρων ὡς ἐξασφάλισι ἀπὸ τὸν κίνδυ-
νο καταστροφῆς τοῦ φυσικοῦ ἀντικειμένου·
κατὰ δεύτερον τὴν βεβαιότητα ὅτι κανεὶς
ἐκδότης παπύρων δὲν μπορεῖ νὰ ἀποφύγη

τὰ σφάλματα, ἢ ὅποια καὶ συνεπάγεται τὴν ἐπιθυμία νὰ μπορῆ τὸ κείμενο στὸ πρωτότυπο ἢ σὲ ἀπεικόνισι νὰ ἐξετασθῆ ἀπὸ κάθε ἐνδιαφερόμενο μελετητή. Ἐτσι οἱ μεγαλύτερες παπυρολογικὲς συλλογὲς ψηφιοποιοῦν τὰ κτήματά τους καὶ δημοσιεύουν τὶς ἀπεικονίσεις χάριν τῶν συναδέλφων στὸ Δίκτυο· ὅσο ἀναλυτικώτερη εἶναι ἡ συνοδευτικὴ παρουσίασι τῶν παπύρων, τόσο περισσότεροι μὴ εἰδικοί, ἐπιστήμονες δηλαδὴ ἄλλων κλάδων καὶ ἐκπαιδευτικοί, μποροῦν νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ τὸ ὑλικό.

Γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς ψηφιοποιήσεως τῆς Συλλογῆς τοῦ Πανεπιστημίου Κύπρου ἔχει παραγγελθῆ κατάλληλος σαρωτής. Ἡ ἐν καιρῷ δημοσίευσι τοῦ ψηφιοποιημένου ὑλικοῦ στὸ Δίκτυο θὰ γίνῃ στὶς ἰστοσελίδες τοῦ Τμήματος Κλασσικῶν Σπουδῶν καὶ Φιλοσοφίας.

Τέλος, ὁ γράφων τρέφει τὴν ἐλπίδα, ὅτι στὸ μέλλον θὰ ἐξευρεθοῦν καὶ νέοι πόροι γιὰ τὸν πλουτισμὸ τῆς Παπυρολογικῆς Συλλογῆς τοῦ Πανεπιστημίου Κύπρου.

Δημόκριτος Καλτσᾶς

Συμφωνία συνεργασίας Πανεπιστημίου Κύπρου και Βουλής των Αντιπροσώπων για το Φάκελο της Κύπρου

Την Πέμπτη 1η Μαρτίου υπογράφηκε μεταξύ της Βουλής των Αντιπροσώπων και του Πανεπιστημίου Κύπρου μνημόνιο συνεργασίας σχετικά με το Φάκελο της Κύπρου. Το μνημόνιο υπέγραψαν σε ειδική τελετή ο Έντιμος Πρόεδρος της Βουλής κ. Δημήτρης Χριστόφιας και ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου Κύπρου Καθηγητής Σταύρος Ζένιος.

Σύμφωνα με τους όρους του Μνημονίου το Πανεπιστήμιο δημιουργεί ερευνητική ομάδα που καταρτίζεται και διευθύνεται από τους Επικ. Καθηγητές του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας Πέτρο Παπαπολυβίου και Γιώργο Καζαμία. Η ερευνητική ομάδα θα στηρίξει ερευνητικά και επιστημονικά την προσπάθεια της Επιτροπής για το Φάκελο της Κύπρου της Βουλής των Αντιπροσώπων, στην προσπάθειά της να συγκεντρώσει το υλικό που σχετίζεται με την περίοδο 1967-1974 και να παραδώσει στις επόμενες γενιές το κατά το δυνατόν πληρέστερο αρχείο. Το υλικό που θα συγκεντρωθεί θα κατατεθεί στη Βουλή και θα είναι απόρρητο για το διάστημα που διαρκεί η έρευνα. Η χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων της Ερευνητικής Ομάδας θα γίνει από τη Βουλή των Αντιπροσώπων. Το μνημόνιο προβλέπει συνεργασία σε διάφορα επίπεδα, με τη Βουλή να αναθέτει στο Πανεπιστήμιο πεδία έρευνας. Το Πανεπιστήμιο αναλαμβάνει τους χώρους του εντοπισμού και της συλλογής και μελέτης εγγράφων από Υπουργεία και Υπηρεσίες της Κύπρου, αλλά και στα αρχεία τρίτων χωρών (ΗΠΑ, Μ. Βρετανίας κλπ.), τη συλ-

λογή δημοσιευμάτων από τον ημερήσιο και εβδομαδιαίο τύπο της Κύπρου, της Ελλάδας κλπ., τον εντοπισμό, τη συλλογή και τη μελέτη εγγράφων από ιδιωτικά αρχεία, τη συλλογή σχετικής βιβλιογραφίας κ.ά. Πολύ σημαντικό κεφάλαιο θα είναι και η μελέτη του αρχειακού υλικού που υπάρχει στη Βουλή των Ελλήνων, εφόσον εξασφαλισθεί η πρόσβαση στο υλικό αυτό.

Το μνημόνιο είναι το αποτέλεσμα επαφών που ξεκίνησαν με πρωτοβουλία του κ. Μαρίνου Σιζόπουλου, Προέδρου της Επιτροπής για το Φάκελο της Κύπρου. Ο κ. Σιζόπουλος πρώτος προσέγγισε πριν έξι περίπου μήνες τον Πρύτανη και τους συναδέλφους Γιώργο Καζαμία και Πέτρο Παπαπολυβίου για να διερευνήσει τις δυνατότητες συνεργασίας. Ακολούθησαν δύο ενημερωτικές επαφές με την ολομέλεια της Επιτροπής για το Φάκελο της Κύπρου και κατ'ιδίαν συζητήσεις με τον Πρόεδρό της για το πλαίσιο συνεργασίας. Το εξαιρετικό κλίμα που αναπτύχθηκε αμέσως και η προθυμία όλων των εμπλεκομένων να συνεργαστούν με σεβασμό στα προαπαιτούμενα της επιστημονικής έρευνας αλλά και στις πραγματικές ανάγκες της Επιτροπής για Φάκελο της Κύπρου, οδήγησε στην διατύπωση της πρότασης συνεργασίας και στην επισήμοποίηση του πλαισίου της δια του μνημονίου που υπογράφηκε την 1η Μαρτίου.

Πρόκειται για την πρώτη σχετική συνεργασία που υπογράφει το Πανεπιστήμιο με τη Βουλή, γεγονός σημαντικό, καθώς πρόκειται για μια επίσημη αναγνώριση της ερευνητικής τεχνογνωσίας που μπορεί να παρά-

σχει γενικά το Πανεπιστήμιο Κύπρου στο χώρο της έρευνας στην Κύπρο. Για το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας είναι η επισημοποίηση του ρόλου που μπορεί να παίξει στην έρευνα του χώρου της Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας της Μεγαλο-

νήσου. Αυτός άλλωστε είναι και ο λόγος που η Βουλή των Αντιπροσώπων μέσω αυτού του μνημονίου επιστρατεύει την ερευνητική τεχνογνωσία μας.

Γ. Καζαμίας

Συνέντευξη με τον Κοσμήτορα της Φιλοσοφικής Σχολής Καθηγητή Ιωάννη Ταϊφάκο

Είστε ικανοποιημένος από την πορεία της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κύπρου κατά την πρώτη δεκαετία της;

Εργαστήκαμε με στόχους επιτυχούς. Από την επιστημονική πορεία της Σχολής είμαι ικανοποιημένος. Το Ακαδημαϊκό Προσωπικό εμπλουτίστηκε με νέα μέλη που έχουν αξιόλογη διεθνή συμμετοχή. Δυστυχώς δεν συνέβη το ίδιο και σ' αυτό που θα ονόμαζα "εσωτερικό μέτωπο". Διαπιστώνω ότι δεν έχει γίνει ακόμη κατανοητή η τεράστια σημασία που έχει η Φιλοσοφική Σχολή για την Κύπρο και για τον Κυπριακό πολιτισμό ιδιαίτερος. Μία εξαιρετική δυναμική παραμένει εντελώς αναξιοποίητη από διάφορους σχετικούς φορείς και ιδιαίτερα την πολιτεία.

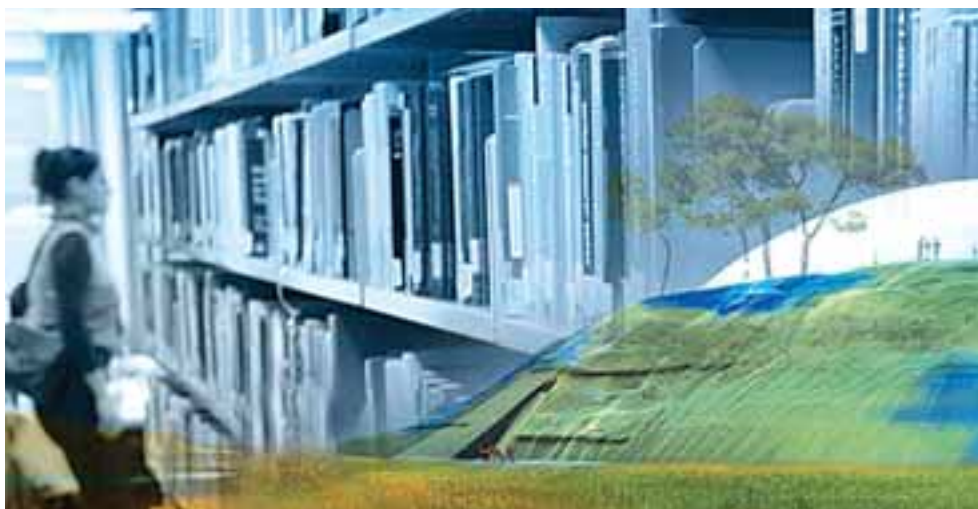
Ποιο είναι σήμερα το ιδιαίτερο στίγμα της Φιλοσοφικής Σχολής σε σχέση με αντίστοιχες Σχολές του εξωτερικού; Υπάρχουν κάποια χαρακτηριστικά που τη διακρίνουν στους τομείς της διδασκαλίας και της έρευνας;

Η Σχολή ιδρύθηκε και λειτουργεί σε μια χώρα με προβλήματα, απέναντι στα οποία δεν είναι δυνατόν να παραμένει απαθής. Δημιουργήθηκε σε ένα χώρο χωρίς ακαδημαϊκή παράδοση αλλά που βρίσκεται σε στρατηγικό σημείο των δρόμων του Πολι-

τισμού. Είναι αναπόφευκτο όλα αυτά να μας επηρεάζουν. Αναζητώντας ιδιαίτερα στοιχεία θα κοιτούσα πρώτα το πλαίσιο αυτό. Η επιμονή στη μεγάλη παράδοση του Πολιτισμού που μελετούμε και διδάσκουμε είναι νομίζω το κυριότερο χαρακτηριστικό μας.

Η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κύπρου ακολούθησε το πρότυπο της Ελλάδας προσφέροντας πτυχία με μεγάλη συνάφεια, που επιτρέπουν στους αποφοίτους να διορίζονται ως φιλόλογοι στη Μέση Εκπαίδευση. Θεωρείτε το παραδοσιακό αυτό μοντέλο επιτυχές και βιώσιμο; Με τις παρούσες συνθήκες το παραδοσιακό αυτό πρότυπο το βρίσκω επιτυχές και βιώσιμο. Έτσι όπως είναι τα πράγματα, η σχέση αυτή είναι η μόνη όπως φαίνεται που μας συνδέει με την πολιτεία. Είναι το μόνο που μέχρι στιγμής μας ζητά να της προσφέρουμε. Ακόμη και όταν οι συνθήκες αλλάζουν, και το κράτος κατανοήσει πλήρως την αποστολή μας, η σχέση αυτή θα είναι μία δύναμη που θα ισχυροποιεί τη θέση μας. Είναι η Κύπρος αρκετά ελκυστική για ερευνητές των ανθρωπιστικών επιστημών, και ιδιαίτερα της Φιλοσοφικής Σχολής;

Δεν βρίσκω γιατί να μην είναι. Έχουμε δημιουργήσει τις κατάλληλες συνθήκες και διαθέτουμε την υποδομή για έρευνα τόσο από πλευράς εργαλείων (με μία εξαιρετική και πρωτοπόρο βιβλιοθήκη) όσο και από πλευράς επικοινωνίας μας με τα διεθνή κέντρα έρευνας και επιπλέον η Κύπρος διαθέτει ένα ήσυχο περιβάλλον που ευνοεί την σπουδή

των Γραμμάτων. Επομένως όσοι εκτιμούν τα στοιχεία αυτά παραμένουν και εργάζονται.

Πως κρίνετε το γεγονός ότι το Πανεπιστήμιο Κύπρου κατά την ίδρυσή του δεν διέθετε Φιλοσοφική Σχολή;

Ο προβληματισμός της εποχής εκείνης αποτυπώθηκε και στο οργανόγραμμα του Πανεπιστημίου. Εκτός από τον γενικό προσανατολισμό στις Θετικές Επιστήμες θεωρήθηκε ότι η οφειλή στα Γράμματα και στην Παιδεία των δύο Κοινοτήτων του νησιού μπορούσε να εξοφληθεί με την ίδρυση ενός Τμήματος Ελληνικών Σπουδών και ενός Τμήματος Τουρκικών Σπουδών. Την κοντόφθαλμη αυτή σύλληψη ήλθε να θεραπεύσει η μετεξέλιξη του Τμήματος Ελληνικών Σπουδών σε Φιλοσοφική Σχολή.

Η ίδρυση της Φιλοσοφικής Σχολής υπήρξε το πρώτο βήμα στην ανάπτυξη του Πανεπιστημίου από την ίδρυσή του. Πως βλέπετε τη μετέπειτα ανάπτυξη του ιδρύματος;

Η ίδρυση της Φιλοσοφικής Σχολής, με την παρουσία, τον στοχασμό και τους προβληματισμούς της είναι φανερό ότι ωφέλησε το Πανεπιστήμιο. Η ωφέλεια αυτή είναι ήδη ορατή. Οι καρποί αυτής της επιδράσεως θα φανούν ακόμη περισσότερο με την ορίμανση

του Πανεπιστημίου και την διεύρυνση της οπτικής γωνίας της πολιτείας – πράγμα που είναι βέβαιος ότι θα γίνει με την εμπέδωση της Ευρωπαϊκής εμπειρίας στην Κύπρο.

Λέγεται ότι οι ανθρωπιστικές σπουδές διέρχονται κρίση παγκοσμίως. Συμφωνείτε με την άποψη αυτή; Που αποδίδετε αυτή τη διάχυτη αίσθηση;

Η εποχή μας, εποχή κατ'έξοχην τεχνοκρατική, φαίνεται, εκ πρώτης όψεως, να μη αποδέχεται τις παραδοσιακές μορφές μελέτης των ανθρωπιστικών γραμμάτων. Αυτή είναι και η αιτία της κρίσεως που πράγματι υπάρχει. Με τη σύνθεση όμως των πολιτιστικών στοιχείων και την ανάγκη εμβάθυνσης στα θέματα της κουλτούρας και στα αιώνια προβλήματα του ανθρώπου, η οπτική αυτή θα αλλάξει. Σε αυτό θα πρέπει να συμβάλουμε και εμείς με νέες ιδέες και νέους τρόπους επιτυχάνοντας τη σύζευξη των επιστημών του ανθρώπου με το μήνυμα των καιρών. Ο ουμανισμός δεν είναι μία έννοια στατική αλλά μία ζωντανή εξέλιξη. Εάν χάσουμε αυτή την ευκαιρία, θα έλθουν δύσκολες ημέρες που θα βιώσουν οι επόμενες γενιές.

Τα Πανεπιστήμια και ιδιαίτερα οι Φιλοσοφικές Σχολές υπήρξαν σε προηγούμενες

εποχές εστίες ανάπτυξης της κριτικής σκέψης, χώρος παραγωγής ιδεών και δημοσίου λόγου με σημαντική εμβέλεια. Νομίζετε ότι σε μια εποχή πληθωρισμού της επικοινωνίας μπορούν να υπερασπιστούν με επιτυχία το ρόλο τους αυτό;

Ακριβώς αυτό οραματίζομαι για τη Φιλοσοφική Σχολή μας και λυπούμαι που δεν είναι ο πληθωρισμός της επικοινωνίας το εμπόδιο που μας σταματά, αλλά οι τρόποι και οι μέθοδοι των διαχειριστών της επικοινωνίας. Ο λόγος μας θα μπορούσε να οπλίσει τους ακροατές και τους μαθητές μας με κριτική σκέψη που είναι το μόνο όπλο άμυνας των λαών που θέλουν να παραμείνουν ελεύθεροι.

Η διδασκαλία στην ελληνική γλώσσα πιστεύετε ότι δίνει στις Φιλοσοφικές Σχολές του ελληνόφωνου χώρου κάποια συγκριτικά πλεονεκτήματα στην προσέλευση ξένων φοιτητών;

Η ελληνική γλώσσα έχει μία μεγάλη παράδοση την οποία κάνουν ακόμη μεγαλύτερη τρεις Γραμματείες: η Αρχαία ελληνική, η Βυζαντινή και η Νέα ελληνική. Η διδασκαλία στη σύγχρονη μορφή του νεοελληνικού λόγου αποτελεί οπωσδήποτε ένα πλεονέκτημα για τους ξένους εκείνους που έχουν ήδη έλθει σε επαφή και έχουν εκτιμήσει την αξία μιας τουλάχιστον από τις Γραμματείες που

ανέφερα. Δεδομένης της ευρείας διδασκαλίας του Κλασικού κυρίως πολιτισμού στην εγκύκλιο παιδεία και την πανεπιστημιακή εκπαίδευση παγκοσμίως, ο αριθμός των σπουδαστών είναι εξαιρετικά μεγάλος και ένα μέρος σημαντικό μπορεί να το προσελκύσει η διδασκαλία στην ελληνική γλώσσα. Ο ξένος σπουδαστής κατανοεί το μεγάλο πλεονέκτημα να έχει διδαχθεί ζωντανά μία γλώσσα που γνώρισε μέσα από τα μεγαλύτερα αριστουργήματα της παγκόσμιας λογοτεχνίας.

Πως βλέπετε την ανάπτυξη της Σχολής κατά την επόμενη δεκαετία;

Το βάρος της αναπτύξεως πρέπει να δοθεί στην ποιότητα και την εμβέλεια χωρίς να παραβλέπεται και η συμπλήρωση των γνωστικών αντικειμένων μας με άλλα. Ανάπτυξη της Σχολής θα σημαίνει επιτεύγματα στο πεδίο της έρευνας αλλά και επίδραση στο “εσωτερικό μέτωπο” της Κύπρου. Οι συνθήκες δεν φαίνονται ευνοϊκές εκ πρώτης όψεως μπορούν όμως εύκολα να αλλάξουν εφόσον εκμεταλλευθούμε με ορθό τρόπο τις περιστάσεις και τα πλεονεκτήματα που μας δίδει η ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η επόμενη δεκαετία, κρίσιμη για την πορεία της Ευρώπης, θα είναι κρίσιμη και για την πορεία της Φιλοσοφικής Σχολής. Το μεγάλο πλεονέκτημα είναι ότι η τύχη μας βρίσκεται στα χέρια μας.

Φιλοσοφική Σχολή Πανεπιστημίου Κύπρου

Κοσμήτωρ:

Καθηγητής ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΑΪΦΑΚΟΣ (2002-σήμερα)

Διατελέσαντες Κοσμήτορες:

Καθηγητής ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΙΕΡΗΣ (1996-2002)

Καθηγητής ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ (2002)

Πρόεδροι των Τμημάτων:

Τμήμα Κλασικών Σπουδών και Φιλοσοφίας

Πρόεδρος: ANNA ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

Διατέλεσας Πρόεδρος: ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΑΪΦΑΚΟΣ

Τμήμα Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών

Πρόεδρος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΓΓΕΛΑΤΟΣ

Διατελέσαντες Πρόεδροι:

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΓΓΕΛΑΤΟΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΑΓΑΠΗΤΟΣ,

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΒΟΥΤΟΥΡΗΣ

Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Πρόεδρος: ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Διατελέσαντες Πρόεδροι:

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ, ΜΑΡΙΑ ΙΑΚΩΒΟΥ,

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΗΓΟΥΜΕΝΙΔΟΥ

Διευθυντές καθιδρυμάτων της Σχολής:

Ερευνητική Μονάδα Αρχαιολογίας:

Διευθυντής ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Πολιτιστικό Κέντρο Πανεπιστημίου Κύπρου:

Διευθυντής ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΙΕΡΗΣ

Σχολείο Ελληνικής Γλώσσας:

Διευθυντής ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΙΕΡΗΣ,

Υπεύθυνη διδακτικού Προγράμματος:

ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΚΑΡΥΟΛΑΙΜΟΥ

Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Βυζαντινών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Κύπρου

Με το ερχόμενο ακαδημαϊκό έτος (2007/08) ξεκινά το Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Βυζαντινών

Σπουδών, οργανωμένο από το Τμήμα Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών και το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας. Πρόκειται για το πρώτο διατμηματικό μεταπτυχιακό πρόγραμμα που αρχίζει να λειτουργεί στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, ενώ είναι το τρίτο κατά σειρά διατμηματικό πρόγραμμα Βυζαντινών Σπουδών διεθνώς, μετά τα πανεπιστήμια Οξφόρδης και Χάρβαρντ.

Στόχος του προγράμματος είναι η προώθηση της διεπιστημονικής προσέγγισης στα γνωστικά πεδία των Βυζαντινών Σπουδών. Ειδικότερα, το πρόγραμμα στοχεύει σε μια πολύπλευρη και πολυπρισματική μελέτη του βυζαντινού πολιτισμού, η οποία να συνδυάζει τα ποικίλα θεωρητικά, πρακτικά και μεθοδολογικά εργαλεία της Φιλολογίας, της Ιστορίας, της Ιστορίας της Τέχνης και της Αρχαιολογίας. Με τον τρόπο αυτό συνδέεται το ιστορικό φαινόμενο «Βυζάντιο» με τον ευρύτερο γεωγραφικό χώρο της μεσαιωνικής Ευρώπης και της Μέσης Ανατολής. Στο πρόγραμμα συμμετέχουν τα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού των Τμημάτων ΒΝΕ και ΙΣΑ στις ειδικότητες Βυζαντινή Φιλολογία, Βυζαντινή Ιστορία, Μεσαιωνική Ιστορία, Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή Τέχνη και Αρχαιολογία. Επίσης υπάρχει πρόνοια ώστε να προσφέρονται σεμινάρια από μέλη του ακαδημαϊκού προ-

Στόχος του προγράμματος είναι η προώθηση της διεπιστημονικής προσέγγισης στα γνωστικά πεδία των Βυζαντινών Σπουδών. Ειδικότερα, το πρόγραμμα στοχεύει σε μια πολύπλευρη και πολυπρισματική μελέτη του βυζαντινού πολιτισμού, η οποία να συνδυάζει τα ποικίλα θεωρητικά, πρακτικά και μεθοδολογικά εργαλεία της Φιλολογίας, της Ιστορίας, της Ιστορίας της Τέχνης και της Αρχαιολογίας.

σωπικού του Πανεπιστημίου Κύπρου συναφών ειδικοτήτων (π.χ. Τουρκολογία) ή από επισκέπτες καθηγητές.

Προκειμένου να εξασφαλιστεί το εύρος των τριών γνωστικών πεδίων και των ποικίλων μεθοδολογικών προσεγγίσεων, τα προσφερόμενα σεμινάρια του προγράμματος οργα-

νώνονται σε πέντε θεματικές ενότητες που, αφενός, άπτονται διαφορετικών εκφάνσεων του βυζαντινού πολιτισμού και, αφετέρου, επιτρέπουν το συνδυασμό όλων των προαναφερθέντων γνωστικών πεδίων και μεθοδολογικών προσεγγίσεων: (Α) Εκδοτικές Τεχνικές και Βοηθητικές Επιστήμες, (Β) Θεωρία και Αισθητική, (Γ) Πολιτεία και Κοινωνία, (Δ) Πολιτισμός και Ιδεολογία, (Ε) Βυζαντινή και Μεσαιωνική Κύπρος. Μέσα από τα σεμινάρια οι φοιτητές θα έχουν τη δυνατότητα να εμβαθύνουν σε ζητήματα όπως: η θεωρία και η πράξη της έκδοσης μεσαιωνικών κειμένων· οι θεωρίες των Βυζαντινών για τη λογοτεχνία, την τέχνη και τη μουσική· τα πολύπλοκα ζητήματα πολιτικής, κοινωνικής και οικονομικής ιστορίας· η διερεύνηση πολιτισμικών συμπεριφορών, νοοτροπιών, στάσεων των Βυζαντινών· η Κύπρος στα ευρύτερα κοινωνικά, ιστορικά και πολιτισμικά συμφραζόμενα της μεσαιωνικής Μεσογείου. Παράλληλα με τη διδασκαλία στα σεμινάρια, το πρόγραμμα περιλαμβάνει ένα «Εργαστήρι Βυζαντινών Σπουδών», στο οποίο θα παρουσιάζουν σε εβδομαδιαία

βάση εισηγήσεις διδάσκοντες του Πανεπιστημίου Κύπρου, προσκεκλημένοι ερευνητές και υποψήφιοι διδάκτορες. Στόχος του Εργαστηρίου είναι να συγκεντρώσει σε ένα σταθερό θεσμό όλους όσοι ενδιαφέρονται (εντός και εκτός του Πανεπιστημίου Κύπρου) για το Βυζάντιο με την ευρύτερη έννοια του όρου (π.χ. για την επίδραση του βυζαντινού πολιτισμού στον σλαβικό κόσμο, για την εικόνα του Βυζαντίου στις εικαστικές τέχνες, τη λογοτεχνία και τη μουσική των τελευταίων διακοσίων ετών, ή ακόμη για την ιστορία των θετικών επιστημών στον ελληνικό Μεσαίωνα) και να προσφέρει ένα βήμα δημιουργικού επιστημονικού διαλόγου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι είναι η πρώτη φορά στη διεθνή Βυζαντινολογία, όπου η μελέτη της Κύπρου αποτελεί βασικό μέρος ενός μεταπτυχιακού προγράμματος. Έτσι η βυζαντινή Κύπρος αποκτά την επιστημονική θέση που της αρμόζει και αναβαθμίζεται ερευνητικά με άξονα τα διεθνή επιστημονικά πρότυπα.

Παναγιώτης Α. Αγαπητός

Το Σχολείο Ελληνικής Γλώσσας του Πανεπιστημίου Κύπρου

Το Σχολείο Ελληνικής Γλώσσας του Πανεπιστημίου Κύπρου ιδρύθηκε το 1998 στο πλαίσιο της Φιλοσοφικής Σχολής, με στόχο να καλύψει το κενό που υπήρχε μέχρι τότε στον τομέα της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας σε ενήλικες. Παρόλο που το θέμα είχε ήδη συζητηθεί και παλαιότερα, την τελική αφορμή για την υποστήριξη της ίδρυσης του θεσμού αυτού αποτέλεσε η ανάγκη των πρώτων φοιτητών αντιστοιχίας του Ευρωπαϊκού προγράμματος Erasmus για εκμάθηση της ελληνικής. Μετά από αρκετές διαβουλεύσεις, το Συμβούλιο του Πανεπιστημίου Κύπρου ενέκρινε, τον Απρίλιο του 1998, απόφαση της Συγκλήτου για την έναρξη λειτουργίας του Σχολείου Ελληνικής Γλώσσας με φοιτητές των προγραμμάτων αντιστοιχίας, βάσει δύο προγραμμάτων σπουδών (Εντατικό Πρόγραμμα Ειδικού Ενδιαφέροντος και Πρόγραμμα Μακράς Διάρκειας) που παρουσιάζονται αναλυτικότερα στη συνέχεια. Έτσι, τον Αύγουστο του 1998 ξεκίνησε για πρώτη φορά το θερινό πρόγραμμα εντατικής εκμάθησης της ελληνικής.

Στην πρώτη δεκαετία της λειτουργίας του το Σχολείο εξελίσσεται θεαματικά αναπτύσσοντας και διευρύνοντας τα προγράμματά του για να καλύψει τις αυξανόμενες ανάγκες για εκμάθηση της ελληνικής. Στόχοι του Σχολείου Ελληνικής Γλώσσας σήμερα είναι κυρίως να προσφέρει διαφοροποιημένα προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής που να ανταποκρίνονται τόσο στις ανάγκες της ακαδημαϊκής κοινότητας όσο και στις ποικιλόμορφες ανάγκες των ιδιω-

τών που συμμετέχουν στα προγράμματα του. Πιο συγκεκριμένα, σκοπός είναι η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε μη φυσικούς ομιλητές της ελληνικής, αλλοδαπούς και ομογενείς στα πλαίσια της σημερινής κυπριακής πολυπολιτισμικής πραγματικότητας. Γενικός στόχος των προγραμμάτων εκμάθησης είναι να κατακτήσουν οι σπουδαστές τις δεξιότητες που χρειάζονται για να μπορέσουν να εκφραστούν στην ελληνική γλώσσα σε διάφορες περιστάσεις επικοινωνίας. Πρωταρχικό μέλημα στο σχεδιασμό και τη διεξαγωγή των προγραμμάτων είναι η παροχή υψηλής ποιότητας διδασκαλίας με την εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων εκμάθησης γλωσσών και την αξιοποίηση των τεχνολογιών της γλωσσικής διδασκαλίας. Σημαντική συνιστώσα για την πραγματοποίηση των στόχων αυτών είναι η δημιουργία ευάριθμων ακροατηρίων που ευνοούν την ομαδοκεντρική διδασκαλία και τη συστηματική συμμετοχή των διδασκόμενων στη διαδικασία μάθησης.

Στη διδασκαλία εφαρμόζεται ένας συνδυα-

σμός μεθόδων με κυρίαρχη την επικοινωνιακή. Η διδασκαλία είναι κυρίως μαθητοκεντρική και, στο βαθμό που η σύσταση των τμημάτων το επιτρέπει, γίνεται ομαδοκεντρική. Πέρα από τα διδακτικά οφέλη που αποφέρει, αυτός ο τρόπος εκμάθησης της γλώσσας συμβάλλει στην αναγνώριση της γλωσσικής (και πολιτισμικής) ποικιλοτητας και στην καλλιέργεια του σεβασμού για την ετερότητα. Παράλληλα, το Σχολείο Ελληνικής Γλώσσας δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην αξιοποίηση των τεχνολογιών της γλωσσικής διδασκαλίας με τη χρήση ηλεκτρονικών παρουσιάσεων, τον εμπλουτισμό της μαθησιακής διαδικασίας με πολυμεσικό εκπαιδευτικό λογισμικό και γενικότερα την οργάνωση δραστηριοτήτων με χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή. Στο πλαίσιο της ευρύτερης γνωριμίας με τον ελληνικό πολιτισμό εντάσσεται η προβολή ταινιών, η διδασκαλία τραγουδιών και η αξιοποίηση εικαστικών μέσων, ενώ η ένταξη ποικίλων δραστηριοτήτων σε πραγματολογικά συμφραζόμενα αποσκοπεί στη διευκόλυνση της προσαρμογής των αλλοδαπών στην κυπριακή πραγματικότητα.

Για την επίτευξη όλων των παραπάνω, οι σημαντικότερες συνθήκες είναι η στελέχωση του Σχολείου με διδάσκοντες που έχουν ιδιαίτερο ζήλο για την ελληνική και τη διδασκαλία της ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας, αλλά και η προσέλευση σπουδαστών που έχουν ουσιαστικό ενδιαφέρον για την εκμάθησή της.

Κατά την πρώτη χρονιά της ίδρυσής του, το 1998, το Σχολείο Ελληνικής Γλώσσας λειτούργησε με ένα μόνο θερινό τμήμα 15 αρχαρίων σπουδαστών. Στη συνέχεια, οι σπουδαστές άρχισαν να αυξάνονται και τα προγράμματα σπουδών εξελίχθηκαν έτσι ώστε να καλύπτουν τις νέες ανάγκες. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι αριθμοί (και η αύξηση!) των σπουδαστών

από την ίδρυση του Σχολείου μέχρι και το 2006 (τα στοιχεία για το 2007 δεν είναι ακόμη γνωστά). Όπως μπορούμε να δούμε, ο αριθμός των σπουδαστών του Σχολείου πλησιάζει το 10% του συνολικού αριθμού των φοιτητών του Πανεπιστημίου Κύπρου, ενώ η ζήτηση για μαθήματα ελληνικής γλώσσας αυξάνεται καθημερινά.

Τα επίπεδα εκμάθησης της γλώσσας χωρίστηκαν σε τρία: αρχικό, ενδιάμεσο και προχωρημένο. Τα τρία αυτά επίπεδα αποτελούν ένα πρώτο κύκλο σπουδών, που αντιστοιχεί στην βασική γνώση της γλώσσας. Από το 2002 έχει προστεθεί και ένα τέταρτο επίπεδο, το οποίο καταρχήν δημιουργήθηκε για να ανταποκριθεί στο αίτημα πολλών σπουδαστών που επιθυμούσαν να εμβαθύνουν στη μελέτη της ελληνικής γλώσσας, παράλληλα όμως αντιπροσωπεύει και το πρώτο βήμα για την δημιουργία ενός δεύτερου κύκλου σπουδών. Πράγματι, αυτή τη στιγμή, το Σχολείο Ελληνικής Γλώσσας ετοιμάζεται να προχωρήσει σε αναδιάρθρωση των προγραμμάτων του με σκοπό να δημιουργηθούν έξι επίπεδα διδασκαλίας της γλώσσας σύμφωνα με τα πρότυπα που ισχύουν για τις υπόλοιπες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο της δημιουργίας του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου (Common European Framework) για τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών.

Η σταδιακή εισαγωγή των επιπέδων εκμάθησης της γλώσσας συνδυάστηκε με τη δημιουργία διαφορετικών προγραμμάτων σπουδών, πάντα με γνώμονα τις ανάγκες των σπουδαστών του Σχολείου. Έτσι, αυτή τη στιγμή προσφέρονται δύο βασικά είδη προγραμμάτων εκμάθησης της γλώσσας, τα εντατικά, στα οποία οι σπουδαστές πρέπει να παρακολουθούν μαθήματα όλες τις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδας, και τα μη εντατικά τα οποία διδάσκονται μόνο δύο φορές την εβδομάδα.

Κεντρικός άξονας της δομής των προγραμ-

μάτων σπουδών μπορεί να θεωρηθεί το μη εντατικό πρόγραμμα μακράς διάρκειας που αρχίζει κάθε χρόνο το Σεπτέμβριο και διαρκεί 26 βδομάδες. Το πρόγραμμα αυτό απευθύνεται σε ένα ευρύ κοινό που αποτελούμενο κυρίως από ιδιώτες οι οποίοι είναι μόνιμα εγκατεστημένοι στην Κύπρο και ενδιαφέρονται να μάθουν την ελληνική άλλοτε για επαγγελματικούς και άλλοτε για προσωπικούς λόγους.

Μη εντατικά προγράμματα ποικίλης διάρκειας απευθύνονται και σε σπουδαστές που φτάνουν στην Κύπρο μέσω ευρωπαϊκών προγραμμάτων ανταλλαγής, κυρίως μέσω του προγράμματος Erasmus. Από το 2007 τα προγράμματα αυτά προσφέρονται τον Οκτώβριο και το Φεβρουάριο κάθε έτους.

Τα εντατικά προγράμματα σπουδών έχουν διαφορετική δομή. Το ένα από αυτά, που διαρκεί δεκατρείς εβδομάδες, ονομάζεται «Πρόγραμμα Εντατικής Εκμάθησης» και προσφέρεται δύο φορές το χρόνο: από Σεπτέμβριο μέχρι Δεκέμβριο και από Ιανουάριο μέχρι Απρίλιο/Μάιο. Το θερινό εντατικό πρόγραμμα, που προσφέρεται τον Αύγουστο, διαρκεί τέσσερις εβδομάδες. Το πρόγραμμα αυτό απευθύνεται σε ένα ποικίλο κοινό, που μπορεί να αποτελείται από:

- α) Σπουδαστές από την Ευρωπαϊκή Ένωση που επιθυμούν να μάθουν ελληνικά στο πλαίσιο διαφόρων προγραμμάτων ανταλλαγής, οι οποίοι άλλοτε σκοπεύουν να παρακολουθήσουν μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και άλλοτε όχι.
- β) Ιδιώτες που διαμένουν, προσωρινά ή μόνιμα, στην Κύπρο και επιθυμούν να μάθουν ελληνικά για προσωπικούς ή επαγγελματικούς λόγους.
- γ) Άτομα από διάφορες χώρες που επιθυμούν να μάθουν ελληνικά σε συνδυασμό με τις διακοπές τους στην Κύπρο.
- δ) Μία ιδιαίτερη ομάδα σπουδαστών του θερινού προγράμματος αποτελούν αλλό-

γλωσσοί φοιτητές Τμημάτων Νεοελληνικών Σπουδών του εξωτερικού, που έρχονται στην Κύπρο για να τελειοποιήσουν τις γλωσσικές τους δεξιότητες.

Από το 2004 μάλιστα το Σχολείο απέκτησε τη δυνατότητα, με την ευγενική χορηγία του Ιδρύματος Ωνάση, να παρέχει ένα σημαντικό αριθμό υποτροφιών για το θερινό πρόγραμμα. Οι υποτροφίες καλύπτουν τόσο τα δίδακτρα όσο και τα έξοδα διαβίωσης των σπουδαστών κατά τη διάρκεια της διαμονής τους στην Κύπρο. Από την προσφορά αυτή του Ιδρύματος Ωνάση έχουν επωφεληθεί μέχρι σήμερα δεκάδες αλλοδαποί φοιτητές που δεν θα είχαν αλλιώς την ευκαιρία να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα.

Τα παραπάνω αντιπροσωπεύουν τον βασικό κορμό των προγραμμάτων του Σχολείου Ελληνικής Γλώσσας, που λειτουργούν σε ετήσια βάση. Εκτός από αυτά όμως, υπάρχουν και εξειδικευμένοι κύκλοι μαθημάτων για ομάδες ατόμων που επιθυμούν να μάθουν την ελληνική γλώσσα για επαγγελματικούς ή άλλους λόγους. Τα προγράμματα αυτά σχεδιάζονται ειδικά για το εκάστοτε κοινό και συνήθως διαρκούν τρεις με τέσσερις εβδομάδες. Τέτοιο είναι το πρόγραμμα μαθημάτων ελληνικής που προσφέρεται από το 2004 σε συνεργασία με τη Νεολαία της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Αποδήμων Κυπρίων (ΝΕΠΟΜΑΚ) και είναι ειδικά σχεδιασμένο για παιδιά αποδήμων δεύτερης και τρίτης γενιάς, από την Αυστραλία, τη Νότιο Αφρική, τον Καναδά, τις Ηνωμένες Πολιτείες και χώρες της Ευρώπης. Τα μαθήματα προσφέρονται δύο φορές το χρόνο, τον Ιανουάριο και τον Ιούλιο και, εκτός από το καθαρά γλωσσικό μέρος, περιλαμβάνουν διδασκαλία πολιτισμικού και εκμάθηση κυπριακών παραδοσιακών χορών που δίνουν στους σπουδαστές την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με τη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα και

τον ελληνικό πολιτισμό.

Όλα τα προγράμματα προσφέρονται σε αρχικό, ενδιάμεσο, προχωρημένο και ανώτερο επίπεδο.

Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας αποτελεί τον κύριο, αλλά όχι τον μοναδικό άξονα δραστηριοτήτων του Σχολείου Ελληνικής Γλώσσας. Μέρος των στόχων του αποτελούν επίσης η έρευνα και η δημιουργία συνθηκών κατάλληλων για την παραγωγή και την ανάπτυξη διδακτικού υλικού, όπου η διδασκαλία της ελληνικής μπορεί να γίνει λαμβάνοντας υπόψη τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο. Το Σχολείο ενδιαφέρεται εξίσου για την προβολή της ελληνικής γλώσσας στη σημερινή πολύγλωσση ευρωπαϊκή κοινότητα. Ένα παράδειγμα αυτής της κατηγορίας δραστηριοτήτων αποτελεί η συμμετοχή στο eEuroInclusion, πανευρωπαϊκό έργο που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος Language Learning and Linguistic Diversity, υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στόχος του eEuroInclusion, που ολοκληρώθηκε το 2005, ήταν η δημιουργία ενόσηλεκτρονικού δικτύου με αντικείμενο την πληροφόρηση και την

παροχή υπηρεσιών για 23 από τις λιγότερο ομιλούμενες και διδασκόμενες γλώσσες στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των προγραμμάτων αυτών, χρειάζεται οι διδάσκοντες στο Σχολείο Ελληνικής Γλώσσας να έχουν στερεή θεωρητική κατάρτιση, αλλά και μακρόχρονη πείρα στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας. Αυτή τη στιγμή, το διδακτικό προσωπικό του Σχολείου απαρτίζεται από δέκα Ειδικούς Επιστήμονες και δύο μέλη Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού. Όλοι οι διδάσκοντες διαθέτουν τα απαραίτητα προσόντα, ενώ παράλληλα παρακολουθούν σε τακτά διαστήματα σεμινάρια επιμόρφωσης και επαγγελματικής εξέλιξης, κάτι το οποίο αποτελεί ένα επιπλέον εχέγγυο ποιότητας των προσφερομένων υπηρεσιών. Επιπλέον, ένα σημαντικό ποσοστό των διδασκόντων διεξάγει ερευνητικό έργο σε αντικείμενα σχετικά με τη μελέτη και τη διδασκαλία της ελληνικής. Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι όλοι οι διδάσκοντες αφενός εμφανίζουν υψηλό βαθμό αφοσίωσης στο διδακτικό έργο και αφετέρου διαθέ-

των ικανότητες διαχείρισης και επίλυσης προβλημάτων που τους επιτρέπουν να ανταποκρίνονται στις, συχνά αντικρουόμενες, ανάγκες των ετερόκλητων μαθησιακών ομάδων από τις οποίες αποτελούνται οι τάξεις του Σχολείου.

Πράγματι η ανομοιογένεια και οι αποκλίσεις στη σύσταση των τμημάτων είναι ίσως η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετωπίζει το Σχολείο Ελληνικής Γλώσσας. Οι σπουδαστές του Σχολείου προέρχονται από όλες τις ηλικιακές ομάδες, έχουν διαφορετική κοινωνική και πολιτισμική προέλευση, ενώ, όπως συμβαίνει με όλα τα τμήματα ενηλίκων, κάθε σπουδαστής προσέρχεται με διαφορετική γνωστική υποδομή και εθισμένος σε συγκεκριμένες στρατηγικές μάθησης. Επιπλέον συχνά οι σπουδαστές έχουν διαφορετικές προσδοκίες και επικοινωνιακές ανάγκες που δυνητικά μπορούν να παρακωλύσουν την ομαλή λειτουργία του μαθησιακού συνόλου. Τις παραπάνω προκλήσεις αντιμετωπίζει το Σχολείο συνδυάζοντας την ομαδοκεντρική με την εξατομικευμένη διδασκαλία και αξιοποιώντας θετικά την ετερότητα στη διδακτική διαδικασία.

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι η προσφορά του Σχολείου Ελληνικής Γλώσσας υπερ-

βαίνει τα στενά όρια της ακαδημαϊκής κοινότητας και ενισχύει την ευρύτερη προσφορά του Πανεπιστημίου Κύπρου στην κοινωνία. Η επιτυχής και αποτελεσματική διδασκαλία της ελληνικής δεν διευκολύνει μόνο την επικοινωνία, αλλά συμβάλλει στην ομαλή ένταξη μεταναστών και στην εύρυθμη προσαρμογή Ευρωπαίων πολιτών που συμμετέχουν σε προγράμματα κινητικότητας. Επιπλέον το Σχολείο Ελληνικής Γλώσσας καλύπτει τις ανάγκες εκμάθησης της ελληνικής πολλών μελών της Τουρκοκυπριακής κοινότητας βοηθώντας έτσι στην άρση των γλωσσικών -και όχι μόνο- εμποδίων στην επικοινωνία των δύο κοινοτήτων. Επιστέγασμα των προσπαθειών του Σχολείου αποτελεί η πρόσφατη αναγνώριση των πιστοποιητικών του Ανώτερου και Προχωρημένου επιπέδου σπουδών από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Με άλλα λόγια, από τον Ιανουάριο του 2007 και μετά, οι απόφοιτοι του σχολείου δεν χρειάζεται πια να συμμετέχουν σε εξετάσεις πιστοποίησης της ελληνομάθειάς τους, εφόσον το πτυχίο τους αποτελεί και επίσημα αποδεκτό τεκμήριο πολύ καλής γνώσης της ελληνικής γλώσσας.

«Διαχρονικές Όψεις του Ελληνισμού στην Ανατολική Μεσόγειο»

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

Τη δεύτερη μέρα του Εορτασμού της Δεκαετηρίδος της Φιλοσοφικής Σχολής πραγματοποιήθηκε Ημερίδα κριτικής παρουσίασης των γνωστικών αντικειμένων που διδάσκονται και ερευνώνται στη Σχολή, με γενικό θέμα: «Διαχρονικές Όψεις του Ελληνισμού στην Ανατολική Μεσόγειο»

Κλασική Φιλολογία: Καθηγητής

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΑΪΦΑΚΟΣ

Η Κλασική Φιλολογία στο Πανεπιστήμιό μας διδάσκεται και μελετάται στο Τμήμα Κλασικών Σπουδών και Φιλοσοφίας και σε προπτυχιακό και σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Παρά τον μεθοδολογικό διαχωρισμό των θέσεων των διδασκόντων σε θέσεις Αρχαίας Ελληνικής και Λατινικής Φιλολογίας, δεν διασπάται η ενότητα της Κλασικής Φιλολογίας. Εκτός από τη μελέτη και τη διδασκαλία των δύο μεγάλων Γραμματειών, ερευνάται και η συμβολή της Κύπρου στην Αρχαία Ελληνική Γραμματεία. Η παρουσία του Τμήματος στη διεθνή επιστημονική κοινότητα είναι ικανοποιητική χωρίς να παροράται και η συμβολή στην τρέχουσα ελληνική βιβλιογραφία. Το διδακτικό επίπεδο συμπληρώνουν Ερευνητικά Προγράμματα και στις δύο Φιλολογίες, καθώς και σειρά Διεθνών Συνεδρίων και διαλέξεων. Η σχέση με τις ελληνικές Φιλοσοφικές Σχολές καλλιεργείται με την πρόσκληση επισκεπτών καθηγητών και ομιλητών. Γενικώς, η δραστηριότητα των μελών του Τμήματος καλύπτει όλο το εύρος της Αρχαίας Ελληνικής και της Λατινικής Γραμματείας από τον Όμηρο μέχρι το τέλος της ελληνο-ρωμαϊκής αρχαιότητας και επι-

Γενικώς, η δραστηριότητα των μελών του Τμήματος καλύπτει όλο το εύρος της Αρχαίας Ελληνικής και της Λατινικής Γραμματείας από τον Όμηρο μέχρι το τέλος της ελληνο-ρωμαϊκής αρχαιότητας και επιθυμεί να αναδείξει τον λόγο και τις αξίες ενός σύνθετου πολιτισμού που στάθηκε η βάση του σύγχρονου κόσμου και κυρίως του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

θυμεί να αναδείξει τον λόγο και τις αξίες ενός σύνθετου πολιτισμού που στάθηκε η βάση του σύγχρονου κόσμου και κυρίως του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Βυζαντινή Φιλολογία:

Επίκ. Καθηγ. MARTIN HINTERBERGER

Παρουσιάζονται οι κυριότερες επιστημονικές εκδηλώσεις των περασμένων 10 χρόνων, τα διάφορα ερευνητικά προγράμματα και τις συνεργασίες της Βυζαντινής Φιλολογίας με πανεπιστήμια του εξωτερικού. Συγκεκριμένα αναφέρονται η διοργάνωση του Συνεδρίου Neograeca Medii Aevi IV του 1997, το ερευνητικό πρόγραμμα για τον Θεόδωρο Μετοχίτη που διεξάγεται σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο του Goeteborg, η συνεργασία με την Ανωτάτη Σχολή Κοινωνικών Σπουδών του Παρισιού και η διοργάνωση της σειράς συνεδρίων για τη Βυζαντινή λογοτεχνία «Ερμηνεία» καθώς και η συνεργασία με το Πανεπιστήμιο του Bergen που στοχεύει στη συγκριτική μελέτη των διαφόρων πολιτισμών στις «περιφέρειες» της Μεσαιωνικής Ευρώπης.

Στη συνέχεια εκτίθενται εν συντομία ερευνητικά ενδιαφέροντα των διδασκόντων και περιληπτικά το Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Βυζαντινών Σπουδών.

Νέα Ελληνική Φιλολογία:

Καθηγητής ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΓΓΕΛΑΤΟΣ

Στην ανακοίνωση αυτή διατυπώνεται μια αντίληψη για το μεθοδολογικό υπόβαθρο και την ερευνητική πρακτική (και προοπτική) της επιστήμης της Νεοελληνικής Φιλολογίας. Η αντίληψη αυτή για τη μέθοδο και την έρευνα στο συγκεκριμένο πεδίο συστήνει ταυτόχρονα και την ομολογή της για τον τρόπο άρθρωσης της επιστήμης στη διδασκαλία του αντικείμενου της, δηλαδή της νεοελληνικής λογοτεχνίας· διδασκαλία που όπως υποστηρίζεται στην ανακοίνωση, είναι αξιολογικά και ηθικά νοηματοδοτημένη.

Αρχαία Ιστορία:

Αναπλ. Καθηγ. ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Παρουσιάζεται συνοπτικά το πρόβλημα της πρόσληψης των μελετών της Αρχαίας Ιστορίας στον ελληνικό χώρο, καθώς επίσης οι τάσεις και οι κατευθυντήριες γραμμές που διαμορφώθηκαν στη διδασκαλία και την έρευνα της Αρχαίας Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Μεσαιωνική Ιστορία:

Επίκ. Καθηγ. ALEXANDER BEIHAMMER

Η ανακοίνωση εστιάζεται κατά κύριο λόγο σε έρευνες του τμήματος ΙΣΑ που διεξάγονται στο πεδίο των διαπολιτισμικών οσμώσεων και αλληλοδιεισδύσεων σε μεσαιωνικές κοινωνίες. Η Κύπρος, η οποία από το 1291 μέχρι την οθωμανική κατάκτηση του 1571 αποτελούσε το ανατολικότερο προπύργιο του δυτικού πολιτισμού ενώ βασιζόταν ταυτόχρονα σ' ένα γερό βυζαντινό υπόστρωμα, προσφέρεται ιδιαίτερα για μια πολυπρισματική προσέγγιση από τις οπτι-

κές γωνίες των βυζαντινών και των μεσαιωνικών σπουδών. Επιπλέον παρουσιάζονται ερευνητικά θέματα του τμήματος που αφορούν στην ιστορία της μεσαιωνικής φιλοσοφίας και στις σχέσεις του Βυζαντίου με τον αραβο-ισλαμικό κόσμο. Στόχος μας είναι να αναδείξουμε τη σημασία αυτών των ερευνών στα πλαίσια γενικότερων θεωρητικών και μεθοδολογικών προβληματισμών όπως παρατηρούνται σήμερα στη διεθνή επιστημονική βιβλιογραφία.

Νεώτερη Ιστορία:

Αναπλ. Καθηγ. ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΕΩΡΓΗΣ

Η σπουδή, η έρευνα και η μελέτη του Ελληνισμού της Ανατολής προβάλλει ως άμεση προτεραιότητα για το Τμήμα ΙΣΑ. Το ενδιαφέρον του άτυπου Τομέα της Νεότερης Ιστορίας επικεντρώνεται σταδιακά στην παρουσία κατά τους νεότερους χρόνους του Ελληνισμού στη λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου. Πρόκειται για μια ευρεία περιοχή όπου ο Ελληνισμός δεν έχει ούτε κοινή ούτε ενιαία πορεία. Συνεκτικό κρίκο αποτελεί μόνο η αίσθηση μιας ευρύτερης ταυτότητας με άξονα τη γλώσσα, την ορθόδοξη πίστη, την πεποίθηση της ελληνικής καταγωγής, της ιστορικής συναντίληψης, τα κοινά πολιτισμικά στοιχεία. Η Κύπρος αποτελεί χώρο διαχρονικής παρουσίας του Ελληνισμού, όπου έχουμε μια από τις πρωιμότερες διαμορφώσεις της ελληνικής συνείδησης με άξονα τη γλώσσα και τη θρησκεία αλλά και την αντιπαράθεση προς τους αλλογενείς και αλλόθρησκους. Επιτακτική προβάλλει η ανάγκη μελέτης της περιόδου χωρίς αγκυλώσεις και ιδεοληψίες. Προβάλλει όμως ως ένα από τα βασικά αιτήματα του Τμήματος η ανάγκη μιας θέσης στο Τμήμα ΙΣΑ με γνωστικό αντικείμενο τη Λατινική παρουσία στην Ελλάδα, την Κύπρο και τη Μέση Ανατολή. Η μελέτη και διδασκαλία της Οθωμανικής περιό-

δου αποτελεί για το Τμήμα άμεση προτεραιότητα. Η περίοδος της αγγλικής κυριαρχίας τυγχάνει πλέον συστηματικότερης προσέγγισης τόσο στον πανεπιστημιακό χώρο όσο και από τα διάφορα ερευνητικά κέντρα. Η έρευνα έχει επικεντρωθεί στα κυπριακά, ελληνικά και αγγλικά αρχεία, στην αξιοποίηση του τύπου της εποχής και στην καταγραφή προφορικών μαρτυριών. Μέχρι το 1960 η κυπριακή ιστορία συνυπολογίζεται στην ευρύτερη Ελληνική εθνική ή πολιτισμική ιστορία. Η ίδρυση του κυπριακού κράτους το 1960 επιτρέπει την έρευνα και σπουδή με βάση το κυπριακό κράτος. Πέρα από τον Ελληνισμό της Κύπρου η ερευνητική μας προσπάθεια πρέπει να επικεντρωθεί και προς τις ελληνικές κοινότητες της νότιας Μ. Ασίας, που διατηρούσαν στενές σχέσεις με την Κύπρο, με τον Ελληνισμό της Αιγύπτου και τις ελληνικές κοινότητες και τα ορθόδοξα πατριαρχία της Συροπαλαιστίνης.

Προϊστορική Αρχαιολογία:

Λέκτορας ΟΥΡΑΝΙΑ ΚΟΥΚΑ

Στην εισήγηση αυτή παρουσιάζονται:

Οι απαρχές και τα πεδία έρευνας του επι-

Στον προθάλαμο της Αίθουσας Τελετών λειτουργήσε και τις δύο ημέρες έκθεση της δραστηριότητας της Φιλοσοφικής Σχολής με επιμέλεια των κυριών Ου. Κουκά και Μ. Παρανή, Λεκτόρων του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας.

στημονικού κλάδου της Προϊστορικής και Πρωτοϊστορικής Αρχαιολογίας. Η διδασκαλία του γνωστικού αυτού αντικειμένου στο Πανεπιστήμιο Κύπρου σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο. Έμφαση δίνεται στη μεθοδολογία πεδίου, τις ερμηνευτικές προσεγγίσεις του υλικού πολιτισμού, τις περιβαλλοντικές παραμέτρους, την τεχνολογία, καθώς και στη διδασκαλία της Προϊστορίας-Πρωτοϊστορίας της Ανατολικής Μεσογείου και της Εγγύς Ανατολής από την Εποχή του Λίθου έως και την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου. Εξετάζονται οι τεχνολογικές, οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές πτυχές, που συνθέτουν το πολιτιστικό μωσαϊκό των νησιωτικών και ηπειρωτικών κοινωνιών της Μεσογείου, όπως της Κυπριακής, της Αιγαιακής, της Ανατολίας, της Εγγύς Ανατολής κ.λπ. Η διδασκαλία

εμπλουτίζεται με τη μελέτη συλλογών αναφοράς για την περιβαλλοντική αρχαιολογία και την αρχαιομεταλλουργία, τη συμμετοχή των φοιτητών σε επιφανειακές επισκοπήσεις και ανασκαφικά προγράμματα και τις διαλέξεις που πραγματοποιούνται στην Ερευνητική Μονάδα Αρχαιολογίας. Η διοργάνωση διεθνών αρχαιολογικών συνεδρίων από την Ερευνητική Μονάδα Αρχαιολογίας, και τα ερευνητικά προγράμματα των διδασκόντων στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, τόσο στην Κύπρο όσο και στην Ελλάδα, συμβάλλουν στη διερεύνηση άγνωστων πτυχών της Προϊστορίας και Πρωτοϊστορίας της Ανατολικής Μεσογείου (π.χ. Πρώιμη Ακεραμική Νεολιθική, μετάβαση στην Πρώιμη Εποχή του Χαλκού, συγκρότηση βασιλείων κατά την 1η χιλ. π.Χ.), καθιστώντας το Πανεπιστήμιο Κύπρου ένα από τα σημαντικότερα ερευνητικά κέντρα της Ανατολικής Μεσογείου και, συνεπώς, πόλο έλξης ερευνητών και μεταπτυχιακών φοιτητών.

Κλασική και Ρωμαϊκή Αρχαιολογία:

Καθ. ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΣΑΒΒΑΣ

Είναι πια κοινός τόπος, οι πραγματεύσεις θεμάτων της κυπριακής αρχαιολογίας να ξεκινούν τονίζοντας ότι, παρά το μικρό της μέγεθος, η Κύπρος διαδραμάτισε από πολύ νωρίς σημαντικό ρόλο στον χώρο της Μεσογείου. Η θέση της στον μυθό της Ανατολικής Μεσογείου, της επεφύλαξαν επαφές με πολλούς πολιτισμούς της Δύσης και της Ανατολής, ενώ τα πλουσιότερα κοιτάσματα χαλκού που διέθετε της εξασφάλισαν όχι απλώς τη συμμετοχή της σε εμπορικά και πολιτικά δίκτυα αλλά και συνέβαλαν στη διαμόρφωση ενός πολιτισμού ακμαίου και δυναμικού. Παρά τη γειτνίαση με ισχυρούς και παλαιότερους πολιτισμούς, η Κύπρος ανέπτυξε ένα δικό της πολιτισμό που χαρακτηρίζεται από μεγάλη πρωτοτυ-

πία, παρά το πλήθος των επιδράσεων από τους γειτονικούς χώρους.

Κατά την περίοδο της Εποχής του Σιδήρου η Κύπρος αποτελεί ένα από τα πεδία έρευνας της κλασικής αρχαιολογίας. Το αδιαμφισβήτητο γεγονός, ότι οι Κύπριοι της Εποχής του Σιδήρου μιλούσαν την ελληνική γλώσσα, ότι στο νησί κυκλοφορούσαν οι ελληνικοί μύθοι και λατρεύονταν οι ελληνικές θεότητες, σε συνδυασμό με τις ισχυρές επιδράσεις της ελληνικής τέχνης στο νησί και τους μύθους για την ίδρυση των Κυπριακών πόλεων από τους ήρωες του Τρωικού πολέμου, οδήγησαν στη θεώρηση της Κύπρου ως ενός μέρους του αρχαίου ελληνικού κόσμου ήδη από την αρχαιότητα. Στην ανακοίνωση θα παρουσιασθούν μερικά από τα στοιχεία εκείνα που μαρτυρούν αυτή την πλευρά του κυπριακού πολιτισμού, και που αποτελούν το πεδίο έρευνας και διδασκαλίας, το οποίο υπηρετείται στο Πανεπιστήμιο Κύπρου. Ειδικά η Ερευνητική Μονάδα Αρχαιολογίας κατόρθωσε μέσα στο μάλλον μικρό διάστημα από την ίδρυση του πανεπιστημίου, να εδραιώσει τη θέση της ανάμεσα σε πολύ παλαιότερα ερευνητικά κέντρα και να φέρει την Κύπρο στο προσκήνιο της αρχαιολογικής έρευνας.

Βυζαντινή Αρχαιολογία:

Λέκτορας ΜΑΡΙΑ ΠΑΡΑΝΗ

Η παρουσίαση αυτή του γνωστικού αντικείμενου της «Βυζαντινής Αρχαιολογίας», όπως αυτό προσδιορίζεται μέσα από τη διδασκαλία και την έρευνα στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, ξεκινά με τη διαπίστωση ότι μεγαλύτερη έμφαση δίνεται όχι τόσο στην αρχαιολογία, όσο στην ιστορία της Βυζαντινής τέχνης και μάλιστα στην ιστορία της εκκλησιαστικής τέχνης. Επισημαίνεται ότι το ίδιο ισχύει και στα πανεπιστημιακά ιδρύματα της Ελλάδας και γίνεται μια προσπάθεια να ερμηνευθεί η πραγματικότητα αυτή

σε συνάρτηση με την ιδεολογία των θεμελιωτών της «Βυζαντινής Αρχαιολογίας» ως επιστήμης στον ελληνικό χώρο στα τέλη του 19ου αι. και στις αρχές του 20ου αι. Η κατάσταση σε Ελλάδα και Κύπρο αντιπαραβάλλεται στη συνέχεια με πρόσφατες εξελίξεις στο συγκεκριμένο επιστημονικό κλάδο στο διεθνή χώρο και επισημαίνεται η ανάγκη διεύρυνσης των οριζόντων της μελέτης του Βυζαντινού πολιτισμού στο Πανεπιστήμιο μας πέρα από τους παραδοσιακούς τομείς της μνημειακής τέχνης και της μικροτεχνίας καθώς και η ανάγκη πειραματισμού με νέες μεθοδολογικές και μάλιστα διεπιστημονικές προσεγγίσεις.

Παραδοσιακός Πολιτισμός:

Αναπλ. Καθηγ. ΕΥΦΡ. ΗΓΟΥΜΕΝΙΔΟΥ

Η παρουσίαση αναπτύσσεται σε τέσσερις ενότητες: Εισαγωγή, Έρευνα στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, Διδασκαλία στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, Επίλογος. Στην εισαγωγή γίνεται σύντομη αναδρομή στην πορεία της επιστήμης της Λαογραφίας στην Κύπρο σε σχέση με την Ελλάδα. Τονίζονται ιδιαίτερα οι προσπάθειες για τη διάσωση, μελέτη και προβολή της παραδοσιακής τέχνης και αρχιτεκτονικής στην Κύπρο κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα, ο διάλογος της σύγχρονης Κύπρου με το πρόσφατο παρελθόν, στο πλαίσιο της προώθησης του παραδοσιακού πολιτισμού σε διεθνές επίπεδο. Με δεδομένο την αναζωπύρωση του ενδιαφέροντος για το πρόσφατο παρελθόν και την προβολή της πολιτιστικής ταυτότητας κάθε λαού, η έρευνα και διδασκαλία της λαϊκής τέχνης και αρχιτεκτονικής και στην Κύπρο αποτελούσε αναγκαioτητα. Ο παραδοσιακός πολιτισμός άρχισε να διδάσκεται παράλληλα με έρευνα στο Πανεπιστήμιο Κύπρου το 1995. Κατά τη δεκαετία που πέρασε, η έρευνα διοχετεύθηκε στους ακόλουθους τομείς:

Εθνογραφικές Συλλογές, Παραδοσιακά Επαγγέλματα, Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική, Προβιομηχανική Τεχνολογία, Εθμικός Κύκλος, Αρχαιακό Υλικό 18ου/19ου αιώνα. Σε σχέση με τους πιο πάνω τομείς, αναφέρονται οι βασικότερες ερευνητικές δραστηριότητες και εκδόσεις. Σκοπός όλων των ειδικών μελετών είναι να συμβάλουν στη σαφέστερη ανάγνωση του ψηφιδωτού που συνθέτει τον παραδοσιακό πολιτισμό, στην κατανόηση και ερμηνεία της πολυδιάστατης φυσιογνωμίας του, μέσα από το πρίσμα του σύγχρονου προβληματισμού και νέων προσεγγίσεων. Η διδασκαλία έχει αναπτυχθεί σε 11 θεματικές ενότητες που καλύπτουν διαφορετικές πτυχές του παραδοσιακού πολιτισμού. Με επίκεντρο την Κύπρο, επεκτείνεται στο Αιγαίο, την ηπειρωτική Ελλάδα και τη Μικρά Ασία, επιδιώκοντας συσχετισμούς με τον ευρύτερο μεσογειακό χώρο. Παρουσιάζεται η προσέγγιση στη διδασκαλία των θεμάτων και τονίζονται οι στόχοι της. Ειδική αναφορά γίνεται στη χρήση πλούσιου οπτικού υλικού, στη δημιουργία σχετικού αρχείου στην ΕΜΑ, στον εμπλουτισμό της βιβλιοθήκης. Προβάλλεται επίσης το σοβαρό πρόβλημα της διδασκαλίας από ένα μόνο άτομο και η, κατά συνέπεια, αδυναμία προσφοράς μεταπτυχιακού προγράμματος.

Στον επίλογο τίθεται το ερώτημα γιατί ερευνάται και διδάσκεται ο παραδοσιακός πολιτισμός, και η απάντηση δίδεται με αναφορά στις αξίες του και τη σημασία τους για τον σύγχρονο άνθρωπο.

Φιλοσοφία:

Επίκ. Καθηγ. ΕΛΕΝΗ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΥ

Η ανακοίνωση διακρίνεται σε δύο μέρη. Ενώ στο πρώτο μέρος παρουσιάζεται η γέννηση της Φιλοσοφίας στη Μ. Ασία ως ενός συστήματος διερεύνησης της αρχής των όντων ανεξαρτήτου από τα θεοκρατικά συστήματα τα οποία επικρατούσαν την εποχή εκείνη στους

διάφορους Ανατολικούς πολιτισμούς, και παρακολουθείται η σταδιακή ανάπτυξη και άνθισή της η οποία συμπίπτει με την εξάπλωσή της από τη Μικρά Ασία, την Αθήνα και την Κύπρο μέχρι τις ακτές της Κάτω Ιταλίας, της Σικελίας και της Βόρειας Αφρικής, στο δεύτερο μέρος γίνεται μια εκτενής αναφορά στον τρόπο οργάνωσης των φιλοσοφικών σπουδών εντός των κόλπων της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κύπρου κατά τα δέκα πρώτα έτη λειτουργίας της. Υποδεικνύεται, μεταξύ των άλλων, ότι, λόγω των κοινών καταβολών που έχουν οι φιλοσοφικές και οι κλασικές σπουδές, η παράλληλη θεραπεία τους στο Τμήμα Κλασικών Σπουδών και Φιλοσοφίας έχει ως αποτέλεσμα όχι μόνο τη συνεχή ανατροφοδότηση των μεν από τις δε, και αντιστρόφως, αλλά κυρίως την πληρέστερη διεξαγωγή έρευνας στους δύο αυτούς τομείς καθώς επίσης και την αρτιότερη κατάρτιση των νέων επιστημόνων που αποφοιτούν από το εν λόγω Τμήμα.

Γλωσσολογία:

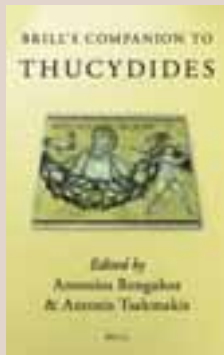
Αναπλ. Καθηγ. ANNA ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

Ως η Σχολή που θεραπεύει κατ' εξοχήν τα ελληνικά γράμματα κατά την παράδοση των ελληνικών πανεπιστημίων, οι γλωσσολόγοι της Σχολής ασχολήθηκαν με τη μελέτη της ελληνικής κυρίως, από διαφορετικές απόψεις, εντός διαφορετικών θεωρητικών πλαισίων, ευαίσθητοι στις διαφορετικές χρονικές, γεωγραφικές, ιστορικές και κοινωνικές παραμέτρους, εντός των οποίων αναπτύχθηκε η γλώσσα. Παρά το μικρό αριθμό γλωσσολόγων που υπηρετούν εντός τμημάτων φιλολογικής κατευθύνσεως, η έρευνα, η διδασκαλία και η καθοδήγηση νέων επιστημόνων ή η διοργάνωση

σημαντικών διεθνών επιστημονικών συνεδρίων από τα μέλη της Σχολής αφορούν στην περίοδο που εκτείνεται χρονικά από τη δεύτερη χιλιετία π.Χ. μέχρι τις μέρες μας, γεωγραφικά από την Ιβηρική Χερσόνησο και την Κάτω Ιταλία, από τα Βαλκάνια ως τον Εύξεινο Πόντο, και από τη Μικρά Ασία ως την Κύπρο υπό διαφορετικά πρίσματα και σχολές σκέψης. Θεραπεύονται ποικίλοι κλάδοι της γλωσσολογικής σκέψης από τους παραδοσιακούς μέχρι τις τεχνολογίες αιχμής που εφαρμόζονται σε πεδία όπως η λεξικογραφία, οι ηλεκτρονικοί ορθογράφοι, η κοινωνιογλωσσολογία, η διδακτική των γλωσσών, η συλλογή και ερμηνεία δεδομένων τεχνολογικής καινοτομίας, η διδασκαλία της ελληνικής σε ξένους, η μετάφραση και η διερμηνεία. Θεραπεύονται επίσης συγγενείς κλάδοι όπως η επιγραφική και γενικά η εξέταση της γραφής ως εργαλείου και πολιτισμικού χαρακτηριστικού. Η έμφαση, όπως είναι φυσικό, δίδεται στη μελέτη της κυπριακής μορφής της ελληνικής στις διάφορες μορφές της. Χάρη στις σύντονες προσπάθειες και τη συνεργασία των γλωσσολόγων όλου του Πανεπιστημίου η κυπριακή γνωρίζει σημαντική άνθηση διεθνώς, όπως προκύπτει από τη θέση που καταλαμβάνει στα προγράμματα διεθνών συνεδρίων, εντός και εκτός Κύπρου, από την προσέλκυση σημαντικού αριθμού και ύψους επιχορηγούμενων ερευνητικών προγραμμάτων. Παράλληλα διαχέουν αυτή τη γνώση με τη διδασκαλία, την εκλαΐκευση, τη δημιουργία νέων επιστημόνων, την ενθάρρυνση άλλων, τις υποτροφίες, τις διεθνείς συνεργασίες, τη συμμετοχή σε επιτροπές εμπειρογνομόνων, καθώς αυτή είναι πρώτιστα η δουλειά ενός πανεπιστημίου.

βιβλίο

Brill's Companion to Thucydides
ed. by A. Rengakos & A. Tsakmakis
Leiden – Boston 2006, 947 σελίδες.

Από τους συγγραφείς της αρχαιότητας, ο Θουκυδίδης απολάμβανε πάντοτε ένα σπάνιο προνόμιο: το έργο του δεν έπαψε –από τους αρχαίους ήδη χρόνους– να προκαλεί διχογνωμία ανά-

μεσα στους μελετητές του, από όποια σκοπιά κι αν το προσέγγιζαν: ως δείγμα ρητορικής γραφής, ως ιστορική πηγή, ως τεκμήριο επιστημονικής έρευνας. Δικαιώνοντας το χαρακτηρισμό του «κλασικού» κειμένου, η ημιτελής εξιστόρηση του Πελοποννησιακού πολέμου (431-404 π.Χ.) αποτέλεσε κατά τον 19ο και τον 20ο αιώνα γόνιμο έδαφος για αναγνώσεις που απηχούν τα κυρίαρχα ρεύματα της θεωρίας και της αισθητικής, από τον ιστορισμό μέχρι το νέο ιστορισμό κι από τον μοντερνισμό ως τον μεταστρουκτουραλισμό. Η σκέψη του Αθηναίου συγγραφέα υπήρξε ακόμα παρούσα σε συζητήσεις που προκάλεσε η πρόσφατη ιστορία στο χώρο της φιλοσοφίας της ιστορίας, της πολιτικής θεωρίας και των διεθνών σχέσεων, όπως είναι η αντίνομη ιστορική σχέση προόδου και καταστροφής, ανθρωπισμού και βαρβαρότητας, η ανάδειξη αυταρχικών ηγετών και καθεστώτων με ευρεία λαϊκή στήριξη ή η αδυναμία της δυτικής δημοκρατίας απέναν-

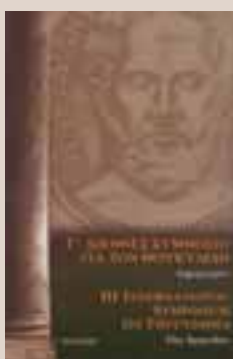
τι σε φαινόμενα χειραγώγησης κ.ά.

Αντικατοπτρίζοντας τον πλούτο και το εύρος της επιστημονικής παραγωγής για το Θουκυδίδη, ο ογκώδης τόμος συγκεντρώνει τριάντα δύο πρωτότυπες εργασίες ειδικών οργανωμένες σε τέσσερις ενότητες, οι οποίες αναφέρονται στο γραμματολογικό και ιδεολογικό πλαίσιο όπου εγγράφεται το έργο του Θουκυδίδη, στη μέθοδο και τη συγγραφική τεχνική του Αλιμούσιου ιστορικού, στην αποτίμηση του έργου ως ιστορικής πηγής, και τέλος στην επίδρασή του στην ελληνορωμαϊκή ιστοριογραφία αλλά και στην υποδοχή του σε νεότερες εποχές. Η βιβλιογραφία εκτείνεται σε σαράντα πέντε σελίδες, ενώ ο τόμος περιέχει τέσσερα ευρετήρια (ονομάτων και όρων, ελληνικών όρων, χωρίων του Θουκυδίδη και άλλων συγγραφέων) για την ευχερέστερη χρήση και αξιοποίησή του από ερευνητές και φοιτητές, καθώς ένα «Companion» φιλοδοξεί να αποτελέσει θεμελιώδες έργο αναφοράς τόσο για την έρευνα όσο και για την πανεπιστημιακή διδασκαλία. Στις σελίδες του έργου αποτυπώνονται οι κατακτήσεις της σύγχρονης έρευνας και διαγράφονται κατευθύνσεις που αυτή αναμένεται να ακολουθήσει στις επόμενες δεκαετίες. Το έργο απευθύνεται σε ειδικούς από το χώρο της Κλασικής Φιλολογίας, της Αρχαίας Ιστορίας αλλά και της Πολιτικής Επιστήμης, όπου ο Θουκυδίδης αποκτά ολοένα και περισσότερους αναγνώστες. Για τα θέματα που η ερευ-

νητική κοινότητα θεωρεί ανοιχτά, προγραμματική αρχή των εκδοτών υπήρξε η ενθάρρυνση της πολυφωνίας με στόχο την προώθηση του επιστημονικού διαλόγου.

Γ' Διεθνές Συμπόσιο για τον Θουκυδίδη, Δημηγορίες.

Αθήνα, Σιδέρης 2006.

Ο τόμος περιέχει τις ανακοινώσεις του συνεδρίου που διοργανώθηκε, όπως και τα δύο προηγούμενα, στο Δήμο Αλίμου, γενέτειρα του Θουκυδίδη, από οργανωτική επιτροπή αποτε-

λούμενη από τους Ε. Μικρογιαννάκη (που ανέλαβε και την ευθύνη έκδοσης των πρακτικών), Ε. Ρούκουνα, Α. Τσακμάκη, Γ. Χρυσάφη, Δ. Ανδριόπουλο και Ν. Μπεζαντάκο. Από μια σύγκριση των εργασιών του τόμου με εκείνες του προηγούμενου συλλογικού έργου με θέμα παρεμφερές (P.A. Stadter, επιμ., *The Speeches in Thucydides*, Chapel Hill, N.C. 1974, έργο που ευτύχησε να παραπέμπεται ευρέως μέχρι και σήμερα), γίνεται εμφανής η τάση για διαρκή διεθνοποίηση της έρευνας με την παρουσία συνέδρων από 4 ηπείρους, αλλά και το αίτημα για διεπιστημονικότητα, καθώς αντιπροσωπεύονται επιστήμες και κλάδοι όπως η Αρχαία Ελληνική Φιλολογία, η Αρχαία Ιστορία, η Γλωσσολογία, η Πολιτική Επιστήμη, το Διεθνές Δίκαιο, η Στρατιωτική Ιστορία.

Παναγιώτης Α. Αγαπητός, Αφήγησις Λιβίστρου και Ροδάμνης. Κριτική έκδοση της διασκευής «άλφα»

[*Βυζαντινή και Νεοελληνική Βιβλιοθήκη, τόμ. 9*], Αθήνα (Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης) 2006, 540 σελ. [ISBN 960-250-348-2]

Η Αφήγησις Λιβίστρου και Ροδάμνης είναι το εκτενέστερο, αφηγηματικά πολυπλοκότερο και ποιητικά αρτιότερο από τα οκτώ σωζόμενα έμμετρα ερωτικά μυθιστορήματα της

υστεροβυζαντινής εποχής. Γραμμένο στα μέσα του 13ου στην αυλή των Λασκαριδών αυτοκρατόρων της Νίκαιας, αντανακλά μια νέα τάση στη βυζαντινή λογοτεχνία, όπου παντρεύονται με πειραματικό τρόπο το παραδοσιακό και το νεότερο. Ο ανώνυμος για εμάς πια ποιητής χρησιμοποιεί όλα τα τεχνάσματα της ελληνοιστικής και βυζαντινής μυθοπλασίας, αξιοποιώντας ταυτόχρονα μοτίβα και τεχνικές τόσο των γαλλικών μεσαιωνικών ιπποτικών μυθιστορημάτων όσο και της περσικής ερωτικής μυθοπλασίας. Όλα αυτά τα συναρμόζει με μια εντυπωσιακή αφηγηματική συνέπεια που στηρίζεται σε μια έντεχνη έκδηλα περιγραφική και αισθαντικά λυρική γλώσσα στηριγμένη στη δημοτική παράδοση, δημιουργώντας με αυτόν τον τρόπο ένα μοντέρνο για την εποχή του αφήγημα. Λατίνοι αριστοκράτες, Άραβες και Αρμένιοι βασιλείς, ονειρικές εμφανίσεις του θεού Έρωτα ως βυζαντινού αυτοκράτορα, πανέμορφες και πανέξυπνες πριγκιποπούλες, κονταρομαχίες, μασκαρεμένοιπραματευτάδες, κακιές μάγισσες, ιπτάμενα άλογα, θανατηφόρα δαχτυλίδια, απρόσμενες ανατροπές και ένα

παράξενα αίσιο τέλος συνθέτουν τον «εξωτικό» καμβά της εκτεταμένης πλοκής.

Με την παρούσα δημοσίευση ο Παναγιώτης Αγαπητός, Καθηγητής της Βυζαντινής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, παρουσιάζει την πρώτη κριτική έκδοση της αρχαιότερης από τις τρεις σωζόμενες διασκευές του μυθιστορήματος. Η Αφήγησις Λιβίστρου και Ροδάμνης παραδίδεται σε έναν (για τα δεδομένα των δημωδών βυζαντινών κειμένων) μεγάλο αριθμό χειρογράφων και ακόμα περισσότερων αποσπασμάτων, γεγονός που την αναδεικνύει στο αδιαμφισβήτητο «μπεστ-σέλλερ» της βυζαντινής ερωτικής μυθοπλασίας.

Στόχος της κριτικής έκδοσης είναι, από τη μια πλευρά, να παρουσιάσει μια καινούργια μέθοδο εκδοτικής προσέγγισης αυτών των κειμένων, η οποία να επιτρέπει μια ιστορικά και γλωσσικά ορθότερη αντιμετώπιση του χειρόγραφου υλικού, και, από την άλλη, να καταστήσει ευρύτερα γνωστό αυτό το παραγνωρισμένο μέχρι σήμερα αφηγηματικό ποίημα. Στην εκτενή εισαγωγή (σσ. 41-252) αναπτύσσονται διεξοδικά όλα τα σχετικά μεθοδολογικά ζητήματα. Επιπλέον, περιλαμβάνεται και ένα κεφάλαιο αφιερωμένο στα λογοτεχνικά ζητήματα του μυθιστορήματος, ενώ το κείμενο (σσ. 253-432) συνοδεύεται από ένα εκτεταμένο γλωσσάριο (σσ. 447-504) που βοηθεί τους αναγνώστες στην καλύτερη κατανόηση της μεσαιωνικής δημόδους γλώσσας και των βυζαντινών της χαρακτηριστικών.

Ένα μεγάλο μέρος της έρευνας για την προετοιμασία της έκδοσης χρηματοδοτήθηκε από την Επιτροπή Έρευνας του Πανεπιστημίου Κύπρου κατά τη διάρκεια των ετών 1993-1998. Παράλληλα, ο συγγραφέας δίδαξε τα μεθοδολογικά προβλήματα της έκδοσης σε ένα σεμινάριο για τεταρτοετείς φοιτητές το Χειμερινό Εξάμηνο 1997/98 και τα ερμηνευτικά ζητήμα-

τα του μυθιστορήματος με βάση την ολοκληρωμένη πια έκδοση το Εαρινό Εξάμηνο 2003/04. Μπορε, επομένως, να υποστηριχτεί ότι το βιβλίο αναδύθηκε μέσα από το γόνιμο έδαφος της έρευνας και της διδασκαλίας και έρχεται να πάρει τη θέση του στη διεθνή βυζαντινολογική βιβλιογραφία, όχι μόνο ως προϊόν ενός συγκεκριμένου μελετητή, αλλά, κυρίως, ως αντανάκλαση του ερευνητικού κλίματος στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Λευτέρης Παπαλεοντίου, Όψεις της ποιητικής του Κώστα Μόντη

Αθήνα, Σοκόλης, 2006, σελ. 213.

Στα εννέα κείμενα που απαρτίζουν τον τόμο αυτό καταβάλλεται προσπάθεια να υποδειχθούν και να σχολιαστούν μερικές όψεις της ποιητικής του Κώστα

Μόντη (1914-2004). Στοιχεία της ειρωνείας, αυτοαναφορικά σχόλια και η σχέση του ποιητή με την Ιστορία είναι από τα θέματα που διερευνώνται στο ποιητικό του έργο, πρωτίστως στις ολιγόστιχες Στιγμές του και δευτερευόντως στα ανεπτυγμένα Γράμματα στη μητέρα. Τρία κείμενα αναφέρονται στο πεζογραφικό του έργο· σ' αυτά εξετάζονται η μυθοποίηση της βιοματικής ή συλλογικής ιστορίας στο ώριμο μυθιστόρημά του Ο αφέντης Μπατίστας και τ' άλλα, η νουβέλα-χρονικό Κλειστές πόρτες ως αντίλογος όχι μόνο στο μυθιστορηματικό χρονικό Πικρολέμονα του Λόρενς Ντάρελ αλλά και στο μυθιστόρημα Η χάλκινη εποχή του Ρόδη Ρούφου, και ο κόσμος της «ταπεινής ζωής» στο διηγη-

ματογραφικό του έργο. Ο τόμος συμπληρώνεται με αναφορά στα θεατρικά ενδιαφέροντα και στο θεατρικό μονόπρακτο του Μόντη.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΠΑΠΑΔΗΣ (Εκδ.)

Αν. Καθηγητής Πανεπιστημίου Κύπρου

Η ηθική φιλοσοφία του Αριστοτέλη

ΗΘΙΚΑ ΝΙΚΟΜΑΧΕΙΑ

Τα Ηθικά Νικομάχεια ανήκουν στα πιο πολυδιαβασμένα και πολυσυζητημένα έργα του Αριστοτέλη με τεράστια επίδραση στη μεταγενέστερη ηθική σκέψη και φιλοσοφία. Τα τελευταία χρόνια σημειώνεται μια νέα στροφή προς την ηθική φιλοσοφία του Αριστοτέλη με πρωτεργάτες Καθηγητές Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης. Τα μεγάλα θέματα των Ηθικών Νικομαχείων: η έννοια του αγαθού και της ευδαιμονίας, του ύψιστου αυτού αγαθού και έσχατου σκοπού του ανθρώπου, οι ηθικές και διανοητικές αρετές, η ελευθερία της βουλήσεως και η έννοια της ηδονής διατηρούν την επικαιότητά τους και παρουσιάζουν αμείωτο ενδιαφέρον τόσο για τους ειδικούς όσο και για το ευρύτερο αναγνωστικό κοινό. Ο Αριστοτέλης δεν είναι ένας άνθρωπος του χθες και του σήμερα αλλά σίγουρα και του αύριο. Ο Αριστοτέλης σημειώνει ο Hegel, δεν έχει ισάξίό του στην ιστορία των ιδεών. Ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης – συνεχίζει – μπορούν να ονομαστούν δάσκαλοι του ανθρώπινου γένους.

Στον παρόντα τόμο περιέχονται δέκα μελέτες που αναλύουν ενδιαφέρουσες πτυχές της ηθικής φιλοσοφίας του Αριστοτέλη. Είναι οι δέκα εισηγήσεις που ανακοινώθηκαν στο Γ' Διεθνές Συνέδριο Φιλοσοφίας που οργάνωσα στη Λευκωσία, 8-9 Οκτωβρίου 2004.

Αρχαίοι Συγγραφείς: Αριστοτέλης

Πρόλογος: Ευάγγελος Βενιζέλος

Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια:

Δημήτριος Ι. Παπαδής

Τα Πολιτικά και τα Ηθικά Νικομάχεια ανήκουν στα πιο πολυδιαβασμένα και πολυσυζητημένα έργα του Αριστοτέλη, με μεγάλη επίδραση στη μεταγενέστερη πολιτική και ηθική φιλοσοφία.

Στην παρούσα πραγματεία του ο Δημήτριος Ι. Παπαδής προβαίνει σε μια εμπειριστατωμένη ανάλυση και ερμηνεία των πιο σημαντικών θεμάτων της πολιτικής σκέψης του Αριστοτέλη, όπως είναι μεταξύ άλλων η καίρια σχέση της πολιτικής με την ηθική, η θεμελιώδης για την ηθική και την πολιτική έννοια του αγαθού, η διαλεκτική σχέση του πολίτη και της πολιτείας, η ουσία και η πολιτική φύση του ανθρώπου, η ουσία και ο σκοπός της πολιτείας, το κριτήριο ορθότητας των πολιτευμάτων, η περίφημη διδασκαλία του περί «φύσει δούλων», η αναγωγή της πόλεως-πολιτείας όχι απλώς και μόνο σ' ένα κοινωνικό συμβόλαιο αλλά συγχρόνως και στην ίδια την πολιτική φύση του ανθρώπου και, τέλος, η θεωρητική θεμελίωση της δημοκρατίας με την περίφημη αθροιστική θεωρία του, σύμφωνα με την οποία η γνώμη των πολλών πάνω σε γενικά θέματα είναι ορθότερη από τη γνώμη των ολίγων και ειδικών· πρόκειται για την πιο ισχυρή συνηγορία υπέρ του δημοκρατικού πολιτεύματος.

**Περιοδικό Μικροφιλολογικά,
τεύχη 1-20 (1997-2006)**

Συμπληρώθηκαν κιάλας δέκα χρόνια από την έκδοση του εξαμηνιαίου περιοδικού Μικροφιλολογικά που εκδίδεται στη Λευκωσία από την άνοιξη του 1997

από τους Λευτέρη Παπαλεοντίου, Φοίβο Σταυρίδη και Σάββα Παύλου. Στα είκοσι τεύχη του περιοδικού που κυκλοφόρησαν έως τώρα κατατέθηκαν κείμενα 125 συνεργατών (πανεπιστημιακών, κριτικών και άλλων συγγραφέων) από την Ελλάδα, την Κύπρο και άλλες χώρες του εξωτερικού. Οι μικρής έκτασης συνεργασίες αφορούν πρόσωπα και θέματα της νεοελληνικής φιλολογίας: βιβλιογραφικές προσθήκες και διορθώσεις, ανέκδοτα κείμενα και άλλο αρχειακό υλικό, νέα στοιχεία για το πρόσωπο και το έργο νεοελλήνων συγγραφέων, επιστολές και άλλες μαρτυρίες με φιλολογικό ενδιαφέρον, μικρές συγκριτολογικές δοκιμές κτλ. Εξάλλου, σε πέντε Μικροφιλολογικά Τετράδια, που βγήκαν ως παραρτήματα του περιοδικού κατά την περίοδο 2002-2006, παρουσιάστηκαν ανέκδοτα ή αθησαύριστα κείμενα και αρχειακό υλικό των Ε. Φραγκούδη, Ν. Χατζηγαβριήλ, Τ. Ανθία, Π. Μηχανικού, καθώς και η Βιβλιογραφία Γιώργη Παυλόπουλου.

**Handbook of Asset and Liability
Management, Vol. 1, S.A.**

Zenios and W.T. Ziemba, North-Holland,
June 2006, 700 pages, ISBN 0-444-
50875-9.

Ο εκτεταμένος αυτός τόμος, τον οποίο έχουν επιμεληθεί οι Καθηγητές Σταύρος Α. Ζένιος και William T. Ziemba (University of British Columbia) εντάσσεται στην σειρά The Handbooks in Finance του

εκδοτικού οίκου Elsevier, η οποία στοχεύει όπως καταστεί μια οριστική πηγή ολοκληρωμένης και έγκυρης κατατόπισης στην ευρύτερη επιστημονική περιοχή της Χρηματοοικονομικής. Η πλήρης σειρά θα αποτελείται από 37 τόμους, ο καθ' ένας εκ των οποίων θα αποτελεί πηγή σύγχρονης ανασκόπησης συγκεκριμένων περιοχών της χρηματοοικονομικής, κατάλληλος για χρήση από ακαδημαϊκούς και επαγγελματίες ερευνητές, μεταπτυχιακούς φοιτητές η ως διδακτικό εγχειρίδιο. Ο στόχος της σειράς είναι όπως καλύψει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων με τόμους εξέχουσας ποιότητας, υπό την γενική εποπτεία των Kenneth J. Arrow, Stanford University, George C. Constantinides, University of Chicago, Harry M. Markowitz, City University of New York, Robert C. Merton, Harvard University, Stewart C. Myers, Massachusetts Institute of Technology, Paul A. Samuelson, Massachusetts Institute of Technology, William F. Sharpe, Stanford University.

Ο πρώτος από τους δυο τόμους των Ζένιου και Ziemba, με θέμα την διαχείριση αποθεμάτων και υποχρεώσεων, καλύπτει την βασική θεωρία και τις κύριες μεθοδολογίες που εφαρμόζονται σήμερα σε ένα ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών οργανισμών, όπως τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρείες, ταμεία συντάξεων η αμοιβαία κεφάλαια, καθώς και στα ταμιά κοι-

νωνικών ασφαλίσεων. Ο δεύτερος τόμος της σειράς, που αναμένεται να δημοσιευθεί αρχές του 2007, καλύπτει εφαρμογές της θεωρίας σε επί μέρους οργανισμούς.

Complex Effects in Large Eddy Simulations

*Edited by Stavros C. Kassinos, Carlos A. Langer, Gianluca Iaccarino and Parviz Moin:
Springer 2007, ISBN: 3-540-34233-8*

Το βιβλίο αποτελεί συλλογή από μελέτες και απόψεις ειδικών με παγκόσμια αναγνώριση που έχουν αναλάβει να παρουσιάσουν τεχνολογικές εξελίξεις αιχμής που αφορούν στις Προσομοιώσεις

Ρευστοδυναμικής με τη Μέθοδο των Μεγάλων Στροβίλων (Large Eddy Simulation -- LES). Μεγάλο μέρος του υλικού που περιέχεται στο βιβλίο παρουσιάστηκε στο Διεθνές Συμπόσιο «Complex Effects in Large Eddy Simulation -- CYLES 2005» που οργανώθηκε από κοινού από το Πανεπιστήμιο Κύπρου και το ερευνητικό κέντρο της ΝΑΣΑ «Center for Turbulence Research» που εδρεύει στο Πανεπιστήμιο Stanford της Καλιφόρνιας. Οι εργασίες του συμποσίου έγιναν το Σεπτέμβριο του 2005 στη Λεμεσό με μεγάλη επιτυχία. Οι συζητήσεις και ανταλλαγές απόψεων κατά τη διάρκεια των εργασιών του συμποσίου έδωσαν την αφορμή για μια σειρά από νέες ερευνητικές εργασίες που στη συνέχεια συμπεριλήφθησαν και αυτές στο βιβλίο. Το Διεθνές Συμπόσιο CYLES 2005 έδωσε το έναυσμα για το εργαστήριο Υπολογιστικής Μηχανικής UCY-CompSci που δημιουργήθηκε στο Πανεπιστήμιο Κύπρου μετά από σημαντική χορηγία Marie Curie TOK-DEV. Το βιβλίο θα αποτελέσει βοήθημα τόσο για μεταπτυχιακούς φοιτη-

τές, όσο και για ερευνητές των οποίων τα ερευνητικά ενδιαφέροντα σχετίζονται με την υπολογιστική ρευστοδυναμική αλλά και γενικότερα με την υπολογιστική μηχανική.

Πολλά από τα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν για να υπάρξει πρόοδος σε τομείς αιχμής της τεχνολογίας και της επιστήμης απαιτούν συνεργασίες επιστημόνων και μηχανικών που υπερβαίνουν τα κλασικά όρια των διαφόρων ειδικοτήτων. Η Υπολογιστική Μηχανική αναφέρεται στη διεπιστημονική έρευνα που στοχεύει στην επίλυση περίπλοκων προβλημάτων κάτω από την ενοποιητική ομπρέλα του αριθμητικού υπολογισμού. Η εκρηκτική αύξηση της υπολογιστικής δυνατότητας που διαθέτουμε, αλλά και η πρόοδος στην αποτελεσματικότητα των υπολογιστικών μεθόδων που εφαρμόζουμε, έχει κάνει δυνατή την εφαρμογή της Υπολογιστικής Μηχανικής σε ένα συνεχώς ευρύνόμενο φάσμα προβλημάτων.

Η αριθμητική προσομοίωση της τυρβώδους ροής ρευστών, για παράδειγμα της ροής ατμοσφαιρικού αέρα στη διάρκεια έντονων καιρικών φαινομένων, αποτελεί ένα από τα πιο δύσκολα προβλήματα που καλείται η Υπολογιστική Μηχανική να αντιμετωπίσει. Η τυρβώδης ροή περιλαμβάνει δίνες ή στροβίλους που αντιπροσωπεύουν μια φαινομενικά χαοτική κίνηση ζικ-ζακ, που εκτείνεται σε πολλές τάξεις μεγέθους. Θα μπορούσε κάποιος να προσπαθήσει να προσομοιώσει με ακρίβεια όλες τις δίνες ανεξάρτητα από το μέγεθος τους, αλλά σε αυτή την περίπτωση, ακόμα και με τους πιο γρήγορους υπερυπολογιστές που διαθέτουμε σήμερα, οι υπολογισμοί θα ήταν εξουθενωτικά αργοί. Για παράδειγμα, η προσομοίωση της ροής του αέρα στη διάρκεια ενός μόνο δευτερολέπτου πτήσης ενός αεροσκάφους, με την πλήρη ανάλυση όλων των δινών, θα απαιτούσε αρκετές χιλιάδες χρόνια αριθμητικής προσομοίωσης. Μια από τις πιο ελκυστικές εναλλα-

κτικές λύσεις σε αυτό το πρόβλημα είναι η μέθοδος της προσομοίωσης των μεγάλων δινών (Large Eddy Simulation -- LES) που φαίνεται να επιτυγχάνει το σωστό συμβιβασμό ανάμεσα στην ακρίβεια των υπολογισμών και την ταχύτητα εκτέλεσης τους.

Η μέθοδος LES έχει τις ρίζες της σε μια μέθοδο προσομοίωσης που αρχικά εφαρμόστηκε από τους μετεωρολόγους για την πρόβλεψη του καιρού. Σε πολλές εφαρμογές, όπως και στη μετεωρολογία, είναι η κίνηση των μεγάλων δινών που κυρίως ενδιαφέρει τους μηχανικούς, γιατί είναι οι μεγάλες δίνες που επηρεάζουν πιο άμεσα τη μέση συμπεριφορά της ροής. Έτσι, στη μέθοδο LES οι μεγάλες δίνες προσομοιώνονται στην ολότητα τους. Οι μικρότερες δεν μας ενδιαφέρουν άμεσα και έτσι δεν προσομοιώνονται απευθείας, αλλά επειδή εξακολουθούν να επηρεάζουν έμμεσα τη μέση ροή μέσω της αλληλοεπίδρασης με τις μεγάλες δίνες, γίνεται αναγκαία η χρήση κάποιου μοντέλου για την παρουσία των μικρών δινών. Η μέθοδος LES έχει ωριμάσει σε βαθμό που να χρησιμοποιείται ευρέως σε υπολογιστικές εφαρμογές που αφορούν σημαντικούς τομείς της τεχνολογίας, για παράδειγμα στην αεροναυπηγική και την παραγωγή ενέργειας. Οι εμπειρίες και οι πρακτικές γνώσεις που αποκομίζουν οι μηχανικοί από την εφαρμογή της μεθόδου ανοίγουν νέους ορίζοντες και προκλήσεις για τη βελτίωση των υπολογιστικών μας δυνατοτήτων.

Ελένη Φτιάκα

Ειδική & Ενιαία Εκπαίδευση στην Κύπρο

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες η Ενιαία Εκπαίδευση στην Ευρώπη αναπτύσσεται με αλματώδη βήματα και εξελίσσεται σε μια νέα διεπιστημονική προσπάθεια που έχει ως στόχο να διαμορφώσει και να διερευνήσει ένα πεδίο εκπαιδευτικής και ερευνητικής δραστηριότητας.

Τα κείμενα του βιβλίου καταγράφουν τις σύγχρονες τάσεις που επικρατούν στην ειδική και ενιαία εκπαίδευση αναπήρων μαθητών. Η συγγραφέας – ειδική

και με μεγάλη πείρα και γνώση του αντικείμενου – παρουσιάζει τις πολιτικές εκπαιδευτικές και πρακτικές εξελίξεις και τα επιτεύγματα, τόσο σε Κυπριακό όσο και σε διεθνές επίπεδο, επισημαίνει τη σημασία και τις περαιτέρω γνώσεις για την έρευνα και την αξιολόγηση των τεκταινόμενων στην ειδική και ενιαία εκπαίδευση και επιχειρεί να μεταβιβάσει την υπάρχουσα γνώση στους εκπαιδευτικούς, έτσι ώστε αυτοί με τη σειρά τους να αισθανθούν ικανοί να συμβάλουν στη διαδικασία της ενιαίας εκπαίδευσης και στη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης στους ανάπηρους μαθητές.

Το βιβλίο αποτελεί ένα χρηστικό βοήθημα για του εκπαιδευτικούς της γενικής και ειδικής πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ψυχολόγους και κοινωνιολόγους, καθώς και για τους μεταπτυχιακούς φοιτητές των ανθρωπιστικών σπουδών.

Ιωσήφ Σ. Ιωσήφ, επιμέλεια, Η Συνθήκη για τη Θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης: Εισαγωγή, Κείμενα, Σχολιασμός.

(Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2006), 805 σελίδες.

Μια επίκαιρη έκδοση που αποσκοπεί στην εύληπτη παρουσίαση καθώς και την αναδημοσίευση του επίσημου κειμένου του Ευρωπαϊκού Συντάγματος και όλων των άλλων εγγράφων που περιλήφθηκαν στη Συνταγματική Συνθήκη. Ελπίδα και στόχος είναι

να συμβάλει στον εμπλουτισμό του επιστημονικού διαλόγου και της δημόσιας συζήτησης γύρω από το Σύνταγμα και το μέλλον της Ευρώπης.

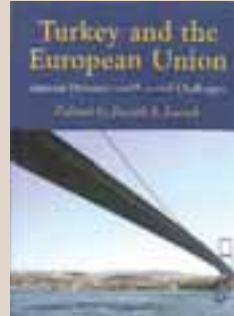
Το βιβλίο, πέρα από την εισαγωγή, χωρίζεται σε δύο ενότητες. Στην εισαγωγή παρατίθεται μια ιστορική ανασκόπηση και εκτενής αναφορά στο πολιτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο εξελίχθηκε η Ευρωπαϊκή ενοποίηση και ετοιμάστηκε το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα. Στη συνέχεια, η πρώτη ενότητα επικεντρώνεται στην παρουσίαση των βασικών αλλαγών που επέφερε η Συνταγματική Συνθήκη στην έννομη τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρουσιάζονται τα βασικά θέματα και ιδιαίτερα οι καινοτομίες που εισάγει το Σύνταγμα. Η παρουσίαση γίνεται με γνώμονα τη σφαιρική, αντικειμενική και έγκυρη παρουσίαση της προσπάθειας για θέσπιση Ευρωπαϊκού Συντάγματος που βρίσκεται σε εξέλιξη.

Η δεύτερη ενότητα περιλαμβάνει ολόκληρο το επίσημο κείμενο του Ευρωπαϊκού Συντάγματος καθώς και όλων των συνοδευτικών Πρωτοκόλλων, Παραρτημάτων και Δηλώσεων που υπογράφηκαν στη Ρώμη από τις χώρες μέλη της ΕΕ τον Οκτώβρη του 2004 και δημοσιεύθηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Joseph S. Joseph, editor, Turkey and the European Union: Internal Dynamics and External Challenges

(London: Palgrave Macmillan, 2006), σελίδες 296.

Ένας συλλογικός τόμος που επιμελήθηκε ο Ιωσήφ Σ. Ιωσήφ (Τμήμα Κοινωνικών και

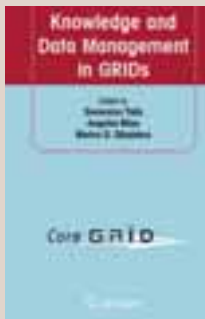
Πολιτικών Επιστημών) και καταπιάνεται με το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον των σχέσεων Τουρκίας – Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στόχος του επίκαιρου αυτού

βιβλίου είναι να συμβάλει, μέσα από ακαδημαϊκές αναλύσεις, στο δημόσιο διάλογο που αναπτύσσεται γύρω από τις Ευρωτουρκικές σχέσεις και την προοπτική ένταξης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα θέματα του βιβλίου στρέφονται γύρω από τις προκλήσεις και τα διλήμματα μπροστά στα οποία βρίσκονται τόσο η Τουρκία όσο και η Ευρωπαϊκή Ένωση μετά την έναρξη των ενταξιακών συνομιλιών. Ένα από τα βασικά ερωτήματα που τίθενται είναι κατά πόσο οι εσωτερικές κοινωνικο-πολιτικές δυναμικές και εξωτερικοί προσανατολισμοί της Τουρκίας θα μπορέσουν να προσαρμοστούν στη λογική και τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής ενοποίησης. Περιλαμβάνει δώδεκα κεφάλαια οι συγγραφείς των οποίων προέρχονται από τα πιο κάτω Πανεπιστήμια: Πανεπιστήμιο Κύπρου, Greenwich University (UK), McGill University (Canada), Princeton University (USA), Macalaster College (USA), Tennessee Technological University (USA), European University Institute (Italy), Coventry University (UK), King's University College (Canada), Bilkent University (Turkey), Johns Hopkins University (USA), University of Notre Dame (USA).

Knowledge and Data

Management in GRIDS,

Domenico Talia, Angelos Bilas, Marios D. Dikaiakos (editors), Springer 2006, 254 σελίδες, ISBN 0387378308.

Παρ' ότι τα Υπολογιστικά Πλέγματα προέκυψαν καταρχήν από την ανάγκη δημιουργίας μεγάλων κοινοχρηστών υπολογιστικών υποδομών μέσω συνδυασμού γεωγραφικά κατανεμημένων

υπολογιστικών πόρων, πολύ γρήγορα έγινε φανερό ότι ανάλογες ανάγκες προκύπτουν και στον τομέα της Διαχείρισης Δεδομένων και Γνώσης.

Οι ανάγκες αυτές μεγεθύνονται καθώς στο Διαδίκτυο διασυνδέονται συνεχώς νέες, κατανεμημένες και ετερογενείς Βάσεις Δεδομένων, Βάσεις Γνώσης, Μεγάλα Συστήματα Αρχείων και Ψηφιακές Βιβλιοθήκες, όπου η επιστημονική κοινότητα επιθυμεί να έχει άμεση πρόσβαση και δυνατότητα απρόσκοπτης διασύνδεσης με υπάρχουσες και αναπτυσσόμενες υπολογιστικές εφαρμογές. Τις νέες προκλήσεις που προκύπτουν από τις ανάγκες αυτές καλείται να αντιμετωπίσει ο τομέας των Υπολογισμών Πλέγματος, αξιοποιώντας τεχνικές Διαχείρισης Δεδομένων, Σηματολογικού Ιστού, Οντολογιών Γνώσης κλπ.

Το βιβλίο "Knowledge and Data Management in Grids" (επιμέλεια Ντ. Τάλια, Α. Μπίλα και Μ.Δ. Δικαϊάκου) περιλαμβάνει σειρά άρθρων που παρουσιάζουν πρόσφατες εξελίξεις στη Διαχείριση Δεδομένων και Γνώσης στο Υπολογιστικό Πλέγμα, με έμφαση στη Διαχείριση Δεδομένων Πλέγματος, Αποθήκευση Δεδομένων στο Πλέγμα, Σηματολογικό Πλέγμα και Κατανεμημένη Εξόρυξη Δεδομένων.

Το βιβλίο περιέχει προσκεκλημένα άρθρα και εργασίες που παρουσιάστηκαν μετά από κρίση σε συμπόσιο που διοργανώθηκε από το Ευρωπαϊκό Ερευνητικό Δίκτυο Αριστείας σε Τεχνολογίες Πλέγματος και Ομότιμων Συστημάτων CoreGRID τον Σεπτέμβριο του 2005 στο Πόζναν της Πολωνίας.

Progress in Science and the Danger of Hubris: Genetics, Transplantations, Stem Cell Research,

C. Deltas, E. M. Kalokairinou και S. Rogge (επιμ.), Waxmann, Münster, New York, München, Berlin 2006, σσ. 142

Ο παρών τόμος, τον οποίον επιμελήθηκαν ο Κ. Δέλτας, η Ε. Μ. Καλοκαιρινού και η Σ. Rogge, περιλαμβάνει τις ανακοινώσεις των συμμετεχόντων στο

Πρώτο Διεθνές Συνέδριο Ιατρικής Ηθικής το οποίο διεξήχθη στη Λευκωσία από 24-26 Σεπτεμβρίου 2004 με οργανωτές αφενός το Πανεπιστήμιο Κύπρου (Τμήμα Κλασικών Σπουδών και Φιλοσοφίας/Τμήμα Βιολογικών Επιστημών) αφετέρου το Πανεπιστήμιο του Münster (Ινστιτούτο Διεπιστημονικών Κυπριακών Σπουδών). Επιστήμονες από την Κύπρο, την Ελλάδα, τη Γερμανία και την Τσεχική Δημοκρατία κατέθεσαν τις απόψεις τους για θέματα λεπτά αλλά και καθοριστικά όπως είναι η εξωσωματική γονιμοποίηση, η προγεννητική διάγνωση, η προεμφυτευτική γενετική διάγνωση, η αναπαραγωγική επιλογή, η βιοϊατρική έρευνα και, ειδικότερα, τα ηθικά προβλήματα που προκύπτουν με την έρευνα πάνω σε ανθρωπίνα βλαστοκύτταρα. Το βιβλίο χαρακτηρίζει μια ποικιλία προοπτικών και φιλοσοφικών προσεγγίσεων και από την άποψη αυτή ενδιαφέρει εξίσου τόσο τους ειδικούς επιστήμονες όσο και τους φιλοσόφους.

Διάχυτη Υπολογιστική: Η Νέα Πρόκληση για το Πανεπιστήμιο

των Παναγιώτη Καλαγιάκου και Πουλχερίας Μπένου
ΑΤΕΙ Αθήνας

Πρόλογος

Το 1991 ο Mark Weiser εισήγαγε τον όρο Διάχυτη Υπολογιστική (ubiquitous computing), με σκοπό να προσδιορίσει ένα κόσμο στον οποίο οι ψηφιακές τεχνολογίες, υλικό και λογισμικό, είναι αόρατες και συνεχώς παρούσες¹. Ο άνθρωπος θα μπορούσε να κινείται σε ένα χώρο όπου η πληροφορία γεννιέται, εξελίσσεται, διαχέεται, κοινοποιείται και πεθαίνει αόρατα, και αθόρυβα, με την πολυπλοκότητα καλά κρυμμένη για την μεγιστοποίηση της αξίας αυτού του χώρου. Η τεχνολογία όμως που απαιτείται για την ικανοποίηση αυτού του οράματος, εξέλιπε.

1. Χαρακτηριστικά

Το 2001 ο Mahadev Satyanarayanan παρουσίασε τις συστατικές περιοχές εκείνου του οράματος που πλέον θα μπορούσαν να εξερευνηθούν λαμβάνοντας υπόψη την πρόοδο στις επικοινωνίες και τις υπολογιστικές τεχνολογίες, όπως τα ασύρματα δίκτυα, τους εύκολα μεταφέρσιμους ισχυρούς υπολογιστές, τους ευφυείς και ενσωματωμένους αισθητήρες, και τα κατάλληλα λειτουργικά συστήματα. Ταυτόχρονα, ο Satyanarayanan προσδιόρισε ως πεδία της Διάχυτης Υπολογιστικής τα οποία χρειάζονται συστηματική και έντονη έρευνα, τους Ευφυείς Χώρους, την Αορατότητα, την Χωροταξική Κλιμάκωση, και την Άνιση Κατάσταση².

• Ευφυής Χώρος είναι μια καλά ορισμένη ανοικτή ή κλειστή περιοχή που ενσωματώνει ένα σύνολο από εμφωλιασμένα συστή-

ματα όπως υπολογιστές, αισθητήρες, περιβάλλοντα διεπαφής, και υποδομή από υπηρεσίες.

• Αορατότητα είναι σκοπός. Οι άνθρωποι δεν πρέπει να ενοχλούνται και να διασπάται η προσοχή τους από την παρουσία, επαφή και χρήση με τις τεχνολογίες της Διάχυτης Υπολογιστικής.

• Η Χωροταξική Κλιμάκωση αφορά την αποτελεσματική διοίκηση της ανταλλαγής πληροφοριών ανάμεσα στους χρήστες και το περιβάλλον. Θέματα που την αφορούν είναι το εύρος και η χρήση ενέργειας καθώς και ο έλεγχος της ενόχλησης του ανθρώπου.

• Ο όρος Άνιση Κατάσταση αναφέρεται στη έλλειψη συνεπών τεχνολογιών και υπηρεσιών σε όλο το περιβάλλον του χρήστη. Για παράδειγμα, ασύρματη σύνδεση μπορεί να είναι παρούσα σε ένα κτίριο αλλά όχι σε ένα άλλο.

Ένα σημαντικός αριθμός από εταιρείες, οργανισμούς και πανεπιστήμια έχουν αρχίσει συστηματική έρευνα με σκοπό να ορίσουν με ακρίβεια τις απαιτήσεις σχεδιασμού και εφαρμογής του διάχυτου υπολογιστικού περιβάλλοντος. Μερικές από τις πιο αντιπροσωπευτικές ερευνητικές δραστηριότητες, είναι των πανεπιστημίων MIT με το έργο Oxygen³, Georgia Tech με το έργο Aware Home⁴, CMU με το έργο Aura⁵ και UCLA με το έργο Smart Kindergarden⁶. Όλη αυτή η ερευνητική δραστηριότητα έχει ορίσει ως κύρια χαρακτηριστικά ενός διάχυτου υπολογιστικού περιβάλλοντος τα εξής :

- Μηδενική ενόχληση του χρήστη.
- Συνεργατική αλληλεπίδραση.

- Ανεμπόδιστη κινητικότητα χρήστη.
- Επίγνωση πλαισίου (χρήστης/ώρα/τόπος).
- Ανακάλυψη πόρων και τοποθεσίας.
- Περιβάλλουσα πληροφορία, ήρεμη τεχνολογία.
- Γνωστοποίηση γεγονότος.
- Προσαρμοσμένα και εναρμονισμένα περιβάλλοντα διεπαφής.
- Αορατότητα - καθημερινή αύξηση πλήθους των αντικειμένων.
- Οποτεδήποτε και Οπουδήποτε.

2. Ωφέλη

Τα προηγούμενα χαρακτηριστικά δείχνουν τα σημαντικά θετικά αποτελέσματα που μπορεί να έχει η διάχυτη υπολογιστική στη ζωή μας (σπίτι, σχολείο, πανεπιστήμιο, εργασία) :

- Βελτιωμένες ικανότητες επικοινωνιών, συντονισμού, συνεργασίας και ανταλλαγή γνώσης.
- Απομάκρυνση και αφαίρεση χρονικών και χωρικών περιορισμών πρόσβασης στην πληροφορία.
- Ενισχυμένη ικανότητα αποτελεσματικότερης πληροφόρησης για λήψη αποφάσεων.

Οι ερευνητές στο UIUC ανέπτυξαν την αρχιτεκτονική HESTIA που υποστηρίζει έξυπνες κτιριακές υπηρεσίες, όπως το αυτόματο κλείδωμα και το ξεκλείδωμα στις πόρτες υπό προϋποθέσεις, ο έλεγχος φωτισμού καθώς και η διαχείριση θερμοκρασίας, εξαερισμού και κλιματιστικών μηχανημάτων⁴

Αυτό οφείλεται στην λήψη και επεξεργασία συνεχώς ενημερωμένων δεδομένων σχετικά με τον οργανισμό και το περιβάλλον του.

- Επέκταση του επιπέδου περιβαλλοντικής επίγνωσης και συνειδητοποίησης μέσω της ανακάλυψης πόρων, πηγών και υπηρεσιών⁷. Οι πανεπιστημιακοί χώροι οι οποίοι θα επηρεαστούν θετικότερα από την διάχυτη υπολογιστική υποδομή θα είναι η υπηρεσία ανακοινώσεων και ειδοποίησης για συμβάντα, η συνεργατική αλληλεπίδραση τάξης-καθηγητή-φοιτητή, οι εφαρμογές επίγνωσης πλαισίου, οι νέοι μαθησιακοί χώροι, η καλύτερευση του συστήματος λήψης αποφάσεων για την διοίκηση και τους ερευνητές, η αποδοτικότερη διαχείριση εγκατα-

στάσεων. Ένα ερευνητικό έργο του Gaetano Borriello και άλλων στο πανεπιστήμιο Washington αξιοποιεί την υπηρεσία ειδοποίησης για συμβάντα ως μνημονική βοήθεια⁸. Το σύστημα συνεργατικής αλληλεπίδρασης τάξης-καθηγητή-φοιτητή ερευνάται από την Deborah Tatar και άλλους στο πανεπιστήμιο Virginia Tech⁹ και από εταιρείες όπως η Silicon Chalk¹⁰. Το έργο ActiveCampus του UCSD¹¹ καταδεικνύει πως οι εφαρμογές οι οποίες ενσωματώνουν γνώση τόπου αυξάνουν την παραγωγικότητα και κοινωνικότητα σε ένα πανεπιστημιακό χώρο. Το έργο Interactive Workspaces του πανεπιστημίου Stanford¹² σε συνεργασία με τις εταιρείες iRoop και Meyer TeamSpace εξερευνά νέους τρόπους και μεθοδολογίες υποστήριξης της άτυπης εκπαίδευσης σε περιβάλλοντα συνεργατικής αλληλεπίδρασης. Η εταιρεία Microsoft ανέπτυξε το Center for Information Work (CIW)¹³ που είναι ένα υπόδειγμα του μελλοντικού εργασιακού περιβάλλοντος το οποίο επιδεικνύει αυξημένη παραγωγικότητα και καλύτερο σύστημα λήψης αποφάσεων, με μέσα την υποστήριξη κινητικότητας, την διαχείριση εξελιγμένου συστήματος ειδοποίησης για συμβάντα και συνεχή δικτυακή διασυνδεσιμότητα. Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζει ο ερευνητικός χώρος των εμφωλισμένων ευφώνων αισθητήρων και της υποδομής για τη διαχείρισή τους, που δίνουν την δυνατότητα σχεδιασμού και ανάπτυξης έξυπνων αιθουσών διδασκαλίας και κτιρίων. Οι ερευνητές στο UIUC ανέπτυξαν την αρχιτεκτονική HESTIA που υποστηρίζει έξυπνες κτιριακές υπηρεσίες, όπως το αυτόματο κλείδωμα και το ξεκλείδωμα στις πόρτες υπό προϋποθέσεις, ο έλεγχος φωτισμού καθώς και η διαχείριση θερμοκρασίας, εξαερισμού και κλιματιστικών μηχανημάτων¹⁴.

3. Μετάβαση

Η δυναμική και τα οφέλη τα οποία προσφέρει ένα διάχυτο υπολογιστικό περιβάλλον αιτιολογεί την συνεχώς αυξανόμενη έρευνα. Την ίδια όμως στιγμή ένα πανεπιστήμιο οφείλει να αρχίσει να προετοιμάζεται και να κινείται προς την εγκατάσταση ενός περιβάλλοντος διάχυτης υπολογιστικής με την αύξηση της ερευνητικής συνεργασίας και του επιπέδου της διοικητικής επίγνωσης, καθώς και με την ανάπτυξη της κατάλληλης πληροφοριακής υποδομής για την υποστήριξη της νέας υπολογιστικής οπτικής.

3.1 Ερευνητική Συνεργασία

Η μετάβαση ενός πανεπιστημίου σε ένα διάχυτο υπολογιστικό περιβάλλον προϋποθέτει ότι το τμήμα πληροφορικής του οργανισμού θα έχει αρχίσει να ιδρύει συμμαχίες με τα μέλη της ερευνητικής κοινότητάς του. Η Ακαδημαϊκή κοινότητα πρέπει πρώτη να γνωρίζει τις επερχόμενες αλλαγές στο πανεπιστήμιο και να αρχίσει να εμπλέκεται σε ερευνητικά προγράμματα σχετικά με το νέο πεδίο. Η διεθνής πρακτική δείχνει ότι τα πανεπιστήμια ανά τον κόσμο δημιουργούν ομάδες έρευνας για την κατανόηση της νέας τεχνολογίας κάτω από μια διεύθυνση με τον τίτλο «Διάχυτη Υπολογιστική».

3.2 Διοικητική Κατανόηση

Η Διάχυτη Υπολογιστική σηματοδοτεί μια αλλαγή και μεταστροφή στην οπτική αντίληψη των υπολογιστών, της υπολογιστικής, και των παρεχομένων υπηρεσιών. Έστι λοιπόν όταν μιλάμε για σχεδιασμό νέων εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων και υπηρεσιών ή εκσυγχρονισμό υπαρχόντων, οφείλουμε πλέον να σκεπτόμαστε περισσότερο με όρους όπως συνεργατικά συστήματα και υπηρεσίες παρά για εγκαταστάσεις ήχου και εικόνας και περισσότερο για μεγάλες διαδραστικές οθόνες υψηλής ανάλυσης,

Όταν μιλάμε για σχεδιασμό νέων εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων και υπηρεσιών ή εκσυγχρονισμό υφιστάμενων, οφείλουμε πλέον να σκεπτόμαστε περισσότερο με όρους όπως συνεργατικά συστήματα και υπηρεσίες παρά για εγκαταστάσεις ήχου και εικόνας και περισσότερο για μεγάλες διαδραστικές οθόνες υψηλής ανάλυσης, παρά για πίνακες.

παρά για πίνακες. Ένα μέρος των προσπαθειών πρέπει να επιγυμνωθεί στο να γίνουν γνωστά και κατανοητά στη διοίκηση τα οφέλη της νέας τεχνολογίας, έτσι ώστε να υπάρξει η προθυμία για δέσμευση χρημάτων, προσωπικού και άλλων πόρων για την εγκατάσταση της νέας τεχνολογίας.

3.3 Υποδομή

Ο James Powel από το Virginia Tech αναφέρει ότι η υπάρχουσα πληροφοριακή υποδομή στα πανεπιστήμια δεν υποστηρίζει την Διάχυτη Υπολογιστική¹⁵. Νέα υποδομή πρέπει να αναπτυχθεί.

Οι ερευνητές της ομάδας «Διάχυτη Υπολογιστική» του Τμήματος Πληροφορικής και

Επικοινωνιών του Πανεπιστημίου της Κορέας έχουν προσδιορίσει ένα κοινό σύνολο από υπηρεσίες και συστατικά στοιχεία που πρέπει να έχει μια υποδομή ικανή να υποστηρίξει την νέα τεχνολογία¹⁶. Αυτά περιλαμβάνουν Μηχανισμό Προσδιορισμού Υπηρεσίας, Σύστημα Διαμοιρασμού Κειμένου, Μηχανισμό Εναρμόνισης, Σύστημα Εναρμόνισης Δικτύου, Ασφάλεια.

Ιδιαίτερα αισιόδοξο είναι το μήνυμα των ερευνητών της εταιρείας Infosys Technologies, οι οποίοι έχουν προδιαγράψει έναν τρόπο με τον οποίο η υπάρχουσα πληροφοριακή υποδομή ενός πανεπιστημίου θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για την ανάπτυξη Διάχυτης Πληροφοριακής Υποδομής¹⁷.

4. Επίλογος

Κινητικότητα, συνεχής διαθεσιμότητα, αορατότητα, ασφάλεια και προσαρμοστικότητα διεπαφής είναι τα χαρακτηριστικά ενός Διάχυτου Υπολογιστικού Περιβάλλοντος που έχει σαν σκοπό να απελευθερώσει τον χρήστη και την πληροφορία. Συνεργατικά συστήματα που ενσωματώνουν υπηρεσίες Διάχυτης Υπολογιστικής καλυτερεύουν την μεταφορά,

Οι πανεπιστημιακοί χώροι οι οποίοι θα επηρεαστούν θετικότερα από την διάχυτη υπολογιστική υποδομή θα είναι η υπηρεσία ανακοινώσεων και ειδοποίησης για συμβάντα, η συνεργατική αλληλεπίδραση τάξης-καθηγητή-φοιτητή, οι εφαρμογές επίγνωσης πλαισίου, οι νέοι μαθησιακοί χώροι, η καλύτερη λειτουργία του συστήματος λήψης αποφάσεων για την διοίκηση και τους ερευνητές, η αποδοτικότερη διαχείριση εγκαταστάσεων.

κατανόηση και εμπέδωση της γνώσης από καθηγητές, σπουδαστές και ερευνητές. Σε ένα περιβάλλον Διάχυτης Υπολογιστικής όπως το

οραματίστηκε ο Weiser το 1991, οι «μηχανές» παραγωγής και διανομής υπολογιστικής είναι αόρατες και συνεχώς παρούσες.

Βιβλιογραφία

1. Mark Weiser, "The Computer for the Twenty-First Century," *Scientific American*, Vol. 265 (September 1991): 94-104.
2. Mahadev Satyanarayanan, "Pervasive Computing: Vision and Challenges", <http://www.cs.cmu.edu/~aura/docdir/ieeeps01.pdf>.
3. MIT, Oxygen, <http://oxygen.lcs.mit.edu>.
4. Georgia Tech, Aware Home, <http://www.cc.gatech.edu/fce/ahri>.
5. CMU, Aura, <http://www2.cs.cmu.edu/~aura>.
6. UCLA, Smart Kindergarden, <http://neslee.ucla.edu/projects/smartkg>.
7. G. B. Davis, "Anytime/Anyplace Computing and the Future of Knowledge Work", *Communications of the ACM*, vol. 45, no.12 (December 2002): 67-73.
8. Gaetano Borriello, Waylon Brimette, Matthew Hall, Carl Hartung, and Cameron Tangney, "Reminding About Tagged Object Using Passive RFIDs", presentation at UbiComp 2004, September 8, 2004, Nottingham, England.
9. Deborah Tatar, Jeremy Roschelle, Phil Vahey, and William R. Penuel, "Handhelds Go to School: Lessons Learned", *IEEE Computer*, vol. 36, no. 9 (September 2003): 30-37.
10. Silicon Chalk, <http://www.siliconchalk.com>.
11. UCSD, ActiveCampus, <http://activecampus.ucsd.edu>.
12. Stanford, Interactive Workspaces, <http://iwork.stanford.edu>.
13. Microsoft, CIW, <http://www.microsoft.com/presspass/events/ciw/default.asp>.
14. Raquel Hill, Jalal Al-Muhtadi, Roy Campbell, Apu Kapadia, Prasad Naldurg, and Anand Ranganathan, "A Middleware Architecture for Securing Ubiquitous Computing Cyber Infrastructures", *IEEE Distributed Systems Online*, vol. 5, no. 9 (2004).
15. James Powell, "Middleware for Pervasive and Proactive Computing", July 2, 2003, http://www.geocities.com/james_e_powell/internet/internet.html.
16. D. Lee, S.J. Hyum, Y.-H. Lee, G. Lee, S. Han, S. H. Kang, I. Park, and J. Choi, "A Middleware Infrastructure for Active Surroundings", Information and Communications University, Korea 2002.
17. Puneet Gupta and Deependra Moitra, "Evolving a Pervasive IT Infrastructure: A Technology Integration Approach", *Personal and Ubiquitous Computing*, vol. 8, no. 1 (February 2004): 31-41.

Νέα Πρόσωπα

Παναγιώτα Ι. Πύλα, Επίκουρος Καθηγήτρια

Κατέχει διπλώματα στην Αρχιτεκτονική (B. Arch.) και στις Οικοδομικές Επιστήμες (B.Sc., Building Science) από το Πολυτεχνικό

κό Ινστιτούτο του Ρανσελάρ (Rensselaer Polytechnic Institute), από όπου πήρε και το πρώτο βραβείο για την Διπλωματική Μελέτη της στον αρχιτεκτονικό

σχεδιασμό, μαζί με το Χρυσό Μετάλλιο του Αμερικανικού Ινστιτούτου Αρχιτεκτόνων, το 1991. Ολοκλήρωσε μεταπτυχιακές σπουδές στο Τεχνολογικό Ινστιτούτο της Μασσαχουσέτης (Master of Science in Architectural Studies), λαμβάνοντας το βραβείο καλύτερου αποφοίτου, το 1994. Εξασφάλισε Διδακτορικό στην Ιστορία και Θεωρία της Αρχιτεκτονικής (Ph.D., History and Theory of Architecture), επίσης από το Τεχνολογικό Ινστιτούτο της Μασσαχουσέτης (MIT), το 2002. Πριν αναλάβει καθήκοντα στην παρούσα θέση, ήταν Επίκουρος Καθηγήτρια Αρχιτεκτονικής στο Πανεπιστήμιο του Ιλλινόι από το 2002, όπου δίδασκε αρχιτεκτονικό σχεδιασμό και Ιστορία-Θεωρία της Μοντέρνας Αρχιτεκτονικής. Προηγούμενες διδακτικές εμπειρίες συμπεριλαμβάνουν διδασκαλία στο MIT σαν ειδικός επιστήμονας (Teaching Instructor) το 1998, και στο Rensselaer σαν Λέκτορας (Visiting Instructor) το 1991-92. Το ερευνητικό της έργο έχει διεπιστημονικό χαρακτήρα και εστιάζεται σε δυο τομείς: α) την Θεωρία και Ιστορία της Μοντέρνας Αρχιτεκτονικής και

Πολεοδομίας, ειδικά στην Ανατολική Μεσόγειο, και β) τους συσχετισμούς της αρχιτεκτονικής με τις κοινωνικο-πολιτικές διαστάσεις της ανάπτυξης και του περιβαλλοντισμού. Έχει κάνει ερευνητικά ταξίδια σε ιστορικά αρχεία και αρχιτεκτονικά έργα στην Αίγυπτο, Ελλάδα, Συρία, Τουρκία και Ελβετία. Στο Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ όπου ήταν ερευνήτρια (2003-04) οργάνωσε το διεθνές συμπόσιο «Τοπία Ανάπτυξης: Εκμοντερνισμός και Περιβάλλον στην Ανατολική Μεσόγειο». Εκτός από το Χάρβαρντ, έχει λάβει οικονομική στήριξη για την έρευνα της από το Αμερικανικό Εθνικό Ίδρυμα Samuel H. Kress (ΗΠΑ), το ίδρυμα Αγά Χαν, και το Περιβαλλοντικό Συμβούλιο του Ιλλινόι (ΗΠΑ). Έχει παρουσιάσει την έρευνα της σε πολλά διεθνή συνέδρια, και έχει δημοσιεύσει άρθρα σε πολλά επιμελημένα βιβλία και επιστημονικά περιοδικά, όπως το Journal of Architectural Education και το DOCOMOMO.

Μιχάλης Ν. Μιχαήλ Λέκτορας

*Τμήμα Τουρκικών
και Μεσανατολικών Σπουδών*

Βασικές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, Πτυχίο Τουρκικών Σπουδών (1996) και Μεταπτυχιακές Σπουδές στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, Μεταπτυχιακό στην Τουρκολογία, Τμήμα Ιστορίας – Αρχαιολογίας. Διδακτορικό στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, Τμήμα Τουρκικών και

Μεσανατολικών Σπουδών (2004). Εργάστηκε ως Ερευνητής στο Κέντρο Μελετών της Ιεράς Μονής Κύκκου (2000-2006) όπου μελέτησε και εξέδωσε αρχαιακό υλικό της οθωμανικής περιόδου της ιστορίας της Κύπρου (Κώδικες οικονομικού περιεχομένου) και συμμετείχε σε ερευνητικό πρόγραμμα του Υπουργείου Εξωτερικών (2202-2003). Στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού, έγιναν έρευνες και μελέτες για τη διαμόρφωση των δεδομένων ανάμεσα στην τουρκοκυπριακή κοινότητα και την ιστορική της πορεία, κυρίως σε σχέση με την ιστορική εξέλιξη της Κύπρου.

Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στη μελέτη: α) της ιστορίας της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και των θεσμών της, β) της ιστορίας της Κύπρου κατά την οθωμανική περίοδο με έμφαση στο καθεστώς και τον ρόλο της Εκκλησίας της Κύπρου, γ) της περιόδου της βρετανικής διοίκησης στην Κύπρο κυρίως σχετικά με τις αλλαγές που σημειώνονται σε σχέση με την οθωμανική περίοδο, δ) στην επεξεργασία αρχαιακών κειμένων, μελέτη εγγράφων και κωδίκων της οθωμανικής περιόδου της ιστορίας της Κύπρου.

